

T.C.
DÜZCE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

ŞEYH ÖMER EFENDİ
RİSÂLETÜ'L-ESRÂR
(METİN 46a-91b yk)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Meryem Soyyiğit

Düzce

Ağustos, 2021

T.C.
DÜZCE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

ŞEYH ÖMER EFENDİ
RİSÂLETÜ'L-ESRÂR
(METİN 46a-91b yk)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Meryem Soyyiğit

Danışman: Prof. Dr. İlhan Genç

Düzce

Ağustos, 2021

JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürlüğü'ne,

Bu çalışma jürimiz tarafından Anabilim Dalında oy birliği / oy çokluğu ile YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan Akademik Unvanı, Adı-Soyadı

Üye Akademik Unvanı, Adı-Soyadı

Üye Akademik Unvanı, Adı-Soyadı

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

.../.../20...

(İmza Yeri)
Akademik Unvanı, Adı-Soyadı
Enstitü Müdürü

ÖN SÖZ

Yazma eserler, geçmişimizle bağlantı kurmamızı, geçmişimizi daha iyi anlayıp değerlendirmemizi sağlayan kıymetli kültürel miraslarımızdandır. Bilim, sanat, tıp, müzik, felsefe, edebiyat gibi birçok farklı alanda kaleme alınmış olan bu eserlerin yeni nesile aktarımını sağlamak önem arz etmektedir. Bu çalışmanın yapılmasındaki gayemiz; kültürel mirasımızın geçmişten geleceğe aktarımına katkı sağlamaktır.

Risâletü'l-Esrâr adlı yazma eser 1b-91b varaklarından oluşmuştur. Eserin 1b-46a yaprakları Düzce Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü yüksek lisans öğrencisi Barış Akdoğan tarafından çalışılmıştır. 4 baptan oluşan *Risâletü'l-Esrâr*'ın birinci babı 9 fasıl ve ikinci babı 9 fasıl olarak çalışmasında yer almaktadır. Yine bu çalışmada metnin transkripsiyonlu çeviriyazısına, *Risâletü'l-Esrâr* tarzında yazılmış çalışmalara ve içeriği hakkında özet bilgilere yer verilmiştir.¹ Eserin devamı olan 46a-91b yaprakları ise şahsım tarafından çalışılmıştır. Çalışmamda ikinci babın son faslı olan onuncu fasıl, 9 fasıldan oluşan üçüncü bap ve 11 fasıldan meydana gelen dördüncü bap yer almaktadır.²

Şeyh Ömer Efendi'nin *Risâletü'l-Esrâr* adlı eserinin bilinen tek nüshası, Beyazıt Yazma Eser Kütüphanesi'ndeki 3680 numarada kayıtlıdır. Dolayısıyla biz de eserimizi bu nüshayı esas alarak hazırladık. 1b-91b yaprakları arasından oluşan bu eserin, 1b, 67b ve 91a sayfaları dışındaki her sayfası 17 satırdan oluşmaktadır. Toplam 4 bap ve 39 fasıl vardır. Harekesiz nesih yazı çeşidiyle yazılmış olan eserde bap ve fasıl başlıklarında ve bazı kelimelerin yazımında kırmızı mürekkep tercih edilmiştir. *Risâletü'l-Esrâr*'da 35 ayet, 31 hadis-i şerif, 8 beyit ve 10 peygamber ismi geçmektedir. Ketebe kaydı bulunmamaktadır. Eser tamamlandıktan sonra düşünülen kayıt bir mülkiyet kaydı olup okunaksızdır.

Dinî ve tasavvufi eserler genellikle halka bir şeyler öğretme kaygısı taşıdığından bu eserlerde çoğunlukla sade bir dil tercih edilmiştir. Tasavvufi konulu

¹ Akdoğan, B. (2021). *Şeyh Ömer Efendi Risâletü'l-Esrâr (Metin 1b-46a)*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Düzce Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Düzce.

² Müellif 3.babın 12 fasıl; 4.babın ise 10 fasıldan oluştuğunu söylemiştir.

mensur bir eser olan Risâletü'l-Esrâr da sade bir dille yazılmış ve sanat gayesi güdülmemiştir. Çeşitli dil ve imla hataları bulunmaktadır.

Risâletü'l-Esrâr'ın müellifi olan Şeyh Ömer Efendi'nin hayatıyla ilgili kaynaklarda herhangi bir bilgi bulunmaması sebebiyle eserde geçen şair isminden (Nâbî (1642/1712)), dil ve imla özelliklerinden yola çıkarak müellifin 17. yüzyılda yaşadığı tahmininde bulunulmuştur.

Çalışmanın hazırlanış sürecinde yoğun akademik programına rağmen desteğini esirgemeyen, hatalarımı, eksikliklerimi hoşgörüyü karşılayıp bilgi ve tecrübesiyle yol gösteren danışman hocam Prof. Dr. İlhan Genç'e, eğitim hayatımda rolü olmuş olan tüm hocalarıma ve maddi manevi her konuda en büyük destekçim olan aileme teşekkür ediyorum.

Meryem SOYYİĞİT

ÖZET

ŞEYH ÖMER EFENDİ RİSÂLETÜ'L-ESRÂR (METİN 46a-91b yk)

SOYYİĞİT, Meryem

Yüksek Lisans, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. İlhan Genç

Ağustos, 2021 ix+116 Sayfa

Bu çalışmada, Şeyh Ömer Efendi'nin Risâletü'l-Esrâr adlı eserinin 46a-91b varakları incelenmiştir. Tezimizin hazırlanma amacı, Risâletü'l-Esrâr'ın çeviri yazı ile aktarımını yaparak daha önce üzerinde hiçbir çalışma yapılmayan bu eseri insanların dikkatlerine sunmaktır.

Çalışmamızı; giriş, metin ve tıpkıbasım olmak üzere üç bölüm halinde hazırladık. Giriş bölümünde "*Risâletü'l-Esrâr Tarzında Yazılmış Eserlere Genel Bir Bakış*" başlığı altında risalenin ne olduğu, tarihsel gelişimi hakkında bilgi verilmiş, tasavvufî bir risale olan Risâletü'l-Esrâr tarzında yazılmış eserler incelenmiştir. Yine giriş bölümünde "*Risâletü'l-Esrâr'ın İçeriği*" başlığında fasılların özeti verilmiştir. Metin bölümünde; öncelikle dil ve imlada nasıl bir yol izlediğimiz "*Dil ve İmlada İzlenilen Yol*" başlığında açıklanmış, daha sonra metin verilmiş, son olarak da derkenarlar metne dâhil edilmeyerek ayrı bir başlık altında yer almıştır. Tezimizin üçüncü bölümünü de "*tıpkıbasım*" oluşturmuştur.

Anahtar Kelimeler: Şeyh Ömer Efendi, Risâletü'l-Esrâr, Tasavvuf

ABSTRACT

ŞEYH ÖMER EFENDİ RİSÂLETÜ'L-ESRÂR (TEXT 46a-91b fol.)

SOYYİĞİT, Meryem

Master's degree, Department of Turkish Language and Literature

Thesis Advisor: Prof. Dr. İlhan Genç

August, 2021, ix+116 pages

In this study, 46a-91b leaflets of Şeyh Ömer Efendi'nin Risâletü'l-Esrâr were examined. Our thesis aims to present this work, which has not been studied before, to the attention of people by transferring it with the translation of Risâletü'l-Esrâr.

We prepared our work in three parts: introduction, text and printing. In the introduction section; *"An Overview Of Works Written In The Style Of Risâletü'l-Esrâr"* under the title of what the treatise is, information about its historical development was given, works written in the style of Risaletü'l-cannabis, which is a Sufi treatise, were examined. Again in the introduction section *"The Content Of Risâletü'l-Esrâr"* a summary of the chapters is given in the title. In the text section; first of all, how we follow the path in language and spelling *"The path followed in language and spelling"* it was explained in its title, then given the text, and finally darkens were included under a separate title, not included in the text. He also created the third part of our dissertation.

Keywords: Şeyh Ömer Efendi, Risâletü'l-Esrâr, Sufism

İÇİNDEKİLER

JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI.....	i
ÖN SÖZ.....	ii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER	vi
KISALTMALAR	viii
TRANSKRİPSİYON ALFABESİ	ix
1. GİRİŞ	1
1.1. Risâletü'l-Esrâr Tarzında Yazılmış Eserlere Genel Bir Bakış.....	1
1.2. Risâletü'l-Esrâr'ın İçeriği.....	3
2.METİN	26
2.1. Dil ve İmlada İzlenilen Yol	26
2.2. Metin.....	26
2.2.1. Fasl-ı Âşer	26
2.2.2. El-bâbü's-Sâlis.....	27
2.2.2.1. Fasl-ı Evvel.....	30
2.2.2.2. Fasl-ı Sâni	31
2.2.2.3. Fasl-ı Sâlis	33
2.2.2.4. Fasl-ı Râbi	35
2.2.2.5. Fasl-ı Hâmis	36
2.2.2.6. Fasl-ı Sâdis.....	37
2.2.2.7. Fasl-ı Sâbi	39
2.2.2.8. Fasl-ı Sâmin	40
2.2.2.9. Fasl-ı Tâsi	42
2.2.3. El-Bâbü'l-Râbi	44
2.2.3.1. Fasl-ı Evvel.....	46
2.2.3.2. Fasl-ı Sâni	47
2.2.3.3. Fasl-ı Sâlis	48
2.2.3.4. Fasl-ı Râbi	50
2.2.3.5. Fasl-ı Hâmis	51
2.2.3.6. Fasl-ı Sâdis.....	52
2.2.3.7. Fasl-ı Sâbi	54
2.2.3.8. Fasl-ı Sâmin	55

2.2.3.9. Fasl-ı Tâsi	56
2.2.3.10. Fasl-ı Âşir	58
2.2.3.11. Fasl-ı Sâlis Aşer	60
2.2.4. Hâtimetü'l-Kitâp	61
2.3. Derkenarlar	64
SONUÇ.....	66
KAYNAKÇA	68
3. TIPKIBASIM	70

KISALTMALAR

a.g.e	: Adı geçen eser
b	: Bin, İbn
bk.	: Bakınız
c.	: Cilt
çev.	: Çeviren
DİA	: Diyanet İslam Ansiklopedisi
Ed.	: Editör
H.z.	: Hazreti
s.	: Sayfa
s.a.v.	: Sallallahu Aleyhi ve Sellem
vb.	: ve benzeri
vd.	: ve diğerleri
vr.	: Varak
yay.	: Yayınları
yy.	: Yüzyıl

TRANSKRİPSİYON ALFABESİ

آ	ā	ص	ş
ا	a, ā, e	ض	ḍ, ž
ب	b, p	ط	ṭ
پ	p	ظ	ẓ
ت	t	ع	‘
ث	<u>s</u>	غ	ġ
ج	c	ف	f
چ	ç	ق	k
ح	ḥ	ك	k, g, ñ
خ	ḫ	ل	l
د	d	م	m
ذ	<u>z</u>	ن	n
ر	r	و	v, o, u, ū, ü
ز	z	ه	h, a, e
ژ	j	ی	y, ı, i, ī
س	s	ء	
ش	ş		

1. GİRİŞ

1.1. Risâletü'l-Esrâr Tarzında Yazılmış Eserlere Genel Bir Bakış

Risale sözlüklerde "*genellikle belli bir konuda yazılmış küçük kitap, broşür*" olarak tanımlanmıştır. Kâtip Çelebi (ö. 1067/1657), risaleyi "*Aynı cinsten olan az miktarda problemi içeren mecelle*" diye tarif etmiştir.³

Risalenin tarihsel sürecine baktığımızda gazete, dergi, mektup, monografi, makâme yerine kullanıldığını ve isimlendirme imkânı bulunmayan çalışmaların da risale olarak adlandırıldığı görülmektedir. Zamanla kitap telif türü hâline gelen risaleler, dinî ilimler, astronomi, tıp, musiki, edebiyat gibi birçok disiplini kapsamış ve çeşitlilik oluşmuştur. Manzum, mensur ve manzum-mensur karışık olarak yazılan risalelerin ilmî ve dinî konularda yazılanları çoğunlukla mensur iken; edebiyata ve sanata dair olanları ekseriyetle manzum-mensur karışık olarak karşımıza çıkar.

Risâletü'l-Esrâr'ın temel konusu olan seyr ü süluk kavramı ilk dönemlerde dinî hayatı kapsayan bütün fiilleri karşılarken 12. yüzyılda tarikatların oluşması ile belli tasavvufi adap ve kurallarla Allah'a ulaşma yolu olarak anlam kazanmıştır.⁴ 9. yüzyıldan itibaren kalp, ruh, nefis ve bunların mertebeleri, tasavvuf makamları, tasavvufun Kur'an ve sünnet yönü, seyr ü süluk ve tasavvufta adap ve erkân gibi çeşitli konularda yazılmış olan eserler tasavvufi düşüncenin gelişmesini sağlamıştır.⁵

Risâletü'l-Esrâr, salike, Allah'a ulaşma yolunda onu neler beklediğini anlatan, neleri yapıp yapmaması gerektiği hakkında yol gösteren tasavvufi bir risaledir. Çalışmamızın tasavvufi bir risale olmasından dolayı bu başlık altında sadece belli başlı dinî-tasavvufi risaleleri incelemeyi uygun gördük.

9. yüzyılda Hâris b. Esed Muhâsibî (ö. 243/857) tarafından kaleme alınan *Riâye li-hukûkullâh* tasavvuf klasiklerinden sayılabilecek önemli bir eserdir. Tasavvufi yaşantıyı sistemleştiren ilk eser olması ve muhteva bakımından oldukça zengin olması

³ Çelebi, K. (2007), *Keşfü'z-Zunûn*, Cilt 2, 1.Basım İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları, s. 687.

⁴ Uludağ, S. (2010), *Sülûk. DİA*, Cilt 38, İstanbul, s. 127.

⁵ Öngören, R. (2011), *Tasavvuf. DİA*, Cilt 40, İstanbul, s. 121.

hasebiyle Muhâsibî'nin en tanınmış eseridir. Ayrıca eser Kuşeyrî ve Gazzâlî'ye kaynaklık etmiştir.⁶

10. yüzyılda karşımıza çıkan önemli eserlerden biri olan Hakîm Tirmizî'nin (ö. 320/932) *Hatmü'l-velâye*'si tasavvuf felsefesinin ilk kaynaklarından ve İbn Arabî'yi etkilemiştir. Yine bu yüzyılda karşımıza çıkan Ebû Nasr Serrâc'ın (ö. 378/988) *el-Luma*'ı tasavvuf kavramlarını en geniş biçimde ele alan ilk eser olması hasebiyle önem arz etmektedir. Ebû Bekir Kelâbâzî'nin (ö. 380/990) *et-Taarruf* adlı eserinde tasavvufi kavramlar açıklanmıştır.⁷

Abdulkerîm Kuşeyrî'nin (ö. 465/1072) *er-Risâle*'si şariat-tasavvuf dengesi gözetilerek yazılan meşhur bir eserdir. 11. yüzyılda kaleme alınan bu eserin öne çıkan özelliklerinden biri de şariat-tasavvuf dengesini ele alırken birinci dereceden ayet ve hadislere yer verip dönemin önemli mutasavvıflarına yer vermesidir.⁸ Abdullah b. Muhammed el-Ensârî el-Herevî'nin (ö. 481/1089) *Menâzilü's-sâirîn*'i ise tasavvuf makamlarının anlatıldığı ilk müstakil eserdir.⁹

12. yüzyılda Muhammed b. Tahir eş-Şeybânî el-Makdisî'nin (ö. 507/1113) *Safvetü't-tasavvuf*'u sufilerin, Kur'an ve sünnete uygun davrandıklarını anlatan bir eserdir. Eser, Melamilik'e karşı oluşturduğu eleştiri ile de dikkat çekmektedir.¹⁰

13. yüzyılda Ruzbihân-ı Baklî'nin (ö. 606/1209) *Meşrebü'l-ervâh*'ı sufinin Allah'a ulaşırken geçmesi gereken makamları anlatır. *Avârifü'l-maârif*'in yazarı olan Ebû Hafs Ömer Sühreverdî (ö. 632/1234) daha önce zikrettiğimiz eserlerden farklı olarak tekke adabıyla ilgili bilgilere yer vermiştir.¹¹

Seyr ü süluk makamlarıyla ilgili eserler, 15. yüzyılla birlikte artış göstermiştir. Şeyh Vefâ'nın (Muslihuddin Mustafa, ö. 896/1491) nefsin yedi mertebesinin

⁶ Bolat, A. (2012), Tasavvuf Klasikleri, (Editör: Kadir Özköse), *Tasavvuf El Kitabı*, 1. Basım Ankara: Grafiker Yayınları, s. 149.

⁷ Bolat, a.g.e. s. 150-151.

⁸ Kuşeyri, A. (1981), *Kuşeyri Risalesi*, (Haz. Süleyman Uludağ), 2. Basım İstanbul: Dergah Yayınları, s. 6.

⁹ Bolat, a.g.e. s. 152.

¹⁰ Bolat, a.g.e. s. 152.

¹¹ Yılmaz, H. K. (2010), *Anahatlarıyla Tasavvuf ve Tarikatlar*, 13. Basım İstanbul: Ensar Neşriyat, s. 56.

anlatıldığı *Makâm-ı Sülûk*'u, Cemâl-i Halvetî'nin (Çelebi Halife, ö. 899/1494) seyr ü süluk makamlarından bahsettiği *Cevâhiru'l-Kulûb*'u bu tarz eserlerdendir.¹²

16. yüzyılda Şah Velî Ayıntâbî (ö. 1007/1598'den sonra) seyr ü süluk adabını anlattığı *Kitâbu'r-risâleti'l-bedriyye fî beyânî tarikati'l-merziyye*'yi kaleme almıştır. İlyas Saruhânî (İlyas b. Mecdüddin Îsâ, ö. 967/1559-60), *Nûriyye (Fusûl-i Aşere)* isimli eserinde tarikat adabından bahsetmiştir.¹³

Tasavvufi adaba yönelik eserler ekseriyetle 17. yüzyılda karşımıza çıkmaktadır. Bolulu Himmet Efendi (ö. 1095/1684) ve Azîz Mahmûd Hüdâyî Efendi'nin (ö. 1038/1628) *Tarikatnâme*'si, Ömer Fuâdi Efendi'nin (ö. 1046/1636) *Mi'yâr-ı Tarikat*'ı ve Niyâzi Mısri Efendi'nin (ö. 1105/1694) *Usûl-i Tarikat*'ı tasavvufi adap hakkında yazılmış eserlerdir.¹⁴

18. asırda çok sayıda eser yazmasıyla dikkat çeken İsmâil Hakkı Bursevî'nin (ö. 1137/1725) *Sülûkü'l-Mülûk*'u, *Kitâbü'n-Necât*'ı ve *Kitâbü'l-Hitâb*'ı tasavvufi alanda kaleme aldığı önemli eserlerinden birkaçıdır. Ayrıca Mustafa Efendi'nin (ö.1197/1782) *Mürşidü's-Sâlikin*'i, Mehmed Şeyhî Dede'nin (ö. 1151/1738) *Sülûknâme-i Tarikat-ı Mevleviyye*'si tasavvuf konusunda zikredilmesi gereken eserlerdendir.¹⁵

Şeyh Mehmed Şâkir Halvetî'nin (ö. 1269/1852) nefsin yedi mertebesini ve her mertebenin özelliklerini ele aldığı *Risâle-i Etvâr-ı Seb'a* adlı risalesi, Şeyh Hamîd-i Kırımı'nın (ö. 1215-1800) ise Halvetiye tarikatının seyr ü sülukunu anlattığı *Etvâr-ı Seb'a* adlı eseri 19. yüzyılda tasavvuf alanında yazılmış eserlere örnektir.¹⁶

1.2. Risâletü'l-Esrâr'ın İçeriği

1b-91b yapraklarından oluşan Risâletü'l-Esrâr'ın 1b-46a yaprakları ikinci bâbın dokuzunca fasılına kadar sürmektedir. Bu kısım Barış Akdoğan¹⁷ tarafından incelendiği için çalışmamız ikinci bap onuncu fasıl itibarıyla başlamaktadır.

¹² Öngören, R. (2017), Osmanlı Klasik Dönemi Tasavvuf Literatürü, *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, c. 15 (30), 66.

¹³ Öngören, a.g.e. s. 70-71.

¹⁴ Yılmaz, N. (2007), *Osmanlı Toplumunda Tasavvuf Süfîler, Devlet ve Ulemâ*, 2. Basım İstanbul: Osmanlı Araştırmaları Vakfı, s. 471.

¹⁵ Muslu, R. (2003), *Osmanlı Toplumunda Tasavvuf 18. Yüzyıl*, 1.Basım İstanbul: İnsan Yayınları, s. 647.

¹⁶ Yücer, H. M. (2003), *Osmanlı Toplumunda Tasavvuf 19. Yüzyıl*, 1.Basım İstanbul: İnsan Yayınları, s. 786.

¹⁷ Akdoğan, B. (2021). *Şeyh Ömer Efendi Risâletü'l-Esrâr (Metin 1b-46a yk)*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Düzce Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Düzce.

İkinci Bap

10. Fasıl (46a-47b): Nefsin dört sıfatı hakkındadır. Tasavvuf yolundaki manevi yolcu olan salık, nefsin hallerini bildiği gibi nefsin dört kötü sıfatını da bilip yok etmeye çalışmalıdır. Bu dört sıfat kin, haset, kibir ve öfkedir. Bütün kötülüklerin anası olan bu dört sıfattan nefsin bin kötü sıfatı ortaya çıkar. İnsanoğlu bu sıfatlara tutulduğunda şeytanın vesveselerine kapılmaya meyilli hâle gelir. Öfke ve kibir; düşmanlıkların, savaşların, intikam duygusunun ana kaynağıdır. İnsan öfkелendiği vakit şeytan o kişiye kötü sözler söylettirip düşmanlığa sebep olur. Dünyadan zevk almak, dünya işlerine dalmak, nefis ile yemek içmek, boş sözler söylemek, kendini beğenip başkalarını beğenmemek bu dört sıfatın alametlerindendir. Salık, bu sıfatlardan hangilerine müptela olup hükmüne boyun eğmişse onları tefekkür edip bulmalı ve yok etmeye çalışmalıdır. Bu dört kötü sıfatla nitelenmiş olanlar; Allah'tan, sâlih amel işlemekten uzaklaşıp ibadetinde gevşeklik gösterir, anlamsız düşüncelere dalar, ömrünün uzun olmasını diler, Allah'ın hoşnut olmayacağı fiilleri işler, kendini övüp kimseyi beğenmez. Akıllı kişiler, bu reddedilmiş olan sıfatları nefsinden yok ederek daima nefsi ile mücadele içinde olur. Böylelikle Allah, bu kötü sıfatlar yerine sıdk ve ihlas gibi övülmüş sıfatları insana bahşeder. Salık, zikri, Kur'an okumayı ve şariat hükmünü kendisine dost edinmeyi Allah'tan niyaz eder. İlim ve hikmet ile Allah'ın marifetini yani varlıkların hakikatini ve ilahi sırları öğrenmeye gayret gösterir.

Üçüncü Bap

Gönlün sırlarını ve Allah'ın kalpteki nurunu kabul etmek hakkındadır. Bu bap on iki fasıldan oluşmuştur.¹⁸ Her fasıl Allah'a yakın olmanın uzak olmadığını açıklar. Allah kullarına nefis vermiştir ve nimetlerini yiyip içebilsinler diye insanları rızıklandırmıştır. Rızıklarının helal yollardan kazanmalarını tembih etmiştir. Verdiği bu nimetler karşılığında şükretmeyi vacip kılmış ibadet etmeyi de emretmiştir. Allah Kur'an-ı Kerim'de *"Yiyiniz içiniz fakat israf etmeyiniz."*¹⁹ buyurarak israfı yasaklamıştır. İnsan nefsine uyup hırs ve açgözlülük yaparak malını çoğaltma peşinde koşmamalı ve malını israf etmemelidir. Çünkü bunun ahirette ona hiçbir faydası

¹⁸ Müellif bu babın 12 fasıldan oluştuğunu söylemiştir fakat 9 fasıldan ibarettir.

¹⁹ Ar'af, 7/31.

yoktur. Salık, rızık endişesine düşmeyip az şeyle yetinerek Allah'a güvenmelidir. Tembellik yaparak ibadetten uzak olup nefse ve şeytana fırsat vermemeli, rızık endişesi için kederlenmemelidir. Dünyada herkes tevekkül içerisinde olması gerekir. Özellikle salık için bu birinci yoldur. Bazı şeyhler, salikin Allah'a tevekkül etmemesi halinde son nefeste imanını kaybedebileceğini nakletmiştir. Tevekkül etmemek Allah'ın gazabına sebep olur. Tevekkül ruhun gıdası olduğu gibi açlık da Allah'ın bir nimetidir. Bu açlık nimetiyle Allah'a sadık olanlar anlaşılır. Tevekkül hakkında şeyhler arasında anlaşmazlıklar meydana gelmiştir. Her biri ulaştığı makama göre tevekkülü yorumlaşmıştır. Kesin olan şudur ki ölünün kendisini gassale (ölü yıkayıcı) teslim ettiği gibi kul da kendisini Allah'a öyle teslim etmelidir. Allah tevekkül edip kendisini teslim edeni sever, ona rahatlık, yücelik, sevinç ve hayır bahşeder. Allah'a tevekkül ederek bir işe koyulanların işleri hayır ve hoşlukla ortaya çıkarak tamamlanır. Tevekkül ehli olanlar malları toplayıp yığmaz, yarın için endişelenmez, eline ne geçse onu Allah yolunda harcar. Çünkü onlar her baktığı yerde Allah'ın nimetini görür, rızık için kendini bozmaz. Allah tevekkül ehli hakkında şöyle buyurmuştur: *"Onu beklediği yerden rızıklandırır. Kim Allah'a tevekkül ederse, O kendisine yeter. Şüphesiz Allah emrini yerine getirendir. Allah her şeye bir ölçü koymuştur."*²⁰ ve yine *"Allah'a yemin olsun ki, Allah tevekkül edenleri sever."*²¹ buyurarak tevekkül ehlini övmüştür. Tevekkül ile ömrünü geçiren salık, her işinde orta hâli bulmalıdır. Resûlullah, *"Her şeyin iyisi ortada olandır."* buyurmaktadır. Yani bir işi yaparken ne aşırı gitmeli ne de gereğinden az yapmalıdır. Tevekkül etmeyenler ahiretini, akıbetini, Allah'a layık ameli olup olmadığını düşünmez. Allah'a layık amel işleyip iki âlemde de saadete ermeyi düşünmez ve Allah'a yakın olmaya çalışmaz. Böylelikle nefsinin kalbine yerleştiği kötü fiillerden kendisini sakındırmaz. Allah kullarını rızık ile birlikte bu dünyaya göndermiştir. Şayet böyle yapmasaydı bu dünyada bu kadar ömür yaşamak mümkün olmazdı. Bu sebeple Allah'ın verdikleriyle yetinip sabretmek gerekir. Allah irfan sahibi olmamız için herkese hak ettiği kadar rızık vermiştir. Rızıkına tevekkül edenlerin duasını kabul etmiştir. Alın yazısında olan en küçük rızık dahi bir sebeple ortaya çıkar. Şayet kul günahı sebebiyle rızıkına mâni olursa Allah'ın emirlerine itaat ederek rızıkına kavuşmayı beklemelidir. Kul, hırs ve açgözlülükle

²⁰ Talâk, 65/3.

²¹ Âl-i İmrân, 3/159.

başkasının malına el uzatmaz, nimete karşı nankörlük yapmaz ise alın yazısında olan rızka ulaşır. Allah insanları bu dünyaya rızık endişesi duymaları için değil marifeti bilip O'nun emrinde olmaları için yaratmıştır.

1. Fası (50b-52b): Allah'ın gönlü nurlandırması hakkındadır. Gönlün nurlandırılmasından kasıt "*salikin kalbine doğan ledünnî bilgiler ve nurlar*"²² anlamına gelen tecellidir. Allah, insanı güzel bir surette yaratmıştır. İnsanlara bir çok rızık vermiş olan Allah, kanaat edip kendisine tevekkülde olunmasını, marifeti öğrenmek için çaba gösterilmesi gerektiğini defaatle Kur'an-ı Kerim'de hatırlatmıştır. Bu âlemin fitne ve fenalık içerisinde olduğunu gören, ahiretteki sorgu suali düşünen kullar, nefsiyle mücadele edip şeriate uymalı ve kendisine güzel bir son hazırlamalıdır. Bütün muradının gönlünde var olduğunu anlayan salik, gönlünün sahibi olduğunu da bilmelidir. Salik, gönlüyle Allah'ın emirlerine uyar. Bu sayede asıl vatani olan ebedî âleme hoş bir biçimde kavuşur. İlm-i zahirin emirlerini yerine getirip onu öğrenmeye çabalamalıdır. Allah'ın emri üzerine gönlüne süluk edip gönlünün sahibi olan salik, insan olma şerefine sahip olmuştur. "*Önce yol arkadaşı sonra yol*" nüktesinden kasıt kulun kendisini doğru yola iletecek bir arkadaşına sahip olması ve onun vesilesiyle gönlünün maliki olarak gönlünü yönetecek yetkiye sahip olmasıdır. Allah, bir arkadaş edinerek bu yola salik olmamız ve özümüze ulaşabilmemiz için ilim vermiştir. Hz. Ali'nin (radıyallahu anh)' "*Beni terbiye eden olmasaydı, Rabbimi bilemezdim.*" buyurmasından kasıt salikin, mürşit vesilesiyle kendini tanıyıp Allah'ın büyüklüğünü, cömertliğini, hikmetlerini anlaması ve gönlünün meliki olmasıdır. Salik; meleklerle, ruhlarla, evliyalarla, şehitlerle ve diğer insanlarla dost olmalıdır ve onlarla oturup kalkmasının sebebini bilmelidir. Salikin edinmiş olduğu bu dostlar, zorluklarla mücadeleyi ve ilmi öğreterek onu Allah'a yaklaştırmaya vesile olurlar. Hz. Muhammed (s.a.v.) ilim, hikmet deryasıdır ve ilim O'ndan yayılmıştır. Bu sebeple hem bâtinen (kalben) hem zahiren (görünüşte) onunla yakın olmak gerekir. Hz. Muhammed'in (s.a.v.) ilmiyle dört halife hazretleri, onlardan da silsile ile gelen büyük evliyalar, şeyhler aydınlanmıştır. Şimdi salik, su gibi alçak gönüllü olup herkese ulaşmaya çalışmalı, gerek gönülden dua ile gerekse fiilen gönlü temiz olmayanların temizlenmesine vesile olmalıdır. Böylelikle küçük bir ırmak gibi olan salik, giderek

²² Ceyhan, S. (2011), Tecellî. DİA, Cilt 40, İstanbul, s. 241.

büyük bir derya olan Hz. Muhammed'e (s.a.v.) ulaşabilir. Bâtinen Hz. Peygamber'e ulaşan salık, zahiren de Hz. Muhammed'in (s.a.v.) kabrini ziyaret etmeli ve duada bulunmalıdır. Ziyareti sebebiyle şefaatlerine nail olabilirse mahşer gününde helak olmaktan kurtulabilir. Bâtinen Hz. Muhammed'e (s.a.v.) vasıl olan salık, zorluklarla karşılaştığında sünnete başvurmalıdır.

2. Fasil (52b-54b): Tevekkül (Allah'a güvenip dayanma) hakkındadır. Salık, Allah'ın emir buyurduğu şariat hükümlerini anlamalı, Allah'a ulaştıracak ilmi kazanmak için gerekli olan şeylere rağbet etmelidir. Nefsin hevâsından yani isteklerinden kurtulup sıdk ve ihlası kendine huy edinmelidir. Sıdk sahibi olarak kötü fiillerine tövbe etmeli, zahiren ve bâtinen Allah'a kavuşmaya meyletmelidir. Kur'an-ı Kerim'in ve sünnetin hükmü üzere amel ederek nefsin terbiye etmeli, günahları için gözyaşı dökmelidir. Mürşitinden öğrendikleri ile Allah'a yakın olmak için tevhidi vasıta edinmeli, gece gündüz zikretmelidir. Karşısına çıkan çeşitli zorluklara karşı daima sabredip tahammül etmeli, dünya heveslerini gönlünden çıkarmalıdır. Salık, bu sabır ve tahammül sebebiyle Allah'ın lütfuna erişir. Her hâline şükretmeli, yanlış düşüncelerini gönlünden temizleyerek oraya şeriatı yerleştirmelidir. Sülukunda, halvete girerek yani tenhaya çekilerek gönlüne Allah'ın zikrini yerleştirmelidir. Bu zikir esnasında da bütün kötü düşünceleri gönlünden çıkarmalıdır. Halvet ve sâlih rüya sebebiyle zikri gönlüne yerleştirmiş olan salık, veled-i kalp yani her an kendiliğinden zikreden tertemiz bir kalp elde eder. Zikir, gönül gözünün açılmasına vesile olur. Salık, Kur'an-ı Kerim'in ve Resûlullah'ın yolundan giderek, beş vakit namaza devam edip kazaya kalmış namaz borçlarını ödemelidir. Helal-haram konusunda ihtiyatlı davranmalı, hırs ve açgözlülük yapmamalı ve boş sözleri terk etmelidir. Cemaati terk etmeyerek her namaz sonrasında kırk salavat-ı şerif getirip üç vakit Kur'an-ı Kerim tilavetini âdet edinmelidir. Yatsı namazından sonra Mülk suresini okuyup yüz kere istiğfar etmeli, gizli zikir ile meşgul olup o an aklına her ne gelirse onu gönlünden atmalıdır. Gece gündüz Allah'ı zikreden, türlü zorluk ve sıkıntılara sabredip tahammül gösteren ve dünyayı gönlünden çıkarıp nefsin yerle bir eden salık, sonunda velayet ve keramete ulaşır.

3. Fasil (54b-56b): Salike bir rehber gerektiği hakkındadır. Salık için rehber, ona Allah yolunda yol gösteren, örnek olan ve onu irşat eden mürşittir. Bu yola giren

salik zahir ilmi ile zahirini temizleyerek ibadetini yüceltmıştır. Daha sonra tövbe edip telkin (tarikata yeni girmiş bir müride şeyhin zikir öğretmesi) alarak doğru yol üzeri olmayı seçmiştir. Bâtınını temizlemek ve mertebesini kemale erdirmek için şeyhlerin sözlerini kendisine rehber edinerek sülukuna başlar. Süluk, sözlükte "yola girmek" anlamında kullanılırken tasavvufta "insanı Hakk'a ulaştıran tavır, âmel, ibadet, fiil, hareket ve davranış tarzları"²³ manasına gelir. Salikin belli bir adap ve erkâna uyarak şeyhinin telkinlerine riayet etmesi, muradına kavuşmasına vesile olacaktır. Bir mürşite gönlünü veren salik, artık Allah'ın tecellisini onda görmeye başlamıştır. Gönlünü mâsivâdan yani Allah'tan uzaklaştıran her şeyden temizler. Zira zahirinde olan en ufak bir pislik dahi namazına engel olurken içteki pislikler de sülukuna mâni olur. Allah'ın, "Allah'a yemin olsun ki, Allah temizlenenleri sever."²⁴ buyurması buna işarettir. Allah ismi, insanın kalbine günde yetmiş kere tecelli eder. Salik, kalbindeki kin, kıskançlık, düşmanlık gibi kötü sıfatları görüp temizlemelidir. Çünkü hadis-i şerifte "Muhakkak Allah sizin dış görünüşünüze bakmaz." buyurulmuştur. Gönlünü kötü sıfatlardan temizlemeyenler, arzusuna ulaşamaz ve Allah'a yakın olamazlar. Allah'a yakın olanlar ise daima korku üzere olanlar ve kalplerini temiz tutanlardır. Ve bu kişiler Allah'tan ne isterlerse Allah onları muratlarına erdirir. Kendini beğenme, riya, kibir, öfke, pintilik, kin, kıskançlık gibi kötü vasıflar kalbin kirlenmesine sebep olur. Bu kötü sıfatlara sahip olanların Allah'ın marifetlerini anlaması güçtür. Allah bu kötü sıfatların karşılığında güzel sıfatlar yaratmıştır. İşte salik, bu kötü sıfatları yok edip kendini beğenme ve ikiyüzlülük yerine doğruluğu ve riyasızlığı, pintilik yerine cömertliği, öfke yerine yumuşak huyluluğu, kibir yerine alçak gönüllüğü koymalıdır. Böylelikle "Allah'ın ahlâkıyla ahlâklanın" hadis-i şerifinin gereğini yerine getirmiş olur. Yine salik, "Sizden biriniz kendi (nefsini) sevdiği gibi mümin kardeşini sevmedikçe (gerçekten) iman etmiş olamaz." hadis-i şerifi gereğince kendi nefsi için istediğini mümin kardeşi için de istemelidir. Salik, Allah dostlarının amel ettiği gibi amel etmeli ki Allah da onu affedip bağışlasın.

4. Fasil (56b-58b): Tövbe edip zikirle meşgul olmak gerektiği hakkındadır. Allah'a yönelen ve şeyhinin sözleri üzerine süluka giren salik, gönlüne şu üç manayı yerleştirmesi gerekir: Bunlardan birincisi Allah'a tevekkül etmektir ve bu tevekkül

²³ Uludağ, S. (2010), Sülûk. DİA, Cilt 38, İstanbul, s. 127.

²⁴ Bakara, 2/222.

hâli yukarıda zikredilmiştir. İkincisi tefvizdir. Tefviz, kişinin her işini Allah'a bırakmasıdır. Tefvîz sahibi kişi, Allah katından ne gelirse gelsin *"niçin bu böyle oldu"* diye şikayet etmez ve Allah'tan yüz çevirmez. Çünkü başına gelen her şeyin Allah'tan olduğunu bilir ve razı olur. Üçüncü mana ise teslimdir. Bu da tefviz gibi kişinin kendisini tamamıyla Allah'a teslim etmesidir. Salık, bu üç manayı anlayıp kazanmaya çalışmalıdır. Kulun başına her ne kötülük gelirse bunun sebebi günahlarıdır. Çünkü kul, Allah'ın hoşnut olmayacağı fiilleri işlemedikçe Allah onun gönlüne elem vermez. Bu sebeple kul, fiillerini ve sözlerini sürekli muhasebe etmeli, kendisine çeki düzen vermelidir. Hadis-i şerifte de *"Hesaba çekilmeden önce kendinizi hesaba çekin."* buyrulmuştur. Kişi kendi fiilleriyle ilgilenmeli, kötülükten uzak durarak daima istiğfar hâlinde olmalıdır. Nefsin ve şeytanın kalbe yerleştirmek istediği şeylerden gönlünü sakındırmalı ve dünyaya aldanarak gam ve keder sahibi olmamalıdır. Salık, Allah'ın rızasını aramalı, insanlar tarafından kınandığında üzelmemeli, övüldüğünde ise sevinmemelidir. Zira asıl nazar gönüledir. İnsanın sureti ne kadar çirkin olursa olsun Allah surete değil sîrete bakar. Allah'tan gelen hoş ya da hoş olmayan her şeye şükretmek gerekir. Allah kullarını imtihan için nice belalara müptela eder. Hz. Eyyüb, Hz. İbrahim, Hz. Zekeriyya, Hz. Yahya ve Hz. Muhammed (s.a.v.) çokça cefa çekmişlerdir fakat başlarına gelen belaları sabırla karşılayıp Allah'a teslim olmuşlardır. Şimdi salık, bu üç güzel huy olan tevekkül, tefviz ve teslimi hayatına tatbik edip gönlündeki şüpheleri atmalıdır. Daima nefsiyle mücadele ederek ona karşı galip gelmeli, zikir ve tevhit ile nefsini öldürmelidir.

5. Fasl (58b-60a): Allah'ın kalbe yerleşmesi hakkındadır. Tevekkül, tefviz ve teslimi öğrenen ve Allah'ın rızasını kazanmaya çalışan salık, Allah'ın zikriyle kalbini nurlandırmıştır. Salık, Allah'ın gönüldeki tecellisini görebilmek için gönlünü günahlardan arındırmıştır. Süluk ehli olup Allah'a kavuşmayı arzulamıştır. Bu sebeple hem zahirini hem de bâtınını temizleyerek gönlündeki hâllere vâkıf olmuştur. Allah, insan kalbini melek cinsinden yaratıp bütün hikmetleri orada gizlemiştir. Kul, kalp vasıtasıyla Allah'a yakınlık elde edebileceğini bilmelidir. Yine bilmelidir ki kul hangi arzusunu aklına getirirse o arzu anında kalbine yerleşir. Salık, gaip âleminde her ne varsa onları ancak kalp gözüyle görebileceğini ve kalbinin gaip âleminden yaratıldığını bilir. Onun için kalp, gaip âlemine meyillidir. İnsan oradan gelmiştir ve daima oraya özlem duyar. İnsanın asıl vatanı orası olduğu için oraya olan muhabbeti

bakidir. Zira her gece insan uykuya daldığında kalp ulvi âleme yükselir ve oradaki hikmetlere kavuşur. İnsan uyandığında vücudunda hâlâ o nesnenin hayali kaldığı için gördüklerini anlatır. İnsanın bedeni zahir âlemde yaratılmıştır. Bir fiilin hayali kalpte nakşolmadığında o el ile vücuda getirilemez. Bütün fiillerde kalp ve beden ortak hareket eder. İnsanlar ancak kalp ve bedenleri ortak hareket ederse Allah'ın emirlerine uyup ona kavuşabilir. Bedenin merkezi dünyadır. Yiyip içerek varlığını sürdürür. Şayet yeteri kadar yiyip içmezse helak olup Allah için hiçbir şey yapmaya gücü olmaz. Bedenin gıdası nefis iledir. Beden ne kadar fazla yiyip içerse nefis de o denli kuvvetli olur. Böylelikle nefis insanı kötü fiiller işlemeye sevk eder. Allah'ın emirlerini yerine getirmeye üşenir, ibadetinde kusur eder. Nefis tıpkı hayvanlar gibi yiyip içip dünya işleriyle meşgul olurken; kalp helak olmamak için daima kendini temiz tutmaya çalışır. Çünkü kalp, bedenin çeşitli uzuvlar aracılığıyla gerçekleştirdiği amellerin boşa gitmesini istemez. Kalp, huzur bulmaya çalışıp özlem duyduğu asıl vatanına dönmeyi diler. İnsan uykuya vardığında bedeni ölü gibi olup bu âlemde kalır, kalp ise ruhlar âlemine yükselerek asıl vatanını seyreder, ruhlar ve meleklerle konuşur. Şayet salık, Allah'ı zikretmeye alışmış ise kalbin hatırında daima o hâl kalır. Bu sebeple beden her uykuya daldığında kalp gözüne gaip âlemi ve hikmetler görünür. Kendine geldiğinde orada gördüklerinin hepsinin benzerlerini bu âlemde gözlemler. Arifler nefislerini öldürerek kalp gözlerini açar ve Allah'ın lütfuna ulaşırlar.

6. Fasil (60a-61b): Tefviz ve teslimde basiret gerektiği hakkındadır. Salikin basiret sahibi olması, kalp gözüyle görüp olayların iç yüzüne vâkıf olması demektir.²⁵ Allah'a yakınlaşmaya mâni olan perdelerin kalkması için basiret şarttır. Kalbin hâlini öğrenip kalp gözüyle görebilme marifetine ulaşan salık, bütün sözlerini ve fiillerini şer'-i Muhammediyye'ye uygulayıp tasavvuf yoluna girmiştir. Daima fiillerini kontrol altına alıp kötü fiilleri gönlünden atarak bâtınını temiz tutmaya çalışmıştır. İnsan akıllı kararlı değildir. Akıl daima heves içerisindeyken nefis ve şeytan türlü inkârları gizlice gönüle yerleştirir. Ta ki akıla karşı üstün gelip saliki murâdından ayırarak kötü fiiller işletmek ister. Bu sebeple akıl ile nefis daima mücadele içerisinde. Şayet mücadele sonucunda akıl Allah'ın azabını, sual gününü unutursa o zaman insan kötü fiillere başlayarak günah işler. Böylece Allah'ı zikrederek elde ettikleri gönlünden silinir. Bu

²⁵ Uludağ, S. (1992), Basîret. DİA, Cilt 5, İstanbul, s. 103.

durumun düzelmesi için salikin bir an önce kendisine gelip tövbe ve istiğraf etmesi gerekir. Salik, rızık endişesi için kalbine keder yerleştirirse bu bapta elde ettiği tüm güzellikleri kaybeder. Onun için salik, helal dairesinden dışarıya çıkmamalı, basiret üzere olmalı, tevhit ile kalbini temizlemeli, Hakk'ın kelamına Resûlullah'ın fiillerine uymalıdır. Bu sayede nefis ve şeytana galip gelir, hakikat ilmini kavramaya yakınlaşır. Hakikat ilmi vesilesiyle de manen uyanık olma hâli olan yakaza babına ulaşır, sâlih rüya görmeğe başlar ve gönlünde zevk ve şevk hasıl olur. Hadis-i şerifte *"Sâlih rüya peygamberliğin kırk altı parçasından bir parçadır."* buyurulmaktadır. Hz. Muhammed (s.a.v.) on yıl Mekke-i Mükerreme'de on üç yıl Medine-i Münevvere'de olmak üzere toplam yirmi üç yıl peygamberlik yapmıştır. Bu yirmi üç yıl, altı ay gibi bir süreye nispet edilmiştir. O sebeple peygamberliğin kırk altı parçasından bir parçası da sâlih rüya olmuştur. Bu yola süluk eden salik, kalbini temizleyip sâlih rüya görerek, gördüklerinin misalini bu âlemde bularak Allah'a olan muhabbetini artırır ve Allah'ın cemalini müşahade etmeye erişir.

7. Fasil (61b-63a): İnsan kalbinin her gece âlem-i bâlâya çıkması hakkındadır. Âlem-i bâlâ, ruhlar âlemi için kullanılan bir tabirdir. Allah, Hz. Muhammed'in (s.a.v.) nurundan ruhları yaratmıştır. Ruhlar, melekler âleminde bunca zaman Allah'ın cemalini hayranlıkla seyretmişlerdir. Allah, ruhları emanet ile birlikte dünyaya göndermiştir. Hak'tan ayrı düştüklerini anladıklarında Allah'tan kalbiselim (temiz bir kalp) isteyerek niyazda bulunmuşlardır. Allah da onlara kalbiselimin insanda olduğunu ve varıp onda aramalarını buyurmuştur. Yani kalbiselim insanın kendi içindedir. Ruhlar, Allah'tan kendilerini asıl vatanlarına ulaştıracak, Allah'ın nuruna eriştirecek ve onları bunca eşyadan kurtaracak bir refik (arkadaş) istemişlerdir. Yüce Allah, arkadaş olarak tevhit ve Kur'an-ı Kerim'i layık kılmıştır. Bunlar insanları fânî âlemden baki âleme ulaştırıp Allah'a yakınlaştırır. Tevhit dile gelip: *"beni çokça zikreden asıl vatanlarına kavuşturmaya ve bunca eşyadan kurtarmaya kefilim"* demiştir. Kur'an-ı Kerim de dile gelip: *"her kim ki benim hükümlerimi yerine getirirse ben onu istediklerine iletirim"* buyurmuştur. Bunun üzerine ruhlar, Allah'tan ayrılıp göğün en üst katı olan arşa gelmişlerdir. Burada bin yıl kaldıktan sonra arşın altında bulunan ve sekizinci felek olan kürsiye inmişlerdir. Burada da bin yıl kalmışlardır. Ruhlar, ilk olarak Allah'ın kudret ve saltanatının tecelli ettiği arşta nurlanmış daha sonra yeri ve gökleri kaplayan kürside kürsi nuruyla nurlanmışlardır. Kürsi nuruyla

nurlanan ruhlar, Allah'tan geldiklerini unutmuş, geldikleri mekân onlara hayal gibi olmuştur. Bu şekilde yedi kat göğün her birinde biner yıl kalarak ve o katların nuruyla nurlanarak yeryüzüne inmişlerdir. Nihayet ruhlar, on kat nur ile nurlanarak insan cisminde bürünmüşlerdir. Böylelikle insanlar Allah'tan geldiği yeri tamamen unutmuş ve on kat nurun her biri kendisine memleket gibi olmuştur. Hikmetler, ruha zarf olan bu on kat nurda gizlenmiştir. Hakk'ın birliğini öğrenmeleri için Allah, her kavme bir peygamber göndermiştir. Hz. Muhammed (s.a.v.), bize tevhit ile Kur'an-ı Kerim'i getirmiş ve Allah'a ulaşmak için rehber olsun diye şeriatı öğretmiştir. Hz. Muhammed'in (s.a.v.) yolundan giden salık, kötü fiileri terk etmeye çalışır. Tevhit ile Kur'an'ın hükmü üzerine olup ruhlar âleminden yeryüzüne gelirken kendisine zarf ettiği perdeleri kaldırır. Salık, nefesine uymayıp az yiyip içerek kalp gözünün açılmasına gayret göstermelidir. Ancak bu şekilde asıl vatanına erer, gönlündeki sırları anlar ve mertebesini yükselterek muradına kavuşur.

8. Fasl (63a-66a): Sâlih rüya sebebiyle murada ulaşılması hakkındadır. Hadis-i i şerifte "*...Rüyâ üç çeşittir: Birincisi, sâlih rüyâ olup Allâh'tan bir müjdedir. İkincisi, şeytanın verdiği üzüntüdür. Üçüncüsü ise kişinin kendi durumundan kaynaklanmaktadır.*" buyurulmuştur. Sâlih rüyanın en temel özelliği, Allah tarafından bir mesaj içermesidir.²⁶ Kalbindeki sırlara ulaşmak için tevhit ile meşgul olan salık, temiz bir niyetle ibadetini yerini getirip ilim elde etmeye çalışmalıdır. Hak talibine her gece bir suret görünür ve ona sembollerle hikmetler açıklanır. Yine salikin hayır ve şer olarak işlediği her şey Allah tarafından gönlüne yerleştirilir. Salık böylelikle hâlini anlar ve mertebesini yükseltmeye çabalar. Allah'a süluk edenler, her gece tevhit ile meşgul olarak kazandığı şeyleri anlamalı ve gönlünde nakşolan hâlin hamîde (övlmeye değer) ya da emmâre (nefsin insana kötülükleri emreden ilk mertebesi) olduğunu gözlemleyip bu ikisini ayırdetmelidir. Salık, gönlünde meydana gelen semboller ve onun faydalarını bilmeli, rüyayı yakaza babına getirerek kalp gözünü açmalıdır. Bazı büyük şeyhlerin görüşlerine göre bir kişi tövbe edip Allah'ı zikrettiği esnada uykuya dalıp rüyasında meyve ağacı görürse bu rüya-yı hamîdedir ve ibadetin makbul olduğuna işarettir. Şayet meyveler olgunlaşmışsa ibadetin nuru gönle yerleşmeye başlamıştır. Bu rüya, hikmetlerin ortaya çıkmasına işarettir. Gördüğü

²⁶ Paçacı, İ. (2016), Rüyâ'nın Delil Değeri ve İstihâre, *Dini Araştırmalar Dergisi*, c. 19 (48), 109.

ağaçların meyveleri yoksa bu nefs-i emmâredir ve bu günahlarından dönüp tövbe etmesine işarettir. Eğer rüyasında alnı hilal şeklinde bir kuş veya onun etini görse bu övülmeye değer bir hâldir. Fakat o kuşun yanından uçtuğunu görse bu ibadet ile elde ettiği güzel amellerin elinden gideceğine işarettir. Tövbe ve istiğfar ederek yanından kaçırdığı kuşu avlamaya çalışmalıdır. O kuşun etini yemesi hâlinde bu sâlih amel işleyeceğine işarettir. Bu kişi gafletten uyanıp yakaza babına ermeğe çalışmalıdır. Rüyada dağ ve orman görse o gün şeriatın dışında hareket ettiğinin nişanesidir. Eti haram olan bir kuş görse bu da nefs-i emmâredendir. Siyah bir şey görse ya da bu siyah şeyi yiyip içse haram yemiş içmiştir. Derhâl tövbe ve istiğfar ile meşgul olmalıdır. Bazen bunlar hissikablelvuku (önsezi) olarak gözlemlenir ve rüyada gördüklerinin aynısını bu âlemde gözlemleyip düzeltebilmesi için Allah tarafından salike bunun gibi hikmetler ima yoluyla verilmiştir. Rüyada Güneş ya da Ay görse bu Allah'ın gönlü aydınlatmasının alametidir. Akarsu görmesi hikmetlerin gönle yerleşmesine ve gönlün dünya pisliklerinden temizlenmesine işarettir. Eğer rüyada beyaz üzüm görse Allah korkusuyla ağladığının ve mertebesinin yüceldiğinin delilidir. Siyah üzüm görmesi ise musibetin başlangıcıdır. Dolayısıyla tövbe etmesi gerekmektedir. Gümüş, altın veya maden görse nefs-i emmâredir. Yanlış düşünceleri gönlünden atarak tövbe etmelidir. Bal görmesi gevşeklik gösterip dünya düşüncelerine daldığının işaretidir. Rüyasında anne-babasını görmesi makamını yüceltmek için terbiye edilmesinin işaretidir. Eğer rüyasında anne babasının kalbi kırılmışsa bu sülukunda hata ettiğinin işaretidir. Rüyada kız kardeşini görürse bu kazaya kalmış namazdır. Namazlarını eda etmelidir. Rüyasında yemek yese bir makama yükseldiğinin alametidir. Vatan görse bu vatan ruhlar âlemindeki asıl vatanıdır. Vatanı; güzel, harap veya başka bir şekilde görmesi asıl vatanını anlayıp o vatana eli boş gitmemesi için çalışması gerektiğinin işaretidir. Rüyada değirmen görüp öğütmesi rızık bulacağının alametidir. Şimdi salik, tevhit ile meşgul olup şeriatı ayrılmazsa türlü hikmetleri rüyada görmeye başlar. Rüyasında en çok akarsu görmesi önemlidir. Çünkü Allah salike ibadet ve tevhit ile elde ettiği şeyleri, sırları bu rüya vasıtasıyla semboller hâlinde açıklar. Böylelikle salik, Allah'a erişmek ve makamını yüceltmek için çalışır. Bu bab için söylenecek çok söz vardır lakin "*Arife işaret kâfidir*" buyurmuşlardır.

9. Fasil (66a-69a): Ezel âleminde ruhların Allah'tan yardım dilemesi hakkındadır. Salik, sâlih rüyayı yakaza babına getirmelidir. Sözlükte "uyanıklık"

anlamında karşımıza çıkan yakaza kelimesi tasavvufta gaflet uykusundan uyanıp manen uyanık olma hâlini anlatır. Hâce Abdullah-ı Herevî, yakazanın üç şekilde gerçekleştiğini söyler. Bunlardan ilkinde salık, Allah'ın nimetlerinin sınırsız olduğunu anlar ve bu nimetlerin şükrünü yerine getirme konusunda ne kadar âciz olduğunu bilir. İkinci olarak salık, işlediği günahları bilir, günahlarını düzeltmeye çalışır ve bu günahlarından kurtulmak için dua eder. Son olarak ise salık, hayatı boyunca ibadet anlamında elde ettiklerinin ve kaybettiklerinin muhasebesini yaparak kalan ömrünü boşa geçirmemeye çalışır.²⁷ Yakaza hâlini yaşayan salık, nefsin üçüncü mertebesi olan nefs-i mülhimeye ulaşır ve nefsin bir sonraki mertebesine yani nefs-i mutmainneye erişmek için çabalar. Mülhime sıfatıyla nitelenmiş olan nefis bazen Allah'ın emirlerine uyar bazen de Allah'tan uzaklaşarak mahvolur. Salık, Allah'ın cemaline erişebilmek için gece gündüz zikirle meşgul olmalı, ibadetine özen göstermeli, gönlünü dünyanın alçak heveslerinden temizleyerek günahlarını yok etmelidir. Sâlih rüya alametleriyle gönlünde mutluluk meydana geldiğini anlayan salık, bu mutluluk ile daima Allah'a layık amellerde bulunur. Allah da bunun karşılığında salike ihsanda bulunur. Salık, bir gece zikrederken berzah âleminde (dünya ile ahiret arasındaki âlem) kara bir gövdeye benzeyen kale görür. O kaleyi fethetmek için kalenin dört tarafını dolaşırken kendine gelir. Bu hâl sebebiyle zikir ve ibadete yönelir. Yine tek başınayken birden o kaleyi görüp gönlü nur ile dolar ve kaleyi fetheder. Daha sonra birçok kez Güneş ve Ay'ın kendisine yakın olduğunu görür. Gönlü zevk ve şevk ile dolarak ibadetini artırır. Salık, bu gönül hoşluğu ve muhabbet ile bir gece uykuya dalar ve yakazanın kendisine yaklaşmış olduğunu görür. Artık müşahede ederken vücudu uyuşmaz, gönlü şad olur ve mertebesinde ilerleme kaydeder. İşte bu hâl yakaza babının alametidir. Bundan sonra zikir ve ibadet artar, Allah'a duyulan muhabbet çoğalır. Salikin kaleyi yıkıp fethetmesi günahlarından arındığının hikmeti ve kalp gözünün açıldığının işaretidir. Ayın parlaklığını müşahade etmesinin hikmeti, Allah nurunun gönle tecelli etmesi ve nefisle mücadele içinde olmasıdır. Yakaza esnasında gördüğü deniz, gönlündeki tevhidin hikmetlerini ortaya çıkarmaya başladığının, iki cihan saadetine eriştiğinin ve gönlün nurlandığının alametidir. Viran etmiş olarak gördüğü kale, gönül sahrasını temizlemiş olmasının ve gönlün ayna gibi olduğunun işaretir. Yine bu, Allah muhabbetinin ortaya çıkıp tamamen yakaza babına erdiğinin de alametidir. Yakaza

²⁷ Ceyhan, S. (2013), Yakaza. DİA, Cilt 43, İstanbul, s. 270.

babındaki salık, çeşitli hikmetleri bilir, hakiki aşka ulaşmaya çalışır ve gönlü ibadet nuruyla dolar. Salikin yakaza esnasında gördüğü Güneş ve Ay gönlünün nur ile dolduğunun alametidir. Yakaza babına erişen salık, görmediği nesneleri görür, dünyanın varlığını terk edip her nereye bakarsa Allah'ın hikmetlerini gözlemler. Yakaza anında bu âlemden imanla göç etmiş ruhlarla kavuşur, onlara oradaki zorlukları sorar ve göz açıp kapayıncaya kadar geçen zamanda her muradını gözlemlemeye başlar.

Dördüncü Bâb

Hakiki aşkın gönülde ortaya çıkıp kemal bulmasıyla seyr ilallah (manevi yolculuğun başlangıcı) mertebesine ulaşılması, ilim ve marifet yolunun açılıp gaip âleminin ayan olması ve kabiliyetin kemal bulması hakkındadır. Bu bab on fasıldan oluşmaktadır.²⁸ Her fasıl, gönülde gizli olan hakikat ilminin nurunu açıklar. Allah'a yönelip ibadet ile yakaza babına ulaşan salikin gönlünde Allah muhabbeti ortaya çıkar ve onunla varlığını yok eder. Salık, muhabbet nurunun perdesini gönlünden kaldırmaya çalışmalıdır. Bu sayede Allah'a olan muhabbeti kuvvetlenip Allah'ı gönlünden sevmeye başlar, nefsinin heveslerinden uzaklaştırmaya çalışır. Gece gündüz Allah'ı zikreder, Kur'an ile amel eder ve dilini boş sözler söylemekten sakındırır. Helal ve haramı fark edip hırs ve açgözlülüğten kaçınarak gönül gözünü tok tutar. Az şeyle yetinmeyi bilir, gönül kırmaktan sakınır. Tüm bu davranışları sebebiyle salikin kalbi ayna gibi tertemiz olur ve kalpteki gizli inkârlar yok olur. Zındıklardan kendini sakındırır, âlimler ve sâlihlerle oturup kalkar. Kalbini günahlardan temizleyerek ibadetlerini ve zikirlerini kemale erdirir. Allah'ın yolundan sapmayıp Resûlullah'ın şeriatinden ayrılmaz. Şeriatî yaşayışına uygulayarak daima Allah'tan korkar. Salikin gönlündeki zerre kadar olan Allah muhabbeti giderek büyük bir ateş gibi olur ve bu muhabbet ateşi varlığını yakarak yok eder. Yeryüzünde bu muhabbetin taklitleri olsa da bunlarda asla lezzet bulunmaz. Çünkü Allah kendi muhabbetinden daha lezzetli bir muhabbet yaratmamıştır. Bu muhabbetin lezzetini tatmayan bilmez. Çünkü bu hâl ilmidir, söz ile anlatılmaz. Her ne kadar bu hâl söz ile anlatılmazsa da bu hâl erişenler bunu bir misal ile anlatmaya çalışmışlardır. Nitekim Allah muhabbetine erişen kişiler, çoğunlukla mecnun olmuşlardır. Bu muhabbet, kalp gözünün nurunu kuvvetlendirir

²⁸ Müellif bu babın 10 fasıldan oluştuğunu söylemiştir fakat 11 fasıldan oluşmaktadır.

ve saliki hayret makamına eriştirir. Salik, bir parça ekmek ile nefsinı yatıştıracak hâle gelir, özü temizlenir, her iş ona kolay gelir ve hikmet ilmini keşfeder.

1. Fasil (70b-72b): Allah muhabbetinin gönölde zuhur etmesi hakkındadır. Salik; sâlih rüya, zikir ve gönlün yardımı vesilesiyle yakaza makamına ulaşıp gönölde Hak muhabbetini uyandırmaya yönelmiştir. Rüyasında gördüğü şeyleri bu âlemde müşahede edip yakazaya erişerek gönlündeki muhabbetin perdesini ortadan kaldırmıştır. Asıl muradının Allah muhabbeti olduğunu anlayan salik, Allah'ın hikmetlerini araştırıp gözlemleyerek türlü hikmetlere ulaşmıştır. Büyük bir ateş gibi olan Allah muhabbeti, salikin gönlünde hüznün meydana getirir. Salik, Allah muhabbetinin hüznün ile kemal bulabilmesi için gönlündeki ateşe benzeyen nuru uyandırmalı ve tevhidi dost edinmelidir. Bu muhabbet ile hakiki aşka eren salik, onu gönlünde tutmak için ibadetini artırır. Salik, hakiki aşkın gönölde ortaya çıkmasının sebebinin yakaza anında gözlemlediği hikmetler olduğunu bilmeli ve bunu tecrübe ederek nice hikmetlere erişmelidir. İbadetinin makbul olması için ilm-i zahirden faydalanmalıdır. Bütün bunlar salikin sülukunda mertebelere ulaşması için vasıtaadır. Salik, Allah'a sıdk ve ihlas ile kul olmalı ve gönlünde ortaya ıkmiş olan ezeli muhabbeti daima canlı tutmalıdır. Allah muhabbetini artırmak için çalışıp çabalayan salik, ibadetlerinden lezzet almayı ve Hakk'ın huzuruna saygın bir şekilde çıkmayı temenni eder. Salik, Allah'ın ezel âleminde hakikat nurundan var ettiğı ve herkesin istidadına göre verdiğı muhabbeti gönlünde bulmalıdır. Allah, gönöldeki muhabbeti aşk ateşiyle yakmış ve o ateşi gönöl ocağında gizlemiştir. Aşk ateşinin artması için türlü belalar vermiştir. Salikin ahları ve ektiğı hasretin acısı gönlündeki aşk ateşini yakmasına ve hakiki aşka ulaşmasına bir vesiledir. Salikin bundan sonra müşahede babını elde edip kalbe ulaşması gerekir.

2. Fasil (72b-74b): Allah'ın müşahedesini hakkındadır. Yaratılmış olan her şeyde Allah'ı görmeye müşahede denir. Sülukunun başında gözle müşahede eden salik, ileride kalp gözüyle müşahede etmeye başlayarak perdeleri yani insanın Allah ile yakınlaşmasına engel olan her şeyi ortadan kaldırır.²⁹ Salik; riyazet, mücadele ve ibadet ile gönlündeki sırları gözlemlemeye nail olup müşahede makamına erişir. Bu makam, Allah'ın nuruna yaklaşıldığı, gönöldeki bütün kötü sıfatların yok olduğı ve çeşitli

²⁹ Uludağ, S. (2006), Müşâhede. DİA, Cilt 32, İstanbul, s. 152.

hikmetlerin var olduğu bir yerdir. Salik bu makamda, kendisini Allah'tan uzaklaştıran engelleri ortadan kaldırır, hakiki aşkı şevk ile kemale erdirir ve Allah'tan ayrı kalmanın derdiyle gönlünü ona layık duruma getirir. Şeriatte kılı kırk yarararak hareket eder, kelime-i tevhidi dilinden düşürmez, ilahi sırlara kavuşmak için sabırla bekler ve onu kalp gözüyle görebilmek için gönlündeki şevki artırarak arayışa girer. Salik, geceleri namaz kılıp gündüzleri oruç tutup kalbini her şeyden temizleyerek Allah'ın nurunu kazanır. Bu nuru kalp gözüyle görebilmek için de varlığını yok eder. Hülâsa salikin bu nitelikler ile vasıflandırılması onun seyr ilallah mertebesine (salikin Allah'a ulaşmak için zikre başlayıp manevi yolculuğa çıkması) ayak basmasına ve beşeriyet sıfatını kalbinden atıp tahallûkvâ (Allah'ın ahlakıyla ahlaklanma) sıfatıyla nitelenmiş olmasına vesile olur.

3. Fasil (74b-75b): Müşahede edilen bazı hâllerin sembollerinin açıklanması hakkındadır. Kalbini günahlarından arındıran salik, nurlara kavuşma özlemiyle gönlünü hazırlamıştır. Hasretle bekleyişin sonunda ansızın bir gece nurların parıltısının süratle geçip gittiğini görür. O vakit salikde Allah korkusu hasıl olur ve kendi ayıplarını görüp bu ayıplardan sakınmaya çalışır. Gönlündeki hakiki aşk ile nurları kendisine çeker. Bütün fiillerini şeriate tatbik edip daima kendisini muhasebeye çeker ve cömertlik kapısını açıp nurları bir parıltı gibi görür. Muhabbet ateşi gönlünde yanar. Ansızın bir gece Allah, salikin gönül gözünden perdeyi kaldırır ve yakaza babında nurlar bir şimşek gibi geçer. Salik, bazen ortaya çıkan bazen kaybolan nurları akıl makamında görmeye başlar. Zikir nuru, salikin istidadına göre verilmiştir. Tahammül derecesinin el verdiği miktarda nurları görmeğe kadir olur. Nice geceler bu nurları müşahede etmiştir. Nurlar bazen görünür bazen kaybolur. Nurların bazen görünüp bazen de görünmemesi salikin gözyaşını akıtarak nurları kaybettiğini zannetmesine neden olur. Hâlbuki bu durum hakiki aşkın ortaya çıkmasına vesiledir. Nurlar bazen ateş gibi kırmızı bir renk olarak görünür ama makbul olanı beyazdır. Bu bir aşk ve şevk makamıdır. Mecazi aşka tutulanlar aşk ateşiyle yanmanın nasıl olduğunu bilirler fakat Allah'ı sevip onun muhabbetiyle yanıp yakılanların aşkı bin kat fazladır. Allah'ın ihsanı olan bu aşk ancak bin kişiden birine nasip olur. Salik, özünü bu makama ulaştırıp türlü hikmetleri seyrederek. Bu makama aşk makamı veya büyük şeyhlerin değişiyse seyr ilallah menzili derler. Burada akıl az yer tutar. Salik, zorluklara rıza göstererek kalbini temizler. Başlangıçta zerre kadar olan nur giderek

güneş gibi olur ve sarı renkle görünür. Nurlar bazen uzakta bazen yakınında görünür. Nurlar cisimle temas edince görünür hâle gelir. Daha sonra nurlar ziyadeleşir. En sonunda nurlar celal ile birleşerek birlikte tecelli ederler.

4. Fasil (75b-77a): Allah ile amade olan kalbin hâlinin açıklanması hakkındadır. Salik, nurları akıl makamında müşahade etmeye başlar. Bu sebeple gönül evinde bir çok hikmet meydana gelir. Yaptığı ibadetlerin Allah katında karşılığının olduğunu bilir ve tevhitle kalbini nurlandırır. Kalp gözüyle gördüğü bu nurlar ile muradına vasil olur yani hakiki aşk ateşiyle yanar. Salik, ölmeden evvel ölmeyi diler. Akıl makamındayken gönlüne doğan ilhamları, zahir âlemde meydana getirmiş ve Allah tarafından ilhâmât-ı rabbâniyeye erişmiştir. Salik bu hâlin zevk ve şevkiyle sanki ölü gibi olmuştur. Bu makam, Allah'ın kelamının bol ve nurunun çok olduğu yerdir. Bu nurlardan birincisi ibadet nuru, ikincisi kalp nuru, üçüncüsü ruh nuru, dördüncüsü iman nuru, beşincisi de irfan nurudur. Bu nurlardan da nice nurlar doğar. Bir kimsenin gönlünde bu kadar nurun toplanması Allah'ın hikmetine ve lütfuna mazhar düşmesine vesiledir. Zira insanın bedeni kara renkli bir eve benzer, gönül de o evi aydınlatan güneş gibidir. Allah, bunca nur ile bir kimsenin gönlünü aydınlatırsa o kişi baştan aşağı nur ile dolar. Böylelikle tüm muradı Allah katında makbul olur. Günahlar gönüldeki nurlara perde olur. Nurlara ulaşmak için zikir ve tevhit ile gönüldeki masiyet perdesi kaldırılmaya çalışılmalıdır. Herkes, Allah'ın bir ihsanı olan bu nurları Allah'tan talep etmelidir. Talep edilen bu nurları elde etmek için tevhitle meşgul olunmalıdır. Böylelikle tüm kötü sıfatlardan kalbini uzaklaştırır. Kalbi temizlenen kişiye bir ışık görünür ve o ışık sebebiyle gönülde zevk ve şevk meydana gelir. Bu sevinç ile de kötülükleri terk eder. Ancak nurları müşahade etmeye talip olmakla Allah'a vasil olunur.

5. Fasil (77a-79a): Nurların gönülde toplanması hakkındadır. Eğer Allah nasip ederse salik gönlündeki nurları bulup müşahade makamına erer ve yaratılış amacını anlar. Allah, insanın özünü türlü hikmetler ve nurlar ile doldurmuştur. Allah, insanı melaike cinsinden yani O'na ibadet eden iyi nitelikte olan bir varlık olarak yaratmış ve aynaya benzer bir kalp vermiştir. O aynanın iki sureti olup bir sureti bu âleme diğer sureti de Hak tarafına bakar. İnsan bu âlemde nasıl bir kişi olmak isterse kalp aynasına o yerleşir. Artık el, ayak onu işler ve dil onu söyler. Allah, kalp aynasının üzerine

hikmetlerini yerleştirmiş ve o hikmetlerin görülebilmesi için ise o aynada gözler yaratmıştır. Kul, Allah'ın kalp aynasında nakşolan bütün hikmetlerini kalp gözü ile müşahade edebilsin diye Allah kalbe tecelli etmiştir. Allah, insana ibadeti emretmiştir. Bu ibadetler kalp aynasının cilasıdır. Allah'ın emrettiği ibadetlerden yüz çevirenlerin günahı aynaya pas olur ve kalp gözü perdelenir. Kalp aynasının nuru ortadan kalkarak hiçbir nesneyi müşahade etmek mümkün olmaz. Allah'ın ism-i şerifi, kalp aynasının perdelenmesine çare olur. Şeriat, kalp aynasının cila aletidir. Salık, kalp aynasını ibadet ve tevhit ile nurlandırmalı ve ona ezelde verilmiş olan nurdan, perdeleri kaldırarak onu aslına döndürmelidir. Kalp aynasındaki gözler, gözyaşı ve Allah korkusuyla yıkanıp nurlandırılmalıdır. Kalpte gizlenmiş olan hikmetleri o nur ile görerek kemale erdirmeye çalışmalıdır. Salık, Allah'ın ezel âleminde tertemiz bir şekilde kendisine vermiş olduğu kalbi, ilk hâline getirerek çeşitli nurları kalp gözüyle görür. Bu sayede hakiki aşka erişip melekleri, evliya ruhlarını, arşı, kürsiyi ve levh-i kalem'in (alın yazısı) hikmetlerini kalp aynasında müşahade eyler. Kalbindeki nur bir parıltırken giderek güneş nuru gibi olur.

6. Fasil (79a-80b): Bazen nur ile Allah'a yakın bazen de zulmet ile Allah'tan uzak olmak hakkındadır. *"Hakk'a giden yola nur, ondan sapmaya zulmet denilmiştir."*³⁰ Salık, nefsinin kötü sıfatlardan kurtarıp, kalbini temizleyip bu makama erişmelidir. Özünü Allah'ın hikmet nurlarıyla doldurup güzelleştirmelidir. Daima Allah'ın ismini zikrederek halvete girmeli ve Allah'ın emirlerinden başkasına gönül vermemelidir. Kalbini nefsinin kirlerinden temizleyip *"...Allah onları sever, onlar da Allah'ı severler..."*³¹ ayetine mazhar olmalıdır. Nefsiyle daima mücadele ederek Allah'a kavuşmaya çalışmalıdır. *"Fakirliğim övüncümdür."* hadis-i şerifini hayatına tatbik etmelidir. Allah'ın sembollerine ulaşım anlamak için halvet ve Hak muhabbetiyle ömrünü geçirmelidir. Böylelikle fenafillah makamına ulaşabilecek yeterliliğe sahip olur. Fenafillah, sülukun son aşamasıdır. Salık, fenafillah makamına varınca özünü çile ateşine atıp can ile cananı birler. Bu sırrın seyrini, muhabbetin hâlini ve emrin hikmetini kendisi ile Allah'tan başka kimseye ifşa etmemelidir. Allah'tan başkasına gönül vermemeli ve bu fenafillah hâlini zikretmemelidir. Zira bu hâli anlatmak mümkün değildir. Halk içinde daima bilip de bilmemezlikten gelmelidir.

³⁰ Uludağ, S. (2007), Nûr. DİA, Cilt 33, İstanbul, s. 244.

³¹ Mâide, 5/54.

Fenafillah makamı dilsiz olmayı gerektirir. Salık, aşk babında müşahede ettiği hâller sebebiyle sırrı ifşaya ve sevgilinin yüzünü açığa çıkarmaya heves etmemelidir. Salık bu sırrı kendisinden dahi gizlemeli ve gönlünden gelen siteme sükûn ederek tahammül etmelidir. Allah, cemalini ona layık kıldığı için şükretmelidir. Salık, fenafillah meyini içip sarhoşluk sebebiyle sırrını açığa çıkaranların sonunun dünya köpeklerini başına toplamak olduğunu bilmelidir. Nice kişiler vardır ki kendilerini pinhan ederek ve bilip de bilmezmiş gibi davranarak ömürlerini muhabbet-i canan ile geçirip gitmişlerdir. Meyin sarhoşluğuyla namahreme sır açanların sonu, başını terk etmektir.

7. Fasıl (80b-82a): Hak sevgisinin gönülde kemal bulması yani olgunluğa erişmesi hakkındadır. Salık, kendisine nasip edilen bu hâlden sonra özündeki nurları seyredip gönlünü dünyadan ve dünya ehlinden uzaklaştırmalıdır. Bunlar, bu bapta ulaşılacak hikmetlerin manasını anlayıp ömrünü aşk, şevk ve huzur içinde geçirmesine vesile olur. Salık, sülukuna başladığı günden geldiği bu aşamaya kadar ortaya çıkan şeyleri bir bir gönlünde görüp anlamalı, bu derdin devasına ne zaman ulaşabileceğini tefekkür edip hakikat ile kendinden geçmeli ve gönlünde meydana gelen havâtırları anlayıp bu havâtırların beş tane olduğunu bilmelidir. Havâtır, *"salikin kalbine Hak'tan, melekten, nefisten veya şeytandan gelen hitaplar, seslerdir."*³² Beş havâtır şunlardır: havâtır-ı rahmâni, havâtır-ı kalp, havâtır-ı melek, havâtır-ı şeytan ve havâtır-ı nefis. Havâtır-ı rahmâni, arada vasıta olmadan doğrudan Allah'dan gelen, uyarıcı ve açık bir hitaptır. Havâtır-ı rahmâni, muarız (karşı çıkan) ve mutmain (emin olan) olarak iki şekildedir. Nitekim Allah, *"Nefse ve onu düzgün bir biçimde şekillendirip ona kötülük duygusunu ve takvasını (kötülükten sakınma yeteneğini) ilham edene andolsun ki, nefsinin arındırarak kurtuluşu ermiştir."*³³ buyurmuştur. Havâtır-ı kalp, salikin kalbini temizleyip şüphelerden kurtulduğu ve bu sayede Allah'a vasıl olduğu havâtırdır. Nitekim Allah, *"O gün ki ne mal fayda verir ne oğullar! Allah'a arınmış bir kalp ile gelen başka."*³⁴ buyurmuştur. Havâtır-ı melek, meleklerden gelen ve insanı hayra yönlendiren hitaplardır. Melekler, Allah tarafından kalbe bazı hikmetler yerleştirirler ve bu hikmetlerle kişiyi Hakk'a yakınlaştırırlar. Havâtır-ı kalp ile havâtır-ı melek birbirine benzer. Havâtır-ı şeytan, şeytandan gelen vesveselerdir. Bu havâtır ile şeytan,

³² Uludağ, S. (1997), Havâtır. DİA, Cilt 16, İstanbul, s. 526.

³³ İsrâ, 91/7-8-9.

³⁴ Şuarâ, 26/88-89.

"bu az bir şeydir, bunda bir şey yoktur" gibi vesveseleri kalbe yerleştirerek müslümanlara her dakika günah işletmek için çabalar. Nitekim Allah, "O ki insanların göğüslerine vesvese verir."³⁵ buyurmaktadır. Şeytanın yeri kalptir ve kalpten başka mahale gidemez. Kalp gök sıfatıdır fakat şeytan göğe çıkamaz. Havâtır-ı nefis, nefisten gelen seslerdir. Salikin muradına kolay ulaşabilmesi için şeytanın kalbine yerleştirdiği havâtırı gönlünden atmalıdır. Zira havâtır-ı nefis, kalbe bir şey yerleştirdiğinde o şeyi yapmak kolay gelir.³⁶

8. Fasil (82a-83b): Havâtır-ı kalp hakkındadır. Salik, muhabbet makamına ulaşmalıdır ve bu makama seyr maallah denir. Seyr maallah, ikiliklerin ortadan kalktığı, her an Allah ile bir olmanın farkına varıldığı makamdır. Seyr ma'allah makamına varıldığında basiret gözü açılır ve ilm-i ledünden haberdar olunur. Mutasavvıflar dinî ilimleri; ilm-i zahir ve ilm-i bâtin (ilm-i ledün) olarak iki başlık altında değerlendirmiştir. İlm-i ledün sahibi olan salik olayların derin anlamlarına, sırlarına vâkıf olur. Vâkıf olunan hâller ifşa edilmez. Çünkü olaylara sadece zahir yönüyle bakan kişilerin bu hâlleri doğru anlayıp yorumlaması mümkün değildir.³⁷ İlm-i ledüne vâkıf olan salik; insanlardan korkmayıp hakikatı konuşur, gönlünün düşmanlarını bilir ve onlardan sakınır. Salik, marifet ilmini gönlüne yerleştirirse kalp gözüyle her zerrede Allah'ı müşahade edeceği ve bütün beşerî zaaflarından kurtulup gönül huzuruna kavuşacağı mutmainne makamına ulaşır. Bu makama gelen salik, nefis-i emmâreden uzaklaşarak kötü fiiller işlemekten sakınır ve basiret gözünü açık tutar. Salik, tövbe edip Allah'a layık amel işleyerek seyr maallah mertebesine kavuşur. Bu mertebeye ulaşması sebebiyle Allah'a yakın olur, basiret gözüyle gaibi görececek hâle gelir, ilim ve hikmeti tahsil edip nefsiyle mücadele eder ve karşılığında Allah'ın yanında yüce makamlara ulaşmayı hak eder. Salik; ibadetleri ile elde ettiklerinin, kötü kimselerle mücadele ederek sahip olduğu faziletinin, Allah tarafından makbul işler yaparak kazandığı ücretinin, nefsin heveslerinden kurtularak elde ettiği sermayenin gönlündeki nurlardan ve Allah'ın ihsanından kaynaklandığını bilmelidir. Bu ihsanlar, Allah'ın salike ilim ve hikmet bahşetmesidir. Bütün bunlar salikin Allah'ın zatına kavuşmasına vesile olup basiret gözünün açıldığının müşahadesinin, gönüldeki saadet

³⁵ Nâs, 114/5.

³⁶ Uludağ, S. (1997), Havâtır. *DİA*, Cilt 16, İstanbul, s. 526.

³⁷ Uludağ, S. (1992), Bâtın İlmi. *DİA*, Cilt 5, İstanbul, s. 188.

ve izzet ile velayet ve kerametın ortaya çıkmasının ve nefsin on kötü sıfattan kurtulup yerine iman vasıflarının yerleşmesinin işaretidir. Salık son nefesde, "(Allah şöyle der:) *"Ey huzur içinde olan nefis!"*³⁸ ayetindeki kişilere dahil olup Allah'a kavuşmaya layık olmalı ve yine *"Bilesiniz ki, Allah'ın dostlarına hiçbir korku yoktur. Onlar üzülmeyeceklerdir de."*³⁹ ayeti gereğince özünü yüce makamlara ulaştırmalıdır. Bilinmelidir ki bu makamlara ve kerametlere ulaşan evliyalar, hem zahiren hem bâtinen nefsin heveslerinden sakınarak ve takva sahibi olarak ulaşmışlardır. Bu evliyalar; halka ve Allah'a karşı davranışlarında kalpleri ile hareket etmiş, şeriata uyarak Allah'ın rızasını kazanmış, Allah'a yakın olmak için kalpdeki nurlara yönelip zulmetten sakınmış, bütün kötü fiillerden uzaklaşmış, gaip ilimine erişmiş ve her durumda Allah'tan razı olup rahmete kavuşmuş kişilerdir.

9. Fasil (83b-85b): Allah'ın kullarına ihsanı hakkındadır. Salık, Allah muhabbetinin nuruyla aydınlanmaya nail olup gönlüne hakiki aşkı yerleştirmeli ve daima Allah'ı zikrederek kalbini o muhabbetle hazır tutmalıdır. Salık, gönlünde Allah muhabbetinin olduğuna dair alametleri araştırıp bulmalı ve anlamalıdır. Kalpte nice ilim ve hikmet meydana gelmesi, halk tarafından sevilip sözlerine değer verilmesi salikin gönlünde Allah muhabbeti olduğunun alametlerindendir. Allah muhabbeti bir kuştur. O kuş kimin kalbine uçarsa o kimseye kendi huylarını geçirerek muhabbet ateşini yakar. Bu muhabbete nail olanların zikri ve fikri daima Allah ve Allah'a kavuşmak olur. Nitekim hadis-i şerifte, *"Kim bir şeyi çok severse, onu çokça zikreder."* buyrulmuştur. İki muhabbet bir gönülde olmaz. Allah'tan başkasına duyulan muhabbet gönülden atılır ve sadece Allah muhabbeti kalır. Allah muhabbeti bir gönüle girdiğinde o gönülde nice ilimler var olur, hikmetle konuşulur, iki âlemin padişahı olunur ve Allah'ın nuruyla aydınlanılır. Yine Allah muhabbetinin artmasıyla gönülde kimyâ-yı saadet yani insanı manevi bir olgunluğa ve mutluluğa eristirecek olan ilim ortaya çıkar. Allah'ın zikri, Resûlullah'ın hasleti, ashab-ı kirâmın menkıbeleri, evliyaların hâlleri ve şeyhlerin güzel vasıfları Allah muhabbetiyle ortaya çıkmıştır. Gönlünde Allah muhabbeti olan salık, bu kişilerin muhabbeti ve huylarıyla vasıflanır, boş sözleri terk eder. Şayet gönülde bu muhabbetin tamamı değil de eseri bulunuyorsa yine kalbde türlü hikmet ilmi meydana gelir ve her biri farklı ilmin ortaya çıkmasına vesile olur.

³⁸ Fecr, 89/27.

³⁹ Yunus, 10/62.

Salik, bu alametlerle Allah muhabbetinin gönlünde olduğunu anlar. Bu muhabbete ulaştıktan sonra herkesten alakayı kesmeli, ahlakını değiştirmeli, gözyaşı dökmeli, hiçbir sebeple dünyaya muhabbet duymamalı ve bugünün işini yarına bırakmamalıdır. Salik, kendisini Allah'tan uzak tutacak şeylerden sakınıp, her yerde Allah'ın rızasını gözetmelidir. Zira Allah'ın rızası Allah muhabbetini meydana getirir. Allah'ın kelamı olan Kur'an-ı Kerim'e, Allah dostları olan peygamberlere ve evliyalara muhabbet ve hürmet etmek vaciptir. Salik, dünya muhabbetlerinden sakındıkça içindeki Allah muhabbeti artar. Muhabbet gizli bir sırdır, o muhabbet ne sözle anlatılabilir ne de tasvir edilir.

10. Fasl (85b-88a): Allah muhabbetinin gönüle yerleşmesi hakkındadır. Salik, Allah muhabbetinin gizli bir sır olduğunu ve ona kavuşmanın zor olduğunu bilmelidir. Bu sebeple salik, olur olmaz o muhabbetin ateşini elde etmeye çalışamaz, gönlündeki zevk ve şevki bildiremez ve varlığını yok edip beşeriyeti gönlünden atamaz. Salik, bu derdin dermanının Allah'a kavuşmak olduğunu anlayıp bilmediği ve bunun derdiyle dertlenmediği takdirde bu muhabbete ulaşamaz. Allah muhabbeti gizli bir sırdır. Bu sevdanın hâli başkasına anlatılıp ifşa edilirse muhabbet kuşu gönülden kaçarak gıybet sahralarına uçar. Bu durum nice kişileri dert sahibi etmiş ve akıllarını yitirip dağlara düşmelerine sebep olmuştur. Allah muhabbetini gönlünde taşıyan kişiler, o muhabbeti kimseye açıklayıp anlatamadıklarından dolayı bu zor hâli tamamıyla kendi özlerinde yaşamış, Allah aşkıyla yanıp tutuşmuşlardır. Gönüllerine yerleştirdikleri Allah muhabbetiyle kendilerini avutmuşlardır. Salik de bu derdin feryadıyla gözyaşı dökmeli ve bu zor hâli kendi özünde yaşamalıdır. O muhabbet ile Allah'ın nurunu elde eder, aşk ve muhabbetin cezbesiyle özüne ulaşıp o nurların artmasını sağlar. Bu nurlar sebebiyle Allah'a kavuşarak muradını gerçekleştirmiş olur. Gönlündeki nurlar ne kadar fazlaysa Allah'a yakınlığı da o denli artar. Salik, şeriatten uzaklaşarak Allah'tan ve marifetden mahrum kalmasının sebebinin gönlündeki zulmet olduğunu düşünmeli ve bu zulmetten sakınmalıdır. Bu mahrumiyeti gidermek için Allah'ın nurunu artırmaya çalışmalı, ruhunu ve bedenini bu sevdâ ile doldurup Allah'a yakın olmaya daima hevesli olmalıdır. Salik, özünü muhabbet ateşine fitil ederek tutuşur, aşk ve şevk yağıyla da özünü yok ederek nura kavuşur. Nitekim peygamberler, Allah'a ve O'nun aşkına kavuşmak için nice zorluklara razı olmuşlar ve özyüklerini bu muhabbete feda etmişlerdir. Hz. İbrahim (a.s.) bu muhabbet ile Allah'a ulaşmıştır.

Kemaliyle Allah'a yakın olabilmek için özünü ateşe atmış ve sabretmiştir. Etrafında ona yardım edecek insanlar varken o Allah'a sığınmıştır. Bu sebepten dolayı ismi "*Halîl*" yani "*gerçek dost*" olmuştur. Hz. Cercîs'in (a.s) yetmiş kere katledilmesi ve bedeninin çömlöklere atılmasına dayanması; Hz. Eyyûb'un (a.s.) mübarek bedenini yedi yıl boyunca kurtlar sarmasına karşılık Hz. Eyyûb'un (a.s.) bu acıya sabretmesi Allah muhabbetinden gelmektedir. Hz. Eyyûb (a.s.), sıhhat bulması için Allah'a dua etseydi Allah duasını kabul ederdi. Fakat o bu muhabbetin lezzetini tatmıştır. Özünü muhabbet ateşine fitil etmeyen, aşk ateşinde yanmanın ne olduğunu anlayamaz. Yine Yunus'un (a.s.) gemiden atılması ve balığın karnına girmesine rıza göstermesi Allah'a olan muhabbetindendir. Veyahut Musa'ya (a.s.) denizi yardııp kavmiyle oradan geçiren; Hz. İsa'yı (a.s.) kundaktayken konuşturan; Peygamberimiz Hz. Muhammed'in (s.a.v.) Mekke'de Kureyş süfehasından nice seneler cefa görüp hepsine sabrettiren Allah muhabbetidir. Yine çehâr yâr-i güzîn'in bütün varlıklarını nisâr ettiren, savaşlarda tenlerinin parça parça olmasına razı kıldıran; silsileyle gelen bu kadar evliya-yı 'azâm ve meşâyih-i kirâm'ın türlü sıkıntılara maruz kalıp tamamına sabredip Allah'a ulaştıran; şair Nâbî'nin dilinden dökülen sırları, sözle ve yazıyla açıklatan Allah muhabbetidir. Gece gündüz sıkıntıyla feryat edip gözyaşı döktüren, insanı varlığından geçiren, sahipsiz kalmamak için özünü mâsivâdan el çektiren hep Allah muhabbetidir.

13. Fasil⁴⁰ (88a-89a): Allah'ın nurunun herkese erişmesi hakkındadır. Salık, gönlünde bu nurları görebilecek gözler açıldığını anlamalıdır. Özünü temizledikçe Allah'ın lütuf ve keremine ulaşır. Böylelikle rüya makamından yakaza makamına, yakaza makamından müşahede makamına, müşahede makamından ise Allah'ın her daim insanları gözetleyip kontrol altında tuttuğu murakabe makamına erişir.⁴¹ Salikin gönül gözü, ilk olarak duman içindeymiş gibi görür. Çünkü duman gönül gözünü bağlamıştır. Bu durum istidadından kaynaklanmaktadır. Salık o an eve benzer bir nesne gözlemlemeye başlar. Daha sonra o ev örtülü bir şekilde giderek yaklaşır. Akabinde o ev duman gibi puslu görünür. Salikin, gönül gözünün perdesi kalktığında o ev açıkça görünür ve o evden bütün vasat fiillerini görür. Şeriatın dışında bir fiil işlediği vakit o evi kirli, hatta bir tarafa yıkılmış şekilde görür. Salık, o evdeki fiillerini

⁴⁰ Müellif, 10. fasıldan sonra 11. ve 12. fasılı atlayarak 13. fasıla geçmiştir.

⁴¹ Uludağ, S. (2006), Murâkabe. *DİA*, Cilt 31, İstanbul, s. 204.

tecrübe ederek görmelidir. Daha sonra o ev durgun bir şehir gibi görünürken yavaş yavaş insanlarla dolmaya başladığını müşahade eder. Ne vakit o şehir gelişip güzelleşirse bu durum veled-i kalb zuhurunun alametidir. Yani kalbini nefsani isteklerden, mâsivâdan arındıran ve Allah'a ulaşmasını engelleyen perdeleri de ortadan kaldırarak salikin cisim âleminde geçip ruhani âleme ermesidir. Bundan sonra salik ruhlarla kavuşmuş ve onların sözlerine kulak vermiştir. Ruhlar, her ne derlerse meydana gelir, daha sonra hayal gibi salikin gözünün önünden geçerler ve son olarak açık bir şekilde kimini delikanlı, kimini yaşlı bir şekilde görünür. Salik, bunları birer ikişer geçip giderken akın akın görmeye başlar ve onlardan çokça ilim tahsil eder.

Hâtîmetü'l-Kitap (89a-91b): Bu bölümde Şeyh Ömer Efendi, önce kısaca kendi sülukundan bahsetmiştir. Sonra aşk ateşiyle bazı hâlleri haddinden fazla açıklayarak kaleme aldığını dile getirmiştir. Bu eserden nasiplenene salikin Allah'ın nuruna erişmesini, şer'-i şerifden dışarı ayak basmamasını, nefse fırsat vermeyip öğrendiği ilimle amel etmesini ümit etmiştir. Daha sonra ise bu kitabı inceleyip hataları örtenlere dua etmiştir.

2.METİN

2.1. Dil ve İmlada İzlenilen Yol

1. Metnin orijinal hâline en yakın olabilmesi için çevriyazıda 17. yüzyılın fonetiğine bağlı kalınmıştır.
2. Transkripsiyon işaretleri gösterilmiştir.
3. Metinde kırmızı mürekkeple yazılan kelimeler kalın ve siyah renk ile; Arapça ve Farsça ibareler, ayetler, hadisler ise italik yazılarak belirgin olması sağlanmıştır.
4. Özel isimlerin yazımında büyük harf kullanılmıştır.
5. Yazım hatası, sözlüklerde karşılığının bulunamaması gibi sebeplerle okunamayan kelimeler, orijinal hâliyle verilmiştir.
6. Derkenarlar ayrı bir başlık altında verilmiştir ve okunamayan derkenarlar üç nokta ile gösterilmiştir.
7. Arapça ve Farsça kelimelerin başına gelen edat ve ön ekler, birleşik sıfat ve isimler kısa çizgi ile ayrılmıştır.
8. Farsça kelimelerdeki vav-ı ma'dûleler transkripsiyonda gösterilmemiştir.
9. "İle" bağlacı bazı kelimelerde bitişik bazı kelimelerde ise ayrı yazılmıştır. Birlik sağlanması amacıyla bütün "ile" bağlaçları ayrı olarak yazılmıştır.
10. Metinde bazı kelimelerde gösterilmeyen belirtme hâli eki tamamlanmamış, orijinal hâliyle bırakılmıştır.

2.2. Metin

2.2.1. Faşl-ı ‘Āşer

Nefsiñ şıfât-ı erba‘ası beyânındadır (15) ey sâlik-i rāh-ı Hüdâ çün nefsiñ hâlini bilüb (16) añladıñ pes anıñ dört dürlü şıfât-ı mezmûmesin (17) andan izâle etmege sa’y idesin ol şıfât-ı erba‘a **46b** (1) bunlardır hıkd hâsed kibir ğazab zîrâ bu dört (2) şıfâtdan hezâr şıfât-ı nefsdan tevellüd ider bu şıfât-ı (3) erba‘a cümle şıfât-ı mezmûmeye ata ana gibi cümle (4) şerr işler bunlardan hâşıl olur ve insân (5) bu dört şıfâtdan elbette nefesine mübtelâ olub (6) rām olmuşdur görmez misin bir şey’ qalîl nesneden (7) ötüri insân tehevvue gelse bunca nâ-meşrû‘ (8) ef’âl andan zuhûra gelür envâ‘ fitneler hâşıl (9) olur kibr ü ğazab evcinden cem‘ hâlk beninde (10) olan cenk ü cidâl ü harb u kıtâl u huşûmet (11) ü niza‘ cümle andandır ve intikâm almak ve dünyâda kām (12) almak ve devlet-i cihâna dalmak heb bunlar andandır (13) cümlesi bu dört şıfâtdan hâşıldır

zîrâ gâzab (14) zamânında bunca beyhûde sözler vücûda gelse (15) gerekdir kaçan nefs gâzaba geldikde şeytân ‘aleyhi (16) mâ yesteḥaḳ kelâm-ı nâ-pesendîde ilkâ ider maḥzâ (17) kendi hükmi muḳtezâsınca bunca nâ-meşrû‘ teküllüm **47a** (1) olunub orada ‘adâvet ḥâşıl olur ve ol kişi (2) şeytanet ile iştihâ bulur ve ‘ayş nûş ve lâf ü güzâf (3) etmek daḥı ol şifatlardan mütevelliddir anıñcün cānib-i (4) Ḥaḳḳa teveccüh iden ve anıñ ‘azâb u ḳahrından ḥavf (5) iden bunları kendi nefsinde bulub izâlesine (6) sa‘y ider ve dâ‘im nefsi ile urışur durışur (7) ve bu şifatlardan ḳangısınıñ eline özini virmişdir (8) ve hükmine rām olmuştur anı tefekkür idüb yoklar (9) ve ḳangı şifât ḡālib ise hükmi anıñdır zîrâ ḡālib maḡlûbı (10) maḥv ider ve bu şifât ile mevşûf olanlar Ḥaḳdan (11) ba‘îddir ve Ḥaḳḳa lâyıḳ ‘amel-i şālihden daḥı berî (12) ve ‘ibâdetde süst ider ve kâhillik getürür ve (13) ‘ibâdetde ḳaçar ve bî-mâ‘nâ tefekküre ḫalar ve kendüye (14) ṭûl-i ‘ömr ‘arz ider ve dâ‘im ef‘âl-i nâ-pesendîde (15) zıkr ider ve kendüye beḡenüb ben ben diyü (16) özin öger ve kimseyi beḡenmez pes ‘âḳıl olan kişi kendi (17) nefsinde bu şifât-ı reddiyyeyi giderüb dâ‘im **47b** (1) dâ‘im riyâzet ü mücâhede üzere olub ola kim (2) Ḥaḳ Sübhâne ve Te‘āla lutfen ve keremen bu mezmûme yerine (3) şifât-ı maḥmûde iḥsân buyurub şıḍḳ u ihlâş (4) vaz‘ ide ve zıkrî dilde enîs ve tilâvet-i Ḳur‘ânı (5) celîs itdire diyü leyl ü nehâr Ḥaḳdan anı temennâ eyler (6) ve hükmi-i şer‘i yâr-i ḡâr idüb ‘ilm ü ḥikmet vādîlerine (7) düşüb kemâl-i ma‘rifet-i Ḥaḳḳa iştigāl gösterüp (8) taḫşîle sa‘y eyler

2.2.2. El-bābūs’s-Sāliḡ

Üçüncü bāb esrār-ı (9) dilden bir nev‘ ‘ilmiñ ḥikāyetini ve ḳalb-i nūr-ı zāt pertevini (10) ḳabul etmek zıkrî beyānıñdadır ve bu bāb on iki (11) faşl üzere mebnîdir ve her faşl ḳurb-ı Ḥaḳḳa ḳarîb (12) olduḡınıñ şerḫi beyānındadır ey sālîk-i rāḥ-ı Ḥudā (13) çün Ḥaḳ Sübhâne ve Te‘āla ḳullarına nefis virdi (14) ve ni‘metini ekl ü şûrb ideler diyü taḳdîr-i rızḳ itdi (15) ve ni‘meti muḳābelesinde şükri vācib ḳıldı ve tâ‘at (16) u ‘ibâdet ile emr itdi ve kesb-i ḫelāl ile ol (17) rızḳı bu ‘ālemde kesb ideler diyü tenbîḫ ḳıldı **48a** (1) ve bu bābda ḥâşıl olan ni‘meti daḥı isrāfdan (2) şaḳınalar diyü *külû veşrabû velâ tusrifû*⁴² buyurdi (3) tā kim herkes bu bābda şādır olan āyet-i kerîme (4) mücibince nefse uyub ḫırş u ḫama‘ cihetiyle (5) māl u erzāk izdiyād idüb beyhûde yere

⁴² Yâ benî âdeme huzû zînetekum ‘inde kulli mescidin vekulû veşrebû velâ tusrifû, innehu lâ yuhıbbu-lmusrifin: "Ey Ademoğulları! Her mescitte ziynetinizi takının (güzel ve temiz giyinin). Yiyecek için fakat israf etmeyin. Çünkü o, israf edenleri sevmez." Kur‘ân-ı Kerim, Ar‘af, 7/31.

anı şarf (6) etmeye ya'ni ahiretde aña fâ'idesi olmayan nesneye (7) malını şarf etmekten hâzer ile kanâ'at üzere olub (8) bâb-ı tevekkülden ayrılmaya ve birkaç günlük 'ömr için fermân-ı (9) Hâkdan 'udül etmeye ve bu 'âlemde ehl-i serefdan olub (10) dâ'im rızık endîşesine müstağrağ olub anı kendüye (11) pîşe idinmeye ve ol sebep ile gönül hânesine kesel (12) virüb tâ'at-ı Hâkdan dūr olmaya ve fikr deryâsına talmagla (13) nefis ü şeytâna fırsatı vermeye ve gâ'm u gûşsa bâbını (14) rızık endîşesi için küşâde idüb kendüye keder (15) vermeye ve bu 'âlem-i bî-vefâda anıñçün derd ü belâ (16) ve renc ü anâ' ve meşakkat u cefâ hâsıl etmeye zîrâ bu (17) 'âlemde herkese tevekkül-i Hâk üzere olmak lâzımdır **48b** (1) huşuşen sâlike bi't-tarîkü'l- ulâdır tâlib-i Hâk olan (2) sâlik dâ'imâ tevekkül bâbında olmak gerekdir ba'zı meşâyihden (3) menkûldür ki bir sâlik tevekkül-i Hâk olmasa aña korku (4) vardır ki soñ nefesde zevâl-i imâna irişmeye zîrâ (5) tevekkül yeryüzünde celâllullahdır anıñla tâlib olanların (6) kalbi merbû't olur gerek ki kalbleri kuvvet bulub rûha (7) gıdâ hâsıl ola ve açlık yeryüzünde ni'metullâhdır kim anıñla (8) şiddıkların yedini tıyar tevekkül hakkında meşâyih-i kirâm (9) hâzerâtından ihtilâf-ı keşîre vâki' olmuştur ya'ni her (10) biri vâsıl olduğı makâmdan haber virüb söylemiştir (11) ahva't olan budur ki kul kendi özin Rabbü'l-'izzete (12) şöyle teslîm ide kim meyyit kendüyi gassâle teslîm (13) etdüğü gibi ve hırş u tama'dan özin perhiz ide (14) zîrâ Hâk Te'âla hâzreti aña tevekkül idüb özin teslîm (15) ideni sever ve düğeli rahatlığı ve ülûlîğı ve şâdlığı (16) ve hayrı tevekkül içinde olana virdi görmez misin (17) her kim bu 'âlemde Hâk Te'âlâya tevekkül itdi ba'dehû **49a** (1) bir murâda mübâşeret kıldı ol murâd hayırla ve hoşluk ile (2) hâsıl olub tamâm oldı ve ehl-i tevekkül olanların (3) zaḥîre-i mu'ayyenesi anlar kendiler için zaḥîre iddiḥâr⁴³ idüb (4) yıgmaz ve bugünü yârına kıla diyü kayırmaz ve rızık (5) için endîşe idüb gâ'm u gûşsa yemez ve her ne kim ni'met-i (6) Hâkdan eline gire anı ol sâ'atde Hâk yoluna îsâr eyler (7) zîrâ her ne cânibe nazar iderse ni'met-i Hâkla amâde olmuş (8) görür ol cihetle rızık için kendi özin tağyîr (9) ola diyü rıza virmez nitekim Hâk Te'âla mütevekkilîn (10) olanları Qur'ân-ı 'Azîmde zikr idüb buyurır *vemen yetevekkel* (11) '*alâllâhi fehuve hasbuhu*⁴⁴ ve âyet-i uhûrada medḥ idüb

⁴³ Müellif tarafından "iddihâr" kelimesindeki ى harfi unutulmuştur.

⁴⁴ Ve yerzukhu min haysu lâ yahtesibu, **vemen yetevekkel 'alâllâhi fehuve hasbuhu**, innallâhe bâligu emrihi, kad ce'alallâhu likulli şey-in kadrân: "Onu beklediğı yerden rızıklandırır. Kim Allah'a tevekkül ederse, O kendisine yeter. Şüphesiz Allah emrini yerine getirendir. Allah her şeye bir ölçü koymuştur." Talâk, 65/3.

buyurır (12) *vallāhü yuhibbu-lmütevekkilîn*⁴⁵ tâ kim kulları tevekkül bâbına (13) yapışub bu ‘âlemde anıñla ‘ömrin geçüre ve her umûrda (14) vasaţü’l-hâl olub gide nitekim demişlerdir *hayr* (15) *ül-umûri*⁴⁶ ya‘ni ne ifrât ve ne tefrîţ üzere (16) ola görmez misin tevekkül hakkında olmayanlar leyl (17) ü nehâr rızq endîşesi hırşına düşüb kendi **49b** (1) ‘ömrini anıñ yolunda ifnâ ider ve bir lahza ol endîşeden (2) hâlî olmaz ve bu derd içün kendi kâmetin kemân idüb (3) te’essüf çekmekdedir endîşe etmez kim bu bî-çâre cân (4) kanda gidecekdir ve ne ‘uqbaya irecekdir ve yârin (5) ne ‘uqûbete girecekdir ve bende Hâkka lâıyık ‘amel var mıdır (6) kim Hâk Te‘âla anıñ muķābelesinde du‘âmı kabûl idüb (7) dü ‘âlem devleti müyesser ide ve sırrına nâ’il idüb kendine (8) karîb olam diyü çalışmaz ve nefis ilķā etdügi ef‘âl-i (9) mezmûmeden ihtirâz idüb özin perhîz etmez (10) anı iz‘ân itmez kim Hâk Te‘âla kullarına dirlik virmekçün (11) rızq yaradub ihsân etmişdir ve dirliklerini kullarıñ (12) rızkı ile karîn idüb bu ‘âleme göndermişdir ve her(13) kesin ‘ömrünü ve rızkını taķdîr etmişdir ve rızq ile her (14) kes hayât bula diyü ‘âdet komuşdur eger Hâk Te‘âla (15) dirliği rızq ile karîn etmese bu ‘âlemde bunca yıl (16) ‘ömr sürmek mümkün olmazdı ammâ Hâk Te‘âla kulların (17) ‘ömrünü rızkı ile taķdîr idüb bu ‘âleme göndermişdir **50a**⁴⁷ (1) ve herkesiñ ‘ömrünü ve rızkını taķdîr etmişdir ve rızq (2) ile herkes hayât bula diyü ‘âdet komuşdur eger Hâk (3) Te‘âla dirliği rızq ile karîn etmese bu ‘âlemde bunca (4) yıl ‘ömr sürmek mümkün olmazdı ammâ Hâk Te‘âla dirliği (5) kulların ‘ömrünü rızq ile taķdîr idüb bu ‘âleme göndermişdir (6) ve herkese anı beraber idüb virmişdir anıñçün Hâkķıñ (7) virgüsüne kanâ‘at idüb şabr lâzımdır zîrâ bu (8) ‘âlemde ma‘rifetullâh hümâsını taķşîl içün herkese (9) müsteħak olduğı deñlü rızq virdi ve tã‘at ile (10) emr itdi ve rızqa tevekkül idenleriñ du‘âsını kabûl (11) etmişdir ve hâllerin Kur‘ân-ı Kerîminde zıkr idüb (12) herkesiñ rızkına mütekeffil olmuşdur ve muķadder olan (13) rızq-ı ednâ bahâne ile hâşıldır velâkin sen kendi (14) rızkına ma‘şîyeti perde idinürsen Hâk Te‘âla (15) emrine itã‘at kıl Hâk dağı yakîn olunan rızkı (16) ta‘cîl üzere saña göndere ve dağı hırş u tama‘ (17) sebebiyle gayriniñ malına el uzatmaz ve kimseye küfrân-ı **50b** (1) ni‘met olma tâ kim saña muķadder olan rızqa nâ’il (2) olasın nitekim demişlerdir **beyit**

⁴⁵ **Vallāhu yuhibbu-lmütevekkilîn:** "Allah'a yemin olsun ki, Allah tevekkül edenleri sever." Âl-i İmrân 159. ayetten iktibas edilmiş bir ifade.

⁴⁶ **Hayrül-umûri evsatuhâ:** "Her şeyin iyisi ortada olandır." Hadis.

⁴⁷ Müellif 49b'nin son 5 satırını 50a'nın ilk beş satırında tekrar etmiştir.

cidd ü cehd etmek degil (3) hâcet saña

garîme-i rızkıñ gelür elbet saña

(4) pes bu ‘âlemde rızķ endîşesiçün yarādılub gelmediñ (5) bil kim Hâķ Te‘āla seni taḥṣîl-i ma‘rifet içün bu dünyāya (6) gönderdi tā kim emr ü fermānında olub çalışasın (7) zîrā Hâķ Te‘āla va‘dettiği rızķı saña virse gerek (8) ḥāṣā ki va‘dinde ḥulf etmez elbette bir lu‘bla saña (9) iriṣdirse gerek

2.2.2.1. Faşl-ı Evvel

Nūr-ı zāt dile pertev (10) urduğı beyānındadır bilgil ki ey sālîk-i rāh-ı Hūda (11) çün Hâķ Sübhāne ve Te‘āla zāhirde insāna bu ḥüsn şüreti (12) virdiği rızķa kanā‘at idüb tevekkül-i Hâķda olub (13) dā‘im taḥṣîl-i ma‘rifet içün sa‘y idüb dürişün diyü (14) bize her vechle āyāt-ı kerîmesiyle tenbîh itdi imdi her (15) müşkil bu ‘âlemde añlanub bilinmişdir pes bu ‘âlemiñ ḥālîni (16) eger kemāliyle bî-vefā oldığın müşāhede idüb iz‘ān (17) ettiñse ve şūr şer zamānı idüğün añladıñsa ve ahîret **51a** (1) ahvālîni zerrece ḥāṭıra getürüb endîşe kıldıñsa ḥazret-i (2) Qur‘ānda zikr olunan ahvāle i‘tikād virüb ahîret var (3) idigini taṣdîķ idüb anda olacaķ su‘āl ü cevaba (4) inandıñsa pes niçün öz cānına varacaķ bir mekân naķl (5) etmezden muḳaddem tedārik etmezsin ve nefse mümkün olduğı (6) deñlü zecr idüb çok kerre kesret-i yemîn ile ḥilāfı (7) gerek etmezsin ve kelāmını şer‘a taṭbîķ etmezsin ve özin (8) münekker olan nesneden perhîz etmezsin ve kendin içün (9) Hâķ Te‘āla ḥazretinden ḥüsn ḥātime recā etmezsin ve bir an (10) varacaķ yerini ferāmüş etmeyüb leyl ü nehār anıñ ardınca (11) olub Hâķ lāyık ‘amel-i şālîḥ işleyüb zuḥr-ı ahîretiñ ola (12) diyü tedārik etmezsin ve cisminiñ ḥālîni çünküm kemāl (13) üzere añlamışsın ve cem‘ murād u maḳṣūd anda mevcūd (14) idigin ḥāṣıl eylemişsin bunu daḥı iz‘ān et kim (15) Hâķ Te‘āla seni ol cisme mālîk kıldı anıñçün kim sen (16) anıñla Hâķķıñ fermānına iresin ve vaṭan-ı aşliyye ki hoş (17) vechle varasın ve Hâķ ile ḥaķ olmağa sa‘y idüb **51b** (1) aña vuşûl kılasın ve ‘ilm-i zāhir ḥükmi üzere olub (2) kendine ‘ilmi vesîle idinüp ta‘lîmine boyun viresin (3) ve Hâķķıñ fermānı üzere cismine sülûk idüb özin (4) mülküne mālîk olasın ve sen seni anıñ kelāmıyla (5) insān kılasın nitekim buyurmuşlardır *er-refîķ sümme’t-tarıķ*⁴⁸ (6) nüktesi budur ki refîķ ile sen kendi özin mülküne (7) mālîk olub dil mülkünde şāḥib-i taṣarruf olub (8) sen seni ne nesnesin iz‘ān idesin cem‘ ahvāl ile (9) Hâķ Te‘āla seniñ

⁴⁸ Önce yol arkadaşı sonra yol.

öz vücūdını zeyn etmiş ve bunların (10) cümlesinden bir an münfek degil dā'im seniñle biledir (11) pes bu denlü 'ilm ki sende vardır Hâk Te'āla anı saña (12) anıñçün ihsân kıldı tā kim sen anıñ cümlesiyle bilmiş (13) olasın ve kendine bir refîk idinüb bu yola sâlik (14) olub özin özini añlayub zeyn olduğıñ 'ilme (15) dürüşesin nitekim bu bâbda İmām 'Ali kerremallāhu veche (16) buyurmuşdur *levle'l-mürebbi lemā 'araftü rabbî*⁴⁹ bu ki işaretdir (17) mürebbi sebebiyle sen kendi vücūdunı Hâk Sübhāne ve Te'ālanıñ **52a** (1) hazretiniñ 'azametini andan bilesin ve kendi özine (2) nā'il olub Hâk Te'ālanıñ luṭf u keremini ve insāna (3) 'aṭā' kıldığı hikmetini kemāl üzere iz'ān idinüb (4) kendi memleketiniñ meliki olasın ve insān kim idüğün (5) añlayasın ve melā'ike vü ervāḥ evliyā vü şühedā ve (6) gayr insāna yār-i gār olub hem-nişin olduğıñ (7) nedendir vākıf olasın ve Hâk'ın kurbuna karīb olmağcün (8) müşkil işler ta'līm idüb seniñ özünü Hâkka (9) sevḳ ideler ve ol efḍal maḥlūkātın dostlarından (10) olasın diyü 'ilm ta'līm iderler ve ol Mefḥar-i Mevcūdāt (11) 'aleyhi efḍal şalavāt hazretleri bir baḥr-i 'azīmdir (12) ve 'ilm ü hikmet deryāsıdır ve bu 'ilm andan münteşirdir (13) ol sebebden bāṭın u zāhirde anıñla mülākāt lāzımdır (14) ve anıñla bu 'ālemde aşinālık ehemmi mühimmedendir zīrā ol (15) bir baḥr-i bī-girān gibidir ve andan eşi'a olan deryālar (16) çeḥāryār-ı güzīn rıdvānullāh 'aleyhim ecma'in ḥāzerātıdır (17) ve anlardan daḥı eşi'a silsile ile gelen evliyā-yı 'izām **52b** (1) ve meşāyiḥ-i kirām raḍıyallāhu 'anhüm cenāblarıdır pes su gibi (2) meskenet ü tevāzu' idüb herkesiñ ayağına akub (3) diliñle eliñle nā-pākları pāk etmege çalış ve sen daḥı (4) küçürek ırmağ olub aḳa gör tā kim giderek (5) bu baḥr-ı kebīre qarışasın bāṭına aşinālığa sa'y iden (6) bu vechle irişür zāhirā daḥı oldur ki sefer-i (7) yırağı görüb ravza-i muṭahharesine varub anı (8) ziyāret kılasın ve tazarru' u niyāz idesin tā kim (9) buñ deminde biliş olub varṭa-ı helākdan (10) ḥülāşa çāre ide ve ziyāret sebebiyle şefā'atleri (11) irişe ve çün bāṭınen aña irişesin pes her müşkilini (12) andan su'al lāzım idüğünü andan fehm idinesin (13)

2.2.2.2. Faşl-ı Sānī

Tevekkül 'ayānındadır ey sâlik-i rāh-ı Hüdā (14) çün kim Hâk Sübhāne ve Te'āla şüret-i zāhirde fermān (15) itdiği şer'-i şerīf üzere her aḥvālī tetebbu' kılub (16) bildiñ ve Hâk'ın kurbuna vāşıl olacaḳ 'ilmi añlayub (17) bildiñ ve ol 'ilmiñ kesbine şer'-i şerīf muḳteziyātı **53a** (1) üzere olub aña cān u dilden rağbet idüb (2) cehd itdiñ

⁴⁹ **Levle'l-mürebbi lemā 'araftü rabbî:** "Beni terbiye eden (Rabbim) olmasaydı, Rabbimi bilemezdim."

ve hevā vü heves bābın kapayub şıdk (3) u ihlāş vādīlerine düşdüñ ve şıdkla yaramaz (4) ef'āle tövbe idüb bu bāba nā'il olmağcün Hāḡ Te'āla (5) liḡāsına zāhiren ve bāṭinen nā'il olduñ nā'il olmağa (6) meyl itdiñ ve cān u dilden añā rağbet idüb (7) uruşdiñ ve Ḳur'ān'-ı 'Aẓīmiñ ḡükmi üzere (8) 'āmil olub 'amel kesbine teveccüh idüb şer'-i (9) Muḡammedī üzere tā'at u 'ibādete yüz urub (10) nefse riyāzet ü mücāhede teklif itdiñ ef'al-i (11) nā-pesendide için gözyaşın revān itdiñ ve (12) bir pīr-i 'azīziñ ta'līmi üzere tevḡīd-i şerīfī kurb-ı (13) Hāḡ için ālet edindiñ ve leyl ü nehār zıkr-i (14) Hāḡḡı dilden ḡomayub dā'imā zıkrullāhda olub (15) çalışdıñ ve bu bābda vücūd bulan envā' meşāḡḡate (16) ve derd ü miḡnete şabr idüb taḡammül kemerin beline (17) ḡuşanub durduñ ve ol cihetle hevā-yı ḡubş-ı **53b** (1) dünyāyı dilden çıkarub nefsinı ḡāk ile yeksān (2) ola diyü cevāz viridiñ ve cānib-i Hāḡdan gelen (3) her ḡāle şükr idüb efkār-ı bāṭılayı dilden izāle (4) idüb ḡöñül ḡānesin taṡḡīr kıldıñ ve şer'-i Muḡammedī (5) ile anı āmāde eylediñ niyet-i ḡālīşe üzere zıkr-i Hāḡḡa (6) meşḡül olub rüz şeb anıñ üzerine olduñ (7) ve anı kemāl üzere kemāle irmege cidd ü sa'y itdiñ (8) cehd itdiñ şālāḡıyyet vādīlerine düşüb⁵⁰ (9) vādīlerine düşüb dā'im kendi ḡālinde olub (10) her cefā kim nefse irişdi nefis andan müte'ezzī (11) oldu sen anı cān u dilden ḡabül itdiñ derdiñ (12) ve şabr u taḡammül sebebiyle Hāḡ Te'āladan ḡok dürlü (13) luṡfa nā'il olmaḡı kesb itdiñ ḡünküñ bu vādīlere (14) irdiñ zıkr-i Hāḡḡı ḡuzūr-ı ḡalb ile 'ādet idünüb (15) te'ennī birle derün üzere dimegi ve dil mülküne (16) anı naḡş itmegi pīşe kıldıñ ve ibtidā ḡālinde ḡalvet- (17) nişīn olmaḡı 'ādet idünüb dürüşdüñ tā kim **54a** (1) ol ḡalvet berekātıyla zıkr-i Hāḡḡı levḡ-i dile naḡş (2) idem diyü durduñ ve zıkr eşnāsında cem' fıkr-i (3) fāsıdeyi dilden ihṡāc idüb ref' itdiñ şaḡındıñ (4) ve ḡalvet sebebiyle ḡöñül levḡanda naḡş olan zıkr-i (5) Hāḡdan ve anıñla ḡāşıl olan 'amel-i şālīḡden veled-i ḡalb (6) ḡāşıl itdiñ ve rüyā-yı şālīḡa sebebiyle veled-i ḡalb (7) ḡāşıl ve ol murāda vāşıl olduḡıñ iz'ān (8) itdiñ ve dilden dīde fetḡine anda neşvünemā ḡāşıl oldu (9) 'alāmetini müşāḡhede kıldıñ ve bu nesne cihetiyle dā'im (10) sen Resūli iḡyā idüb terk etmeden iḡtirāz (11) itdiñ ve ḡavl-i kitāb ve ḡükmi-i Ḳur'ān üzere her (12) 'amelini anlara taṡbīḡ etmege başladıñ ve ḡazāya (13) ḡalmış namāz edāsına rağbet idüb ḡelāl ü ḡarāmı (14) fark itdiñ ve ma'īşet bābını yoḡlayub ḡanā'at (15) ḡapusına düşdüñ ve ḡırş u ṡama' yolların (16) sedd idüb lāfūḡüzāfı red itdiñ ve şālāt-ı (17) ḡamseye müdāvemet idüb iṡḡāḡ gösterdiñ **54b** (1) ve cemā'ati terk etmeden şaḡındıñ ve her

⁵⁰ Müellif, "vadilerine düşüp" ifadesini bir alt satırda tekrarlamıştır.

namāz ‘aķabinde (2) kırķ şalavāt-ı şerīfe getirüb üç vaķitte Qur’ān-ı ‘Azīm (3) tilāvetini ‘ādet idinüb anıñ üzerine şābit olduñ (4) ve yatsu namāzından şoñra sūre-i mülki tilāvetden şoñra (5) yüz kerre istiğfār idüb zıkr-i hafī ile müyesser olduğı (6) zıkr-i hafī ile zıkre meşğul olduñ ve zıkr eşnāsında (7) hātıra her ne kim huķūr ide anı dilden tarķ itdiñ ve (8) her haķā kim senden şādır ola tīz istiğfār eylediñ (9) evķāt-ı ħamse namāzlarını vaķt-i evvelde edā itdiñ kaķāya (10) komaķ degil vaķt-i aķıreye te’ħır idüb komađıñ işte (11) bu ef’āl ile mademki reftārda olduñ velāyet (12) ü kerāmete nā’il olub kaķem başıđıñ

2.2.2.3. Faşl-ı Şālis

(13) bu yola rehber lāzım idigi beyānındadır ey sālīk-i (14) rāh-ı Hūdā ķünkim ‘ilm-i zāhir ħükmi üzere zāhirde (15) vücūdunı taķhīr kıldıñ ve anıñla ‘ibādetiñi kemāle (16) ırgürdiñ ve tevbe ve telķīn alub tarīķ-i müstaķīm (17) üzere olmağı iħtiyār itdiñ ve kendi özine sülūk **55a** (1) idüb bātin taķhīri teveccühle olur diyü meyl itdiñ (2) ve kemāl mertebe aña rağbet itdiñ ve meşāyiķ-i kirāmıñ kaķl-i (3) şerīfleri üzere aña sülūk idüb her aķvālīñe bātinā (4) mūte‘allıķdır sen aña cān u dilden yüz urub gönül (5) saķrāsını kemāliyle pāk etmege ve Hāķķıñ liķāsını anda görmege (6) teveccüh idüb niyāza başıladıñ ve tā‘at u ‘ibādet (7) toķmunı kim saķrā-yı dile saķıldıķķa andan nice şemere peydā (8) ola diyü sa‘y itdiñ ve gönül saķrāsını ħas ü ħāşāķla (9) özdeklerin gidermege ‘azīmet itdiñ ve toķm-ı ‘ibādeti kim (10) dile saķıla andan nice şemere ħāşıl idem diyü cehd itdiñ (11) pes imdi gerekdir ki sālīk-i rāh-ı Hūdā olub tālib-i Hāķ (12) olan kişiyē meşāyiķ-i ‘izām ħāzeratlarınıñ icmāl üzere (13) ħaber virüb telķīn buyurduķları kaķl-i şerifleri üzere (14) bātinıñ taķhīr eyleye görmez misin zāhirdedir hem mikdārından (15) ziyāde bir yerinde necis olsa mani‘-i şalāt olur pes (16) bātin ħālī daķı böyledir mademki tālib bātinını (17) taķhīr etmeye andan nesne zāhir olmaz zīrā Hāķ Te‘āla ‘azze ve celle **55b** (1) ħāzretleri pāķdır pāk olan kaķbi sever *vallāhü* (2) *yühıbbu-lmütetahhirīn*⁵¹ buyurduķları buña işāretidir zīrā ħāzret-i (3) Hāķ ‘azze ismi insānıñ kaķbine günde yetmiş kerre naķar ider (4) tālibe gerekdir ki anda ne var idüğün bile ve anı ğıll u ğışdan (5) ħıķd u ħasedden ve ba‘zı ‘adāvetden ve ğayriden pāk (6) idüb Hāķķa lāyık anda bir ‘amel var mıdır yoklaya nitekim *innallāhe* (7) *lā yenżuru*

⁵¹ **Vallāhü yühıbbu-lmütetahhirīn:** "Allah'a yemin olsun ki, Allah temizlenenleri sever." Bakara suresi 222. ayetten iktibas edilmiş bir ifade.

*ilā şūvarikūm*⁵² bālāda zıkr olundu pes dā'im (8) 'itibār gönüledir sâlik mademki gönli pāk etmeye ve (9) şıfât-ı mezmûmeden anı kırtarmaya murād olan murāda (10) nā'il olmaz ve kırb-ı Hâkka yol bulmaz görmez misin Hâk (11) Sübhâne ve Te'ālanın kırbuna irişenler dā'im havf üzerelerdir (12) havf u haşyet üzere olanların 'ameli kırb-ı Hâkda maqbûldür (13) her ne kim Hâkdan temennî iderlerse tereddüdsüz Hâk Te'āla anı anlara (14) virir zîrâ kalbi pâkdir pes pâklık cihetiyle anlar aña (15) vâsıl olmuşlardır ve kalbiñ nā-pāk olması birkaç nesneden (16) iktizâ ider cümleden biri 'ucb u riyâ u kibr ü ğažab u buhl (17) u hıkd u hâşed ve bunların emşâli ne kadar evşâf-ı mezmûme **56a** (1) var ise bunlar ile mevşûf olmağdır çün bu şıfât-ı (2) mezkûre ile bu gönül muttaşîf ola ol gönül ma'rifet-i Hâkdan (3) ba'îd olur lakin Hâk Sübhâne ve Te'āla hâzretleri bu şıfât-ı (4) mezmûme muķābelesinde şıfât-ı maħmûde komuşdur tâlib-i (5) Hâk olan kişiyे gerekdir kim bunları ya'ni zemîmeyi dilden (6) izâle idüb yerine şıfât-ı hamîde vaz' ide ve Hâk (7) Te'āla hâzretine leyl ü nehâr niyâz idüb zıkrullâh gönül (8) levhâna nakş etmege ve şıfât-ı melekîyyet ile muttaşîf olmağ (9) çalışa pes 'ucb u riyâ yerine şıdk u ihlâş kıya buhl (10) yerine şehâvet kıya ve elde olanı dirîğ etmeye Hâkķıñ fuķarâ (11) kıllarını gözede ve mümkün olanı Hâk yoluna bezl eyleye ve ğažab (12) yerine hilm kıya hûsn hulk ve meskenet ü tevâzu' üzere olub (13) hulk ile hûsn muâ'mele eyleye kibr yerine tevâzu' kıya (14) ve herkese tatlu söz söyleyici ola pes bu tertîb üzere (15) şıfât-ı mezmûmeyi giderüb yerine ahlâķ-ı hamîde kesbinde (16) ola tâ kim Resûlullâh şallallâhi 'aleyhi ve sellem *taħallukū bi-ahlâķillâh*⁵³ (17) buyurduķları ĥadîs-i şerîfiniñ mâ-tahtına dâhil olub **56b** (1) gönül levhânı kemâliyle taḥîr idüb anda şemerât vücûda (2) getürüb nice intifâ' hâşıl ide ve kişi öz nefesine (3) ne şanursa anı cümle mü'min kıdeşlerine saña tâ kim (4) bu ĥadîs-i şerîfiñ muķtezâsınca 'amel etmiş ola ki Resûl (5) lullâh şallallâhi 'aleyhi ve sellem buyurmuşlardır *lâ yû'minü ehadukūm* (6) *hattâ yuhibbe li ehihi müsłimi mâ yuhibbu li nefsihi*⁵⁴ ve kendine nice kim (7) iylik taleb iderse cümle ümmet-i Muħammede öylece taleb eyleye (8) ve dā'imiyetlü nesneden şaķına ve Hâkķıñ dostlarınıñ (9) 'amelleri gibi 'amele meşğül ola tâ kim Hâk Te'āla günâhın (10) afv idüb yarlığaya ve tevbe

⁵² **İnnallâhe lâ yenzuru ilâ sūvarikum** ve emvâlikum velâkin yenzuru ilâ kulûbikum ve a'mâlikum: "Allah sizin dış görünüşünüze ve mallarınıza bakmaz, lâkin O sizin kalplerinize ve amellerinize bakar." Hadis.

⁵³ **Tehallukû bi-ahlâķillâh**: "Allah'ın ahlâķıyla ahlâķlanın." Hadis.

⁵⁴ **Lâ yû'minü ehadukūm hattâ yuhibbe li ehihi müsłimi mâ yuhibbu li nefsihi**: "Sizden biriniz kendi (nefsini) sevdiğ gibi mümin kıdeşini sevmedikçe (gerçekten) iman etmiş olamaz." Hadis.

istiğfâr sebebiyle yârin (11) yüzüne urmaya ve mü'min olan kardeşe gönül tahtîri (12) bu vechle olur ve dilden semere bu tarzla hâşıl olur (13) diyü ihbâr ide

2.2.2.4. Faşl-ı Râbi'

Tövbe idüb zikre (14) iştiğâl lâzım idügi beyânındadır ey sâlik-i râh-ı Hûda (15) çün zâhir ü bâtın tahtîri teveccühle olduğıñ añlayub (16) bildiñ ve meşâyih-i 'izâm keşserehümullâh fi'd-dünyâ kavli (17) üzere sülûk eylediñ imdi gerekdir gönül levhâna **57a** (1) bu üç ma'âni nakş idesin biri tevekkül-i Hâkdır ki bunuñ (2) ahvâli ânifen takrîr olundı ikincisi tefvîzdir ya'ni (3) kişi kendi özünü Hâk Sübhâne ve Te'âlanıñ ulûhiyyetine (4) dayanub cem' ahvâlin aña tefvîz etmektir her nice kim dilerse (5) ol ide zîrâ tefvîz buna dirler ki Hâk'ın bir dürlü hâlinden (6) i'râz etmeyesin ve niçün buña bu hâl böyle oldı (7) dimeyesin her ne kim başa gelürse anı Hâkdan bilesin (8) ğayrıdan bilmeyesin ve anı bir kimseye iftirâ etmeyesin cümle (9) idüb eyleyen Allâh Te'âladır nihâyet zâhirde bir kimse (10) aña sebep olur yoğsa Hâk Te'âlanıñ şun' u irâdeti (11) olmayınca bir çüb direnmege kâdir degildir üçüncüsü teslîmdir (12) dahı böyledir bu bî-vefâ dünyâda ve cem' hâlde Hâk (13) Te'âla hâzretine özini teslîm idüb bu ma'âni-i selâşeyi (14) kemâl üzere ele getürmege sa'y idesin ve ne kim başa (15) kaçarlarsa sen anı bir günâh evcinden bilesin zîrâ (16) mademki senden bir yaramazlık şâdir olmaya cânib-i (17) Hâkdan saña bir elem irmeye anıñçün leyl ü nehâr ef'âl **57b** (1) ü aqvâller muhâsebeye çeküb yoklamak lâzımdır bu bâbda Resûl (2) lullâh şallallâhu 'âleyhi ve sellem hâzretleri *hâsibû kable en tuhâsebû*⁵⁵ (3) buyurmuşlardır zîrâ kişi çün kendi ef'âline meşğûl ola (4) pes ol kişi yaramazlık etmeyüb istiğfâr anıñ dilinde (5) dâ'im ola ve mütevekkil-i Hâk olub kendi nefesine zecr ide (6) ve nefis ü şeytân ilkâ itdiği nesneden dilini (7) şaklaya ve dünyâ cîfesine ragbet etmeye ve anıñçün (8) ğuşsa u ğam çekmeye dâ'im Hâk Te'âlanıñ rızâsın (9) gözede ve halk anı mezemmet itdiklerine yerinmeye ve medh (10) itdiklerine sevinmeye zîrâ nazar gönüledir cânım gönüle (11) şûret ne deñlü çirkin olursa da nazar-ı Hâk sîretedir (12) herkesiñ hayr u şerri anda taşvîr olunmuşdur tâlib-i (13) Hâk olan kişi gerekdir ki mu'âmelesini Hâkla dürüst (14) eyleye ve Hâk Te'âla her neyi ihtiyâr iderse ol anıñ (15) muhtârı ola hoşlukda nâ-hoşlukda Hâkka şûkr (16) ü minnet kıla ve yokluk hırkasına başını çeküb (17) sırr-ı kalbine meşğûl ola zîrâ tâlib-

⁵⁵ **Hâsibû kable en tuhâsebû:** "Hesaba çekilmeden önce kendinizi hesaba çekin." Hadis.

i Hâk olanıñ **58a** (1) başından nedâmet hâli olmaz nitekim Resûlullâh şallallâhu (2) ‘aleyhi ve sellem hâzretleri bu maķâmı taķķık içün buyurmuşlardır (3) *inne’l-belâe kenzün mi künûzillâh lâ yu’tihâ’l-veliyye min* (4) *evliyâih*⁵⁶ bu bâba heves idenler bu hadîs-i şerîfden (5) haber etsünler her ne cefâ kim Hâkdan gelür aña râzî ola (6) zîrâ Hâk Te‘âla nice kullarını imtiḥân içün nice dürlü (7) belâlara mübtelâ eyler nitekim Eyyüb Peyğamberi ve İbrâhîm Peyğamberi (8) ve Zekeriyya ve Yahya ‘aleyhisselâm hâzerâtını ve bizim Peyğamberimiz Muḥammed (9) Muştafa şallallâhu ‘aleyhi ve sellem hâzretlerini envâ‘ meşakḳat (10) ile mübtelâ kıldı Kureyş sefîhlerini başına üşürdi ḥod (11) kâdir idi aña cefâ itdirmeye velakin *lâ yus-elü ‘ammâ yef’alu*⁵⁷ (12) pes tevekkül ü tefvîz ü teslîm bu ḥışâl-i selâseyi cân ḥücreinde (13) taḥşîl idüb bunlarla ka’im ol ve reyb ü şek kuyûdundan (14) özin ḥalâş idüb riyâzet ü mücâhede üzere (15) dâ’im ol ve bunlarla nefse gâlib olub ḥorluk ve ḥakâret (16) kamçısıyla gözin açdırmayub pâyemâl eyle ve saña muḥâlîfet (17) itdikçe aña ecel şerbetini añdır ve zîkr ü tevḥîd ile cân **58b** (1) ‘azîzini qandır

2.2.2.5. Faşl-ı Hâmis

Nûr-ı zât ḳalbe naķş oldığı (2) beyânındadır ey sâlik-i râh-ı Ḥüdâ çün tevekkül ü tefvîz (3) ü teslîm aḥvâlini bildiñ ve Hâkķıñ rızâ-yı şerîfi üzere (4) olmağa yüz urduñ ve zîkr-i Hâkla ḳalbini amâde idüb (5) pür-nûr itdiñ ve müşâhede-i cemâl-i yâr içün özeni meşâgil-i (6) dünyâdan teberrî idüb mâ‘şiyet bâbın gönül ḥânesinden (7) kapayub ol ḥaneyi taḥḥîr itdiñ ve zümre-i ehl-i sülûkdan (8) olub liķâ-yı Raḥmân talebinde olduñ ve şerî‘at-i Muhammedî üzere (9) olub zâhir ü bâḥın taḥḥîriyle ḳalbiniñ ḥâlini müşâhede (10) idüb bildin ki Hâk Sübhâne ve Te‘âla hâzretleri ḳalb-i (11) insânı melâ’ike cinsinden ḥalk idüb insâna anı (12) i’tâ kıldı tâ kim insân cinsinden maṭla‘ olub ḳurb-ı (13) Hâk anıñla ḥâşıl idüğün bile ve ḳalb-i insânda Hâk (14) Te‘âla cem‘ ḥikmet kim var etmişdir cümlesi ḳalbiñ (15) mâ-fevķinden mestürdür ve her ne murâd ḥâtıra ḥutûr (16) iderse fi’l-hâl anı ḳalbde naķş olduğun görüb bile (17) ve cem‘ ğayb ‘âlemi kim vardır ḳalb göziyle aña nâzır olub **59a** (1) anlar anıñçün cümle aḥvâli bilür kim Hâk Te‘âla anı ‘âlem-i (2) ‘ulvîden yaratmışdır anıñçün ḳalbiñ meyli dâ’im ‘âlem-i (3) melekûtadır zîrâ insân andan gelmişdir girü iştiyâķ (4) añadır vaṭan-ı aṣlî dedikleri

⁵⁶ *İnne’l-belâe kenzün mi künûzillâh lâ yu’tihâ’l-veliyye min evliyâih*: "Bela (imtiḥan) Allah'ın hazinelerinden bir hazinedir. Onu evliya (dostların)dan birine vermez." Hadis.

⁵⁷ *Lâ yus-elü ‘ammâ yef’alu* vehum yus-elûn: "O, yaptığığundan dolayı sorgulanamaz fakat onlar sorgulanırlar." Enbiyâ, 21/23.

odur ol muhabbet ki andan (5) kopub vücūd-ı insāna gelmiştir lābūd muhabbeti bākīdir (6) anıñçün her şeb kim insān hāba vara kalb ‘ālem-i ‘ulvīye (7) ‘urūc ider ve andaki hikmetlere mülākī olur ve insānıñ (8) vücūdunda ol nesneniñ hayālī kalur insān kendüye (9) geldiñde şunu gördüm bunu gördüm falanı ve filanı gördüm (10) diyü takrīr ider cism-i insān ‘ālem-i zāhirdendir anıñçün (11) kalb neye heves eylerse el anı işler görmez misin mademki (12) bir fi‘ilīñ hayālī kalbde naqş olmayınca el anı vücūda (13) getüremez zīrā cem‘ ef‘āle kalb cismle müsterekdir pes (14) ol iştirāk cihetiyle Hāk Te‘ālanıñ emrini yerine getürür (15) ve ‘ālemde Hākķıñ fermānı üzere olmağı çalışur anıñçün (16) herkes Hākķıñ emrine imtişāl kalur ve her insān kalb ile (17) cismiñ iştiraklığı sebebiyle Hākķıñ kurbuna irişür **59b** (1) zīrā cismiñ merkezi ‘ālem-i süflīdendir ki ‘ālem-i mülk (2) ve şehādetdir ğıdāsı ekl ü şürbdür ve cismiñ (3) kâ‘im olması ekl ü şürb iledir eger tākātī miqdārı (4) ğıdā virilmese helāk olmaķ lāzım gelür ki umūr-ı Hākda (5) bir nesneye güci yetmez olur zīrā cism ğıdā ise nefse (6) mensūbdur cism-i insān her ne deñlü ziyāde ekl ü şürb (7) iderse nefsiñ kuvvet vüs‘ati ol kadar olub (8) nice nā-hemvār işlere insānı sevķ ider ve nefsiñ (9) hālī ağlamak ğülmekdir ve kıyām u ku‘ūd ile cem‘ ef‘ālī (10) şerh ü beyān eylemekdir çün nefis ğıdādan berī (11) ola Hākķıñ emrinde tekāsül üzere olur ve fermān-ı (12) Hākda takşīrlik ider anıñçün Hāk Te‘āla dünyā (13) ni‘metini nefse mahşūş kıldı tā kim sâ‘ir hayvānāt (14) gibi ekl ü şürb ide ve umūr-ı dünyāda benām ola ve (15) çün nefis bu hāle mübāşeret ide kalb daħı kalbiñ (16) ıslāhına çalışur tā kim varṭa-ı helāke düşmeye (17) ve cismiñ bunca dürlü ‘uzvunuñ ‘ameli tā kim mānde **60a** (1) olmaya dā‘im kalb bu hıdmetdedir ve çün nefis (2) ğıdādan berī ola kalb daħı şafā’ kesb idüb vaṭan-ı (3) aşliyyeyi özler ve aña uçub pervāz etmek diler (4) görmez misin çün insān hāba vara cism meyyit-i müteharrik (5) gibi bu ‘ālemde kalur kalb ol dem fırsat bulur ‘ālem-i (6) ervāha ‘urūc idüb vaṭan-ı aşliyyesin seyr ider ve (7) ervāh melā’ike ile mülākāt eyler ve çün bir sālīk zıkr-i (8) Hākla me’nūs ola kalb andaki hālī gördiği üzere (9) hātırda kalur zümer-i ref’ olur bu sebebdendir ki (10) cism-i insān ta‘atṭul olduķda ‘ālem-i ğayb dīde-i kalbe münkeşif (11) olub envā’ hikmeti anda görür ve kendüye geldikde (12) cümleñiñ mişālını bu ‘ālemde müşāhede eyler anıñçün (13) ‘ārifler nefsi öldürür tā kim kalbleri zinde olub (14) çeşm-i kalbleri açılıb bīnā olub Hākķıñ lūṭfuna (15) mazhar düşeler

2.2.2.6. Faşl-ı Sādis

Bu faşl tefvîz (16) ü teslîimde başîret üzere olmak lâzım idügi beyân (17) ider ey sâlik-i rāh-ı Hüdā çün kalbîñ hālîni **60b** (1) bildiñ ve başîret gözin küşāde idüb şer'-i Muhammediye (2) ef'āl ü aqvālîñ taṭbîk idüb bu yola girdiñ ve leyl (3) ü nehār ef'ālîni gözetdiñ ve bāṭın taṭhîrine heves (4) itdiñ ef'āl-i nā-pesendîde dilden izāle itdiñ (5) şaķındiñ ve 'aql 'askerini bir yere cem' idüb durduñ (6) ve anı iz'ān idüb bildiñ kim 'aql dā'imā hevāda ṭayerān (7) ider ber-ķarār degildir bir anda mağribden maşrıķa varub (8) yine gelür pes 'aql-ı insān dā'im hevāda olmağla nefis (9) ü şeyṭān dürlü dürlü inkār-ı bāṭıla dile ilkā eyler (10) tā kim 'akla ğalebe idüb ṭālib-i Hāķķı murādından ayırub (11) ef'āl-i nā-pesendîde işlere diyü dā'im 'aql 'askeri ile (12) nefis ü şeyṭān 'askeri mücādele vü muḥārebe etmekden (13) ḥālî degildir görmez misin çün 'aqlıdan Allāh Te'ālānıñ (14) 'ikāb u 'azābı ve su'āl ü cevābı gide ma'ni unudula pes ol dem insān (15) yamān ef'āle şürü' idüb günāh işler ve her ne kim zıkr-i (16) Hāķla dilde semerāt ḥāşıl itdi cümlesi dilden (17) silinüb gide meger kim tiz kendüye gelüb tevbe vü istiğfār **61a** (1) ile karşılaya ve ağlayub niyāza başlaya ve andan rücü' (2) idüb nādim ola ve daḥı yine ḥükm böyledir ki eger ṭālib-i (3) Mevlā olan sâlik rızķ-ı dünyā içün kalbine ğam u ğuşsa (4) ilkā ider güzelliğ ne kim bu bābda peydā etmiş ise ol (5) sebeble elden gide pes anıñçün sâlike gerekdir ki kendi (6) dā'iresinden ṭaşra çıkmaya dā'im başîret üzere ola (7) ve āb-ı tevḥîd ile dā'imā kalbini taṭhîr ide ve Hāķķıñ kavline (8) ve Resülün fi'iline muvāfaķat idüb edebden ḥāric vaż' (9) ve ḥareket etmeye pes anıñ müşāhedesi bābı melekütdur (10) ve nefis ü şeyṭān 'askerine ğālibdir ve ḥaķıķat 'ilminiñ (11) ḥāline vāķıf olmağā ķarîbdır ve terāķķi ve tenezzül andandır (12) ve rüyāyı yakāza⁵⁸ bābına iletir ve rüyā-yı şādıķa görmege (13) başlar ve dilden bir zevķ ü şevķ zāhir olur levḥ-i (14) diliñ ḥavşalası geñiz olur ve gördüğü nesneyi ḥazm (15) eyler bu bābda Resülullāh şallallāhu 'aleyhi ve sellem (16) ḥazretleri buyurmuşlardır *errü yaşşāliḥatü cüz'ün (17) min sittetin ve erba'îne cüz'en mine'l-nübüvveti*⁵⁹ zîrā ol ḥālde **61b** (1) yirmi üç yıl peygamberlik itdi on yıl Mekke-i Mükerrremede (2) on üç yıl Medîne-i Münevverede pes yirmi üç yıl (3) altı aya nisbet kılmışlardır ol cihetle nübüvvetiñ kırķ (4) altı cüz'ünden bir cüz'i rüyā-yı şāliḥa olmuş olur (5) zîrā çün bir ṭālib bu yola sülük ide aña lâzımdır ki (6) kalbini taṭhîr eyleye rüyā-yı şāliḥa gördükçe

⁵⁸ "Yakaza" kelimesi ط harfiyle yazılması gerekirken metinde ض harfleriyle yazılmıştır. Bütünlük açısından kelimenin orijinal haline sadık kalınarak ط harfi ile gösterildi.

⁵⁹ **Errü yassāliḥatü cüz'ün min sittetin ve erba'îne cüz'en mine'l-nübüvveti:** "Sālih rüya peygamberliğin kırk altı parçasından bir parçadır." Hadis.

ve anıñ (7) mişālini bu ‘ālemde buldukça muḥabbet-i Ḥaḳ izdiyād bulmağa (8) başlar ve her ef‘ālın şer‘a tatbīk idüb dilden cūş (9) ḥurūş zāhir olub zevk ü şevk vücuda gelür ve (10) yaḳaza ‘alāmeti zāhir olub gitdikçe müşahede-i cemāl-i Ḥaḳğa (11) irişür

2.2.2.7. Faşl-ı Sābi‘

Ḳalb-i insān her gice ‘ālem-i bālāya (12) ‘urūc etdügi beyānındadır ey sālīk-i rāh-ı Ḥüda (13) çün Ḥaḳ Sübhāne ve Te‘āla ḥaḳīḳat-ı Muḥammedīye nūrundan (14) ervāhı yarattı ve kendilerin anda insān idüğünü (15) bildiler ‘ālem-i melekūtda bunca dem seyr ü temāşāda (16) oldılar ve dīdār-ı Ḥaḳla ḥayrān ve gāh mükāleme cihetiyle (17) özin seyrān itdiler pes Ḥaḳ Te‘āla bunları emānetle **62a** (1) ve bunca eşyā ile ibtilā kıldı Ḥaḳdan ayrılıb ba‘id olduklarını (2) añladılar ol cihetden Ḥazret-i Ḥaḳdan ḳalb-i selīm istediler ve anıñçün (3) Ḥaḳğa tazarru‘ u niyāz itdiler pes Ḥaḳ Sübhāne ve Te‘āladan bunlara (4) ḥiṭāb gelüb ḳalb-i selīm ādemdedir varıñ ādeme tā kim (5) ḳalb-i selīmi anda bulasın diyü buyurdı pes Ḥaḳ Sübhāne ve Te‘āla (6) ḥazretlerinden niyāz itdiler tā kim bunlara bir refīḳ vire ki (7) gerü bunları vaṭan-ı aşliyyelerine ulaşıra ve Ḥaḳkıñ cemālī (8) nūrına nā‘il etdüre ve bunca eşyādan bunları ḳurtara (9) ol sebebden bunlara tevḥīd ile Ḳur‘ānı erzānī kıldı (10) tā kim bu ‘ālem-i fānīden ol ‘ālem-i bāḳīye bunları ilete ve (11) ḳurb-ı Ḥaḳğa ulaşıra pes tevḥīd-i şerīf dile gelüb (12) ayıtdı her kim beni keşret ile zıkr ide ben anı girü vaṭan-ı (13) aşliyyesine ulaşıрмаğa kefīl oldum ve bunca eşyādan (14) kurtarmağa zāmin oldum dedi Ḳur‘ān-ı ‘Azīm ayıtdı (15) her kim benim ḥükmüm üzere olursa ve ḥükmümden taşra ḳadem (16) başmazsa ben anı diledüğüne iletirim dedi andan şöñra⁶⁰ (17) ben anı diledüğüne iletirim dedi andan sonra ḥiṭāb-ı **62b** (1) ‘izzet geldikde ādeme ineñ ol sebeble Ḥaḳdan ayrılıb (2) ‘arşa geldiler ‘arşda daḥı biñ yıl olub kürsiye (3) indiler anda daḥı biñ yıl durdılar ‘arş nūrı bunları (4) kemālīyle şardı andan kürsi nūrı ‘arş nūrınıñ üzerine (5) bir zarf daḥı oldu Ḥaḳdan geldiklerin ferāmūş itdiler (6) hemān ol mekān ḥayāl gibi oldu pes bu minvāl üzere (7) yedi ḳāt göklerin her birinde biñer yıl ḳarār itdiler her bir (8) muḳarrer nūrı bunları şardı andan ādeme geldiler andan (9) ḳalbe girüb zinde oldılar pes nūr ervāh üzerine (10) on ḳat zarf olub cisme girdiler ve bi‘l-küllīye (11) civār-ı Ḥaḳkı ferāmūş itdiler pes bu on ḳat zarf her (12) biri cism-i insānda bir memleket gibi oldu zīrā bunlarıñ (13) cem‘ ḥikmetleri nūrlarıyla ervāha setr oldu ve bu (14) ‘āleme gelüb

⁶⁰ Müellif, "ben anı diledüğüne iletirim dedi andan sonra" ifadesini bir alt satırda tekrarlamıştır.

bu yerleri ve gökleri gördiler andan Hâk (15) Te'âla her kavme bir peygamber gönderdi tâ kim Hâk'ın birliğin (16) bildire nitekim bizim Peygamberimiz Muhammed Muştafa şallâhu 'aleyhi (17) ve sellem hazretleri çün teşrîf eylediler ve bize tevhîd **63a** (1) ve bize tevhîd ile Kur'anı getürdiler ve şerî'ati dağı Hâkka (2) vuşul için rehber ola diyü ta'lîm buyurdılar ve dünyâda (3) ve mâfihâda olan ahvâli ifâde buyurdılar ve tevhîd-i (4) şerîfi aşhâbına ta'lîm buyurdılar tâ kim zemâyimi anıñla (5) hark idüb sa'y ideler ve anlardan bize vuşul buldı (6) tâ kim biz dağı anlarıñ eşerine gidevüz ve Kur'anıñ hükmi (7) üzere olub tevhîd-i şerîf ile bunca zarfı (8) hark etmege çalışavüz ve şey-i kalîl ekl ü şürb ile (9) kalb göziniñ açılmasına cehd idevüz ve vatan-ı aşliyyemize (10) irevüz ve levh-i dilde zâhir olan rumûzâtı iz'ân (11) ile kat'-ı merâtib idüb murâdımıza irişevüz

2.2.2.8. Faşl-ı (12) Sâmin

Rüyâ-yı şâliha cihetiyle murâd hâsıl idügün (13) beyân ider ey sâlik-i râh-ı Hüdâ çün kendi kalbindeki (14) sırra nâ'il olmağçün tevhîd-i şerîfe iştiğâl gösterib (15) niyet-i hâlişe üzere tâ'at u 'ibâdetde olasin (16) ve gönül levhanda andan bir semere peydâ oldıgıñ murâd (17) idinüb bir 'ilm hâsıl kılmağa çalışasın pes **63b** (1) her şeb dilde bir dürlü semere peydâ olduğñ murâd (2) idinüb bir 'ilm hâsıl kılmağa çalışasın pes her şeb (3) dilde bir dürlü şüret zâhir olub tâlib-i Hâkka remz ile (4) anı beyân ve ol hikmeti 'ayân iderler tâ kim tevhîd ve (5) tâ'at ile hâsıl olacak nedir anı tâlib iz'ân (6) ide diyü cânib-i Hâkdan ilkâ iderler ve hayr u şer her ne kim (7) itdiyse levh-i dile nakş iderler tâ kim tâlib-i Hâk olan (8) sâlik anı iz'ân iderek terakkî idüb çalışa diyü (9) Hâk Sübhâne ve Te'âla kullarına kesb-i takarrüb için anı bildirir (10) pes imdi cânib-i Hâkka sülûk idüb tevhîd-i şerîfe (11) iştiğâl idenler gerekdir ki her gice iştiğâl ile levh-i⁶¹ (12) levh-i dile kesb etdügi nesneyi iz'ân ide ve levh-i dile (13) kesb olub nakş olan hâl ikiden hâli degildir (14) ya hamîde olur yâhüd emmâre olur pes bunları (15) gönül levhanda müşâhede idüb birbirinden fark (16) etmek lâzımdır tâ kim tâlib-i Hâk dilde zâhir olan mermûzât (17) ve anıñ fâ'idelerin bilüb rüyâyı yakaza bâbına getürüb **64a** (1) dîdeyi anıñla fetih ide pes meşâyih-i 'izâm kâ'idesi (2) oldur ki çün bir kişi tevbe ide ve zikr-i Hâkka meşgûl ola (3) ol zikr eşnâsında hâba vara ve eşcâr meyvesiyle (4) müşâhede etse bu rüyâ hamîdedir tâ'ati makbûldür (5) ve

⁶¹ Müellif, "levh" ifadesini bir alt satırda tekrarlamıştır.

eger meyve kemāle karīb olmuş görse t̄a'atīn nurı (6) gönül levhāna nak̄şa yüz urmağa teveccüh etmişdir ve 'ilm-i (7) hikmet peydāsına sebebdır diyü işāret etmişler t̄a kim (8) bu menzilden t̄alib terak̄ki etmege sa'y ide diyü remz etmişlerdir (9) eger gördüğü şeceriñ meyvesi yoḡısa nef̄s-i emmāredir (10) bu ef'ālden rücu' idüb tevbe eyleye dimekdir ve (11) eger rüyāda añlı hilāl mürğ görse yāhūd lahmını (12) görse bu dahı şūret-i hamīdedir ammā ol mürğ (13) yanında iken uça 'ibādet ile peydā etdüğü (14) a'māl-i hasenesi elinden gide uça tiz tevbe vü istiğfār (15) ile yine şayd etmege cehd ide ve eger ol mürğün (16) lahmını ekl etse 'amel-i şālih kemāl üzere kesb etmiş (17) olur diyü remzdir t̄a kim terak̄kiye sa'y ide ve özin **64b** (1) ğafletten bīdār ide ve yak̄aza bābına getürmege çalışa (2) ve eger rüyāda tağlar ve ormanlar görse ol gün (3) nef̄s belāsıyla şerī'atden h̄āric ef'āle mübaşeret (4) etdüğüne işāretidir ve lahmı h̄arām mürğ görse bu dahı emmāredir (5) ve eger rüyāda siyāh nesne görse yāhūd alub içse (6) ve yese h̄arām nesne yemiş ve içmişdir tevbe vü istiğfara (7) meşğül ola gāh olur ki ba'zı huşūşī k̄able'l-vuķū' (8) müşāhede etdürürler t̄a kim sālīk başīret üzere (9) olub h̄ālını gözede ve rüyāda gördüğü nesneyi (10) 'aynıyla bu 'ālemde müşāhede idüb göre ve rüyāya (11) i'timād kılub çalışa diyü şāhib-i esmā olan sālīke (12) cānib-i Hākdan bunun gibi hikmetler işrāb olunur (13) t̄a kim kurb-ı Hāķka irmege terak̄ki ide ve eger rüyāda güneş (14) veyā kamer görse nev-kāmet dile pertev şalub nak̄ş itdiginiñ (15) 'alāmetidir ve eger rüyāda āb-ı revān görse 'ilm-i hikmet (16) dile kemāle yüz ur dediginiñ hikmetidir ve kuvvet dutduğunuñ (17) 'alāmetidir ve lev̄s-i dünyādan pāk olmasının işāretidir **65a** (1) ve eger rüyāda beyāz üzüm görse havf-ı Hākdan (2) ağladuğunuñ 'alāmeti ve terak̄ki etdüğüñ delāletidir (3) ve eger siyah üzüm görse muşībet başıdır tevbe (4) vü istiğfār ide ve eger sīm ü zer veyāhūd ma'den (5) görse nef̄s-i emmāre i'lāsıdır efkār-ı bātılayı dilden (6) tarh ide ve tevbe vü istiğfara meşğül ola eger rüyāda (7) 'asel görse dünyā için dile kesel irişür perişān- (8) h̄ātır olur eger rüyāda ata ana görse seni zirve-i (9) 'alāya irüşmekçün terbiyedir murādları oldur ki kurb-ı (10) Hāķka iresin ve çün Hāķ Sübhāne ve Te'āla müyesser ide (11) nūr-ı zāt müşāhedesine lāyık olasın ve dilden (12) kapu fethine müsteħāk olasın pes bunlarıñ h̄ālī (13) şundan iz'ān idesin eger zerre deñlü senden nā-meşrū' (14) bir ef'āl-i nā-pesendīde sādır olursa lābūd anlar saña (15) mülākāt olub lisānla envā' tahrīrler eyleyeler t̄a kim (16) başīret üzere olub şakınasın ve eger ata ana rencīde- (17) h̄ātır görilürse sülūkunda h̄atā etdüğüñ işāretidir **65b** (1) eger rüyāda hemşire görse

każāya kalmış namāzdır (2) edāsına meşğul ola dimekdir kardāş böyledir(3) eger rüyāda ta‘ām ekl eylese bir menzile ‘urūc kıldığını (4) beyānıdır eger rüyāda vaţan görse murād ‘ālem-i (5) ervāhda olan vaţan-ı aşliyyesidir ma‘mūr yā vīrān(6) veyā bir ğayrı vechle müşāhede olunsa pes vaţan-ı (7) aşlın ya‘ni varacak yerini iz‘ān idüb bilesin (8) ve aña göre öz cānın içün çalışasın tā kim eli (9) boş ol vaţana varmayasın eger rüyāda degirmen (10) görse eger öğüdürse rızk vücūd bulmasının ‘alāmetidir (11) çün tevḥīd-i şerīfe sıdkla iştiğāl idesin (12) şerī‘atde kavī olasın pes envā‘ hikmetler (13) rüyāda görmege başlayasın ammā cümleden ziyāde (14) ab-ı revān çok göresin zīrā Hāk Te‘āla (15) kullarına itdikleri ‘ibādetiñ hālını ve tevḥīdden (16) kesb etdüğü nūr-ı zātıñ sırrını bir dürlü remzle (17) a‘lām eyler tā kim kul aña ziyāde sa‘y ide **66a** (1) ve Hāk Te‘ālanıñ kurbuna irişmege terakkiye çalışa (2) ve emmāreden ictināb ide pes bu bābda söz çokdur (3) cümlesi bu muhtaşara şıgmaz taḥrīr olunmak mümkün degil (4) zīrā ancak demişlerdir *el arifū yekfil işareh*⁶² (5)

2.2.2.9. Faşl-ı Tāsi‘

‘ālem-i ezelde ervāh Hākdan tevḥīk (6) recāsınıñ beyānındadır ey sālik-i rāh-ı Hüdā çün (7) rüyā-yı şālihayı şādıka tecrübe ile yaқаza kurbına alınasın (8) ve nefsi-i mülhime şifātına irgüresin ve muţma‘inne yakın etmege⁶³ (9) yakın etmege rağbet idesin pes mülhime şifātıyla muttaşif olan (10) nefsi gāh olur ki Hākıñ emrine imtisāl eyler gāh andan (11) rücū‘ ider mütelaşī olur ol cihetden tālib-i Mevlā olan (12) sālik likā-yı Mevlāya mazhar olmağçün leyl ü nehār üzerine (13) olub zıkrullāha iştiğāl vesā‘ir ‘ibādete ihtimām idüb (14) cem‘ ma‘şīyeti dilden trāş ve hevā-yı hūbs-ı dünyāyı (15) gönül kal‘ idüb tuḥm-ı sa‘ādeti gönülde isbāt etmesiniñ (16) ‘alāmetini rüyā ile iz‘ān eyleyüb bile ve ol şevkle (17) Hāk Te‘āla ḥazretine lāyık ‘amel günde ve gicede ḥāşıl⁶⁴ **66b** (1) günde ve gicede ḥāşıl kıla ve maḳbūl-ı Hāk olub anıñ (2) muḳābelesinde Hākdan bunca iḥsāna mazhar düşe ve dā‘im (3) zıkr-i Hākda olub nūr-ı zātın perteviniñ intizārında olub (4) ağlaya ve gicelerde Hākka temennā idüb yalvara ve bir gice zıkr (5) esnāsında bir berzaḥ ilinde bir kara gövde gibi bir ḥişār⁶⁵ (6) görüne anıñ kapusını feth idem diyü çalışa ve dört (7) tarafa anıñçün cevelān iderken kendüye

⁶² Arife işaret kâfidir.

⁶³ Müellif, "yakın etmege" ifadesini bir alt satırda tekrarlamıştır.

⁶⁴ Müellif, " günde ve gicede ḥāşıl" ifadesini bir alt satırda tekrarlamıştır.

⁶⁵ "Hisār" kelimesi ح harfiyle yazılması gerekirken metinde خ harfleriyle yazılmıştır. Bütünlük açısından kelimenin orijinal haline sadık kalınarak ح harfi ile gösterildi.

gele ve zıkr ü t̤ā'ate (8) gitdikçe meyli arta ve özin levs-i cihāndan perh̤iz ide (9) bir tek özinde iken nā-gāh yine ol h̤iṣārı göre (10) māh-ı t̤ābān gibi münevver ola ve inişlü yoğuşlu yerler daḥı (11) göre ve ol h̤iṣārın buḥda fethine sa'y ide ve burç (12) bārūsuna çıka ve ol h̤iṣārı kemāl üzere zabt (13) ve burç bārūsun yıka v̤irān ide ve bunları yıka esāsında (14) müşāhede ide ve bundan soñra nice kerre göre ki (15) mihr ü māh kendüye qarīb olmuş çün bunları rüyāda (16) müşāhede eyleye zevk ü şevk dilde zuhūra gele bu (17) zevk ü sürür ile t̤ā'at u 'ibādet muḥabbeti mezīd ola **67a** (1) ve bu muḥabbetle bir gice ḥāba vara ayın on dördü gibi (2) yaḳaḳa gidüye qarīb gelmiş idüğün göre ve ātī güneşler (3) seyr ide ve ulu deñizler müşāhede ide ve bunları (4) böyle müşāhede ide ki daḥı vücūd uyuşmuş degildi (5) çün bu bāba irişe dilden bir şādīlik vücūd bulmağa (6) başlar ve gitdikçe terakkīde olur işte bu ḥāl yaḳaḳa (7) bābının 'alāmetidir anın fethine işāretidir ve zıkr ü t̤ā'at (8) gönül levḥanda kesretle vücūd buldığının remzidir (9) ve bundan soñra meyl ü muḥabbet mezīd olub cānib-i Ḥaḳḳa (10) yüz ura ve ol ḳa'le kim burc bārūsun yıkdıñ (11) zāhirde ma'şiyetden perh̤iz etdüğünün hikmetidir (12) anıñçün anı v̤irān kıldıñ ve bir daḥı dilde dīde fethiniñ (13) sebep idüğünün işāretidir ve ol mertebe dilden nūr-ı (14) ziyā vücūd bulmasının 'alāmetidir ve ol māh ki (15) anda rüşen müşāhede itdiñ anın hikmeti oldur ki (16) nūr-ı ziyā dilde mekān kıldığının ve bu 'ālemde nefisle (17) muḥārebe vü mücādele kıldığının işāretidir tā kim iz'ān **67b**⁶⁶ (1) idüb ziyāde ikdām idesin ve ol deryā kim (2) yaḳaḳa esnāsında gördün anın hükmünü oldur ki gönül (3) levḥanda tevḥīd-i Ḥaḳ kendi hikmetini icrā kılub **andan**⁶⁷ **68a** (1) andan ḥāşıl olan nūr-ı ziyā kuvvet dutub yaḳaḳa (2) geldüğünün hikmetidir ve devlet-i dāreyne mazhar olduğının (3) sırrıdır ve dil ziyāya yüz urduğunu evvelidir (4) zīrā evvel görüb v̤irān kıldığın ḳa'le-i zıkr (5) ü tevḥīd ile ḥarāb idüb levḥ-i dil şahrāsını (6) pāk idüb ayīne misāl olmasının işāretidir (7) ve t̤alibemizede ḥayrının beşāretidir ve zevk ü şevki (8) hurūc u zuhurıdır ve gönül levḥanda Ḥaḳ Te'āla (9) ezel 'āleminde vaz' etdügi muḥabbetiñ zāhir olmasıdır (10) ve yaḳaḳa bābı fi'l-cümle feth olduğunun rumūzıdır (11) ve 'ışk-ı ḥaḳīkī dilde peydā olub t̤alibi kendüye (12) cezb etdüğünün evvelidir çünkü t̤alib bu maḳāma (13) himmeti irgüre pes envā' hikmet ile bilişe ve 'ışk-ı (14) ḥaḳīkīden bir zerre od levḥ-i dilde uyara ve anın (15) ḥuşūlüne kemāliyle erişem diyü sa'y ide ve

⁶⁶ Üç satırdan ibarettir.

⁶⁷ Müellif, "andan" ifadesini bir alt satırda tekrarlamıştır.

tā‘at u ‘ibādet (16) ve zıkr-i Hāk envārı gönül levhanda berķ ura ve bunlar (17) dilde cem‘ ola anıñçün yaķaza esnāsında mihr ü mäh **68b** (1) müşāhede kıldıñ tā kim nūr-ı ziyā gönül levhanda peydā (2) oldıǵınıñ iz‘ān idüb ziyādeye sa‘y idesin ve çün (3) bunlar yaķazā bābına gele ‘ışķ vüçüd bulmağa cūşa gele zīrā (4) bunları müşāhede kıldıkça dilde ‘ışķ kopa kişi muħabbetüni (5) ibtidā gördükde gönli meyl ide ol meyl muħabbete sebep ola (6) pes tālīb-i Hāk daħı görmedigi ve dile gelmedigi nesneleri (7) görmege başlaya dilden zevķ ü şevķ cūşa gele ve bu dünyānıñ (8) varlıǵını fi‘l-cümle terk ide ve her ne cānibe naẓar iderse (9) Hākķı göre ve her zerrede hıķmet-i Hākķı müşāhede ide (10) ve bu zevķ ile bu ‘ālemden sefer etmiş ve imānla gitmiş (11) ervāh ile mülāķi ola ve nice müşkilāt anlardan (12) su‘al ide ve tārketü‘l-‘aynda her murādını müşāhede etmege (13) başlaya ve sultān-ı ‘ışķ gitdikçe ġālib ola tālībī (14) göyündüre belki giderek maħv ide ve zıkr-i tevḥīd (15) anıñ qalbini pūr-nūr ide ve gönül ilini ma‘mūr ide ve evvel (16) mertebede yaķazada berķ-i ḥātıf⁶⁸ gibi nūr müşāhede (17) ide ve ġāyet sür‘atle geçdüǵçün anı ḥayālde kıyās **69a** (1) ide ve ol şek içinde iken yine ba‘de-zān añlaya (2) cūş u ḥurūş ziyāde ola ve nūr ġāyet beyāz ola (3) ve ‘ışķ cihetiyle ve müşāhede sebebiyle gözyaşı zuhūra (4) gele ve her nesnede ihtimām ide ve her gün nefsinin (5) muḥāsebesine başlaya ve her nesnede terākķi ide ve ‘ışķla (6) bī-ķarār ola varlıǵıñ fi‘l-cümle terk ide ve nūr-ı ziyā (7) dilde gitdikçe arta *yesürrünellāhu a‘la min hazel maķām*⁶⁹ (8)

2.2.3. El-Bābü‘l-Rābi

Dördüncü bāb ‘ışķ-ı ḥaķīķīnıñ (9) ḥaķīķati kemāliyle gönül mülkünde vüçüda gelürse seyr-i ilā (10) allāh mertebesine vāşıl olub ‘ilm ü ma‘rifet vādīleriniñ (11) yolları küşāde olub ‘ilm-i ġayb aşikāre olub (12) kābiliyyet her vechle yüz dutduǵunuñ ‘alāmetini (13) beyān ider ve bu bāb on faşlı müştemeldir ve her (14) faşl ‘ilm-i ḥaķīķatiñ perteviñ beyān ve zamīr-i dilde (15) nihān olan ‘ilmiñ ‘ayān ider ey sālīķ-i rāh-ı (16) Ḥüdā çün Hāk Sübhāne ve Te‘āla ḥazretleriniñ tārafına (17) teveccüh idüb tā‘at u ‘ibādet ile murādını yaķaza maķamına **69b** (1) getürdüñ ve her nesneyi yaķazaya getürmege başladıñ (2) ve ol sebeble dilden zevķ ü şevķ ve muħabbet-i Hāk (3) peydā idüb anıñla özin maħv etmege başladıñ ki müşāhede (4) olunan muħabbet

⁶⁸ "Ḥātıf" kelimesi خ ve ط harfiyle yazılması gerekirken metinde و ve ث harfleriyle yazılmıştır. Bütünlük açısından kelimenin orijinal haline sadık kalınarak خ ve ط harfi ile gösterildi.

⁶⁹ **Yesürrünellāhu a‘la min hazel maķām:** "Allah bizi bu maķamın daha üstünüyle sevindirsin."

nûrınıñ pertevi gönül levhanda berķ urdı (5) ve muḥabbet dīdesiniñ vücūdı zāhir oldı pes muḥabbet (6) nûrınıñ ḥicābı dilden ref⁷⁰ ola diyü çalışasın (7) tā kim gönülde muḥabbet-i Ḥaḳ çok ola kuvvet bula pes Ḥaḳ Te‘āla (8) ḥazretini cān u dilden sevmege başlayasın ve bu derde (9) dermān ve bu rence şifā bulam diyü cem‘ hevādan nefsinı (10) perhīze yüz urasın ve leyl ü nehār Ḥaḳḳı zıkr idesın (11) ve ḥükm-i Ḳur‘ān üzere gidesın ve dilini lāfūgüzāfdan (12) şaklayasın ve ḥelāl ü ḥarāmı fark idesın ve ḥırş (13) u tama‘ bābından el çekesın ve saña cānib-i Ḥaḳdan (14) ḥırş yerine seḥāvet virile ki ‘ālem-i istiḡnāda olasın (15) ve gönülün gözi toḳ ola eger bir fülūsa kadar olmazsında (16) saña yüz biñ altunı olandan ziyāde şādīlik ola (17) ve dā‘im fikr ü ferāset-i Ḥaḳda olasın ve ḵanā‘at vādīsine **70a** (1) düşesın ve kimseyi rencide-ḥātır etmeyesın şakınasın (2) dā‘imā zıkr-i Ḥaḳḳa meşḡul olub muḥabbet vādīsine düşesın (3) ve ol cihetle levḥ-i diliñ āyīne mişāl ola ve efkār-ı bātılayı (4) fi‘l-cümle dilden terk idüb gideresın ve ‘ulema vü şuleḥāya (5) hem-nişīn olasın ve şimdiki zındıklardan şakınasın (6) ve ḵalbini ma‘şiyetden taḥḥīr idüb ‘ibādet ü zikirler kemāl (7) üzere ziyālandırasın ve ṭarīḵ-i Ḥaḳdan ‘udül etmeyesın (8) ve şerī‘at-i Resūlden tecāvüz kılmayasın şerī‘atde ḵavī olasın (9) dā‘imā seyrānıñ şerī‘at vechle aḥvālīñ aña taḥbīḵ idesın (10) ve Ḥaḳ Te‘āladan ḡāyet ḥavf üzere olasın çün gönül (11) ḥānesi bunlarla tola pes ol dem ṭālib özini ‘ışḵla (12) ⁷⁰ ide ve ezelde virilen muḥabbet ki levḥ-i dile vaż‘ (13) olmuşdur pes ol muḥabbet-i Ḥaḳ baş ḵaldıra pes ateş-i muḥabbet (14) bir zerre iken ‘aẓīm od ola sālīki göyündere maḥv ide (15) ve bu muḥabbetden yeryüzünde taklitleri var ise bir yere gelse bundan (16) leẓīz nesne yoḵdur Ḥaḳ Te‘āla kendi muḥabbetinden elez bir lezzet (17) yaratmamışdır datmayan bu lezzeti bilmez bu ḥāl görmelüdür **70b** (1) dimelü degil zīrā bu ḥāl ḵaleme ve ḵāle gelmez ancak herkes bir mişāl (2) yazub ḵomuşdur yoḵsa bu ḥāle maẓhar düşenler ekseriyā mecnūn olmuşlar (3) sebeb bu muḥabbetdir ve bu ‘ışḵdır çok kimseler bu ‘ışḵla helāk olur (4) çün muḥabbet lezzeti bir gönülde vücūd bulub zuhūr ide nûr-ı zıyā (5) ol demde güneş gibi münevver ola ve dīde-i ḵalbde ḥicāb ref⁷⁰ (6) olub gönül göziniñ nûrı kuvvet bula ve ḥayret maḵāmına (7) irişe çün gönül levhanda muḥabbet-i Ḥaḳ vücūd bula pes (8) anıñ ḥükmi teraḵḵide ola varlığını kemāle irişdire ve bir kesr nān (9) ile nefsinı tesḵīn ide

⁷⁰ Okunamadı.

özin zîr pâkla ve her iş kendüye (10) asân gele ve nazım u neşir dilde zühûra gele ve Hakkıñ cem'i âlem-i kalbde (11) vücûd bulub 'ilm-i hikmet keşf ola

2.2.3.1. Faşl-ı Evvel

Nûr-ı zâtıñ (12) zuhûrı beyânındadır ey sâlik-i râh-ı Hüdâ çün rüyâ-yı şâlihâ (13) sebebiyle ve zıkr-i Hâk berekâtıyla ve gönül himmetiyle murâdını yakaza (14) makâmına getürüb dilden muhabbet şemsini uyarmağa teveccüh (15) itdiñ ve rüyâda müşâhede etdüğün nesneyi 'âlem-i şehâdetde (16) gerçege getürdüñ ve zâhir dîdesiyle anı yakaza ırgürdüñ (17) ve muhabbet dîdesinden hicâbı ref' itdiñ ve anı haqîkatle **71a** (1) bildiñ murâd u makşûd muhabbet-i Hâk idüğün añladıñ ve ol (2) sebebiyle tãretü'l-'ayn içün nice hikmetler müşâhede etmek (3) kâbil olduğıñ bilmekle Hâk Te'âla hazretini cüst cû (4) idüb özin envâ' hikmet irdirdiñ ve nûr-ı zât müşâhedesine (5) başladıñ ve anı bir ulu ateş mişâl gördüñ ve giderek (6) ah u zâr ziyâde vücûd bulmağa ve dilde hüzñ peydâ (7) olmağa ve muhabbet-i Hâk ol ah u zâr ile kemâl bulmağcün (8) bâtın ilinde bir ateş mişâl nûr uyarasın diyü zâhirde (9) tevhiid-i bârî ol nûra âlet idinüb aña dost urasın (10) ve anıñla Hâk Te'âla hazretini yâd kılasın ve muhabbet dîdesin (11) küşâde olmasına anı dermân idinesin ve ol muhabbet (12) ile 'ışk-ı haqîkîye iresin ve anı gönül evinde taşşîl (13) içün tã'at u 'ibâdeti artırasın ve zühd ü takvâyı (14) aña rehber idinesin pes 'ışk-ı haqîkî gönül hânesinde (15) zühûra gelmege yakazâda müşâhede olunan hikmetler (16) sebep ola diyü anı dutub iresin ve tecrübe iderek (17) bunca hikmete düş olasın ve tã'atıñ sıhhatine **71b** (1) 'ilm-i zâhiri vâsıta kılasın ve 'ilm-i zâhire sebep cidd ü (2) cehdi vaz' idesin ve bunları bir mertebe vâsıta (3) idüb Hâk Te'âla hazretlerine şıdık u ihlâş ile (4) bende olub tazarru' u niyâz kılub levh-i dilde vaz' (5) olunan muhabbet-i ezeli dîdesin küşâde etmege çalışasın (6) ve 'ışk âleti kim didiñ ele getürmege sa'y idüb (7) ve anıñ dîdesin küşâde etmege ikdâm idesin ve anı (8) izdiyâd etmegcün leyl ü nehâr dürişesin ve gönül levhanda (9) tã'at u 'ibâdet lezzetini ve huzûr-ı Hâkda anıñla olan (10) 'izzetini temennâ idesin ve 'âlem-i ezelde haqîkat nûrundan (11) var etdügi ve herkesiñ isti'dâdına göre virdigi (12) muhabbeti dilden uyarub bulmağa Hâk Sübhâne ve Te'âla (13) 'ışk diyü bir güzeli ateş-i dilden ol muhabbet ile bile ola (14) diyü ikâd etmişdir ve ol ateşi gönül ocağında (15) pinhân etmişdir ve ah u zâr ile ol ateşi bir gizli (16) yel ola diyü belâ sebep etmişdir ve iltihâbını izdiyâd (17) içün gözyaşını âlet ola diyü vaz' etmişdir **72a** (1) tã kim Hâk Te'âla hazretini ve anıñ likâsını taleb idüb (2) aña muhabbet itdikçe 'âlem-i

ezelde virilen muhabbeti bula ve anıñçün (3) etdüğü ahıñ yeli ve çekdüğü hasretiñ elemi dildeki ‘ışk (4) ateşini ikād idüb şu‘le-ver eyleye diyü bunları vāsıta (5) kıldı ve zıkr-i Hāk ah u zārıñ kesretine sebep ola diyü (6) delil-i kavī qodı ve dildeki cüş hurüş göz (7) yaşına delīl ola diyü virdi ve elem ü hasreti (8) hüzn-i qalbe virdi ve anı dilden vücūda gele diyü (9) qodı tā kim muhabbet dīdesini küşāde idüb gönül (10) hānesinde zuhūra gele ve bunları birbirine yāğār⁷¹ olub (11) dilde hurūc ide ve gönül hānesin nūr ile mālāmāl (12) ide ta kim güneş gibi nūr-ı ziyā şu‘le-dār olub gönül (13) hānesin ma‘mūr idüb muhabbet-i Hākla ikāz etmege (14) ve sāliki murāda irişdirmeye ve ‘ışk-ı hākīkīye vāşıl (15) olub ve ol devleti dilde hāşıl idem diyü tālib-i (16) Hāk olan ihvāna bu nesneler lāzımdır çünkim bu (17) nesnelere Hāk Te‘āla irgüre pes bundan soñra **72b** (1) müşāhede bābına sa‘y idüb qalbe nā’il ola allāhümme seyyid (2)

2.2.3.2. Faşl-ı Sānī

Nūr-ı zātın müşāhede beyānındadır (3) ey sālīk-i rāh-ı Hūdā çün riyāzet ü mücāhede ve (4) ‘ibādet ile gönül levhanda envār ve bunca esrār (5) müşāhedesine nā’il olub bu maqāma irişirsin (6) ma‘lūmuñ olsun ki bu maqāmda nūr-ı zāt yüz dutub (7) cem‘-i reddiye şıfāt-ı dilde maḥv olub envā’ hikmet (8) vādīsiniñ maḥallidir ve bu maqāmda dilden hicāb (9) ref’ olub ‘ışk-ı hākīkī aletini zevk şevk cihetiyle (10) kemāle götürüb maḥcūb yüzün görem diyü derd ü (11) firāk ile gönül levhana liyākat ve zabt u rabtına (12) tākat getirüb şerī‘atde kılı kırk yarub *lā ilāhe* (13) *illāllah*⁷² kelimesini vird-i zebān idüb vişāl-i envāra (14) dā’imā intizār çekesin ve anı ‘ayn-ı qalbe getürem diyü (15) dilde vücūda gelen zevk ü şevk tuğyān idüb (16) cüyān ola ve anıñ ‘aşkeri kim gönül mülkünde peydā (17) itdiñ kâ’im el leylü şā’im el nehār olub qalbini her şeyden **73a** (1) taḥhīr idüb ol cihetiyle kesb etdüğüñ nūr-ı ziyāyı dīde-i (2) qalbe kemāliyle getürem diyü anıñçün özin maḥv idesin (3) ve bu derd ü firāk ile murādı kemāliyle ele getürem diyü gönül (4) gönül şehrinde ‘ışk-ı hākīkī peykleri cüş hurūşa gelüb (5) tā kim cevānib-i erba‘aya şahrā-yı dilde yükrüşüb gönül (6) hümāsını ma‘şiyet kafeşinden ḥalāşa çäre bulam (7) diyü cidd ü cehd üzere iken cānib-i Hākdan nā’il oldıgıñ (8) muhabbet şāhbāzı baş qaldırub fermān ide kim (9) yaqāza eşnāsında görünen envārı müşāhede bābına (10) getüre ve anıñ yüzünü bu sevdāda yanmış ve özi

⁷¹ Kelime okunmuş fakat anlamlandırılmamıştır.

⁷² **Lā ilāhe illāllah:** “Allah’tan başka tanrı yoktur.” Kelime-i Tevhid otuz yedi âyette yer almaktadır. Bunların üçü “lā ilāhe illāllah”, otuzu “lā ilāhe illā hū”, üçü “lā ilāhe illā ene”, biri de “lā ilāhe illā ente” şeklindedir. (M. F. Abdülbakī, *el-Mu‘cem*, “İlāh” md.)

(11) göyünmüş ‘ışk didikleri bî-vücûda göstereler (12) pes bu haber vücûd memleketine ve anda iskân olunan (13) envâra varıb irişmekle ‘ışk çavuşları cûş (14) u hurûş idüb ‘askeriyle dil şahrâsından aparub (15) dil ka‘lesinde anları iskân için cem‘ memleket-i (16) beden yelüb yopura ve taht-ı dili anıñçün tezyîn (17) idüb anı ağıyardan hâli kılmaga cidd ü cehd beglerin **73b** (1) yanına getürdib anların mu‘âvenetleriyle gönül ka‘lesini (2) gergi gibi tahtîr idüb istiḥkâm vire tâ kim tenvir-i dile (3) bâ‘ış ola ve vilayet-i kalbe cûş u hurûş ‘askeriyle (4) varub sarây-ı dilde taht urub sa‘âdet ü ‘izzetle (5) şāhvār iclās idüb karar eyleye her taraftan ḥadd-i imar (6) yükrüşüb nūr-ı Yezdān ile ol ka‘lesini amāde etmege (7) sa‘y-ı belīg eyleyeler ve müşāhede bābına getürüb nūr-ı (8) zātı kemāliyle ziyālandırılar ve dil varlığıyla anı gergi gibi (9) aşinā eyleyeler pes ol sebeble sulṭān-ı envārdan dil (10) ka‘lesine haber-i beşāret irişe tâ kim şādīlik bābını (11) dil ka‘lesinde gezü için küşāde ideler ve bu bābda (12) ol ‘ışk u şevk biraz sükûnet bulmak üzere yār-ı (13) ğārı olan intizār dahı kendü ateşiyle özin ānda (14) göyündüre diyü imdād-vārid ola ve ol göyünmüş ğayret-i (15) Ḥaḳka özin virüb beni ol sebeble dil ka‘lesinden (16) ayurmağçün müşāhede kapusun kemāliyle küşāde kıla ve benim (17) yüzüm rüşen görem dirse bir kuru nān ile zühd ü **74a** (1) vera‘ı kardaş idüb nice hefte vü eyyām geçünüb şabr ide (2) ve öz vücûdın zîr-i pā kıla ve cismini envāra müstağrak ide diyü (3) ğaflet uykusundan özin bîdār ide ve zāhir olan (4) envār-ı kevn gibi ziyā’ virüb rüşen ola diyü kendi (5) özin envā’ meşakḳate virüb şabr ide ve nūrun rüşenliğine (6) nā’il ola ve tāt’le kalbini tenvîr ide ve yokluk hırkasına (7) başını çeküb envārın keşretine muntazır olub dura (8) ve ‘ışk-ı bî-vücûd bu maḳāmda kemāl mertebe cūşa gele (9) ve dürlü ‘ilm-i ḥikmet gönül levḥanda zuhûra gele ve cism (10) ü cān mürde iken zinde ola ve envā’ envār gönül (11) ka‘lesinde peydā ola ve muḥabbet dīdesi ziyāde rüşen (12) ola ve genc-i dil hazinesi açıla nazm u eş‘ār peydā olub (13) güher-i kalb saçıla ve gözyaşı arta ve ḥüzn kapısı feth (14) ola ri‘āyet-i a‘māle meyl idüb ve ḥüsn ‘amel taḥşilinde (15) olub aña dā’im rağbet kıla işte bu evşāf ile sālīkīn (16) mevşūf olduğda seyrullāh mertebesine kadem başa ve şifāt-ı (17) beşeriyyeti dilden kal’ eyleye taḥallukū şifātıyla muttaşif ola **74b** (1)

2.2.3.3. Faşl-ı Sālis

Üçüncü faşl müşāhede olunan ba‘zı hālīñ (2) remzi beyānındadır ey sālīk-i rāh-ı Ḥüdā çün kalbini ma‘şiyet (3) zindānından ḥalās eylediñ envār iştiyākında iken ve

göñül hānesin (4) zevk ü şevkle amāde idüb intizārda iken nā-gāh bir gice (5) envārın bir lem‘ası sür‘atle mürür u ‘ubūr etdügi görüle (6) sālīk ol vakit ol sebeble göñül levhāna havf-ı Hāk hāzır (7) ve kendi ‘aybına nāzır olub şakuna ve aña meyl virüb dūrişe (8) ve vişāl-i envāra kemāl üzere yüzüm uram diyü ol ateşle (9) yanub yakıla ve ‘ışk-ı hākīkī kemāliyle anı kendüye cezbe ide (10) ve cem‘ ef‘ālī şer‘e tatbīk eyleye ve leyl ü nehār özin (11) muhasebeye çeküb yoklaya ve bu bābda şehāvet kapusın (12) açub ehl-i īşār ola ve envārın ibtidāsını bir lem‘a gibi (13) göre aḥvāl neye münce ola diyü ol muhabbet ateşi ile özin (14) göyündüre nā-gāh bir gice Hāk Sübhāne ve Te‘āla lutfen ve keremen (15) göñül gözünden perdeyi ref‘ ide ve berķ-i ḥatīf gibi yakāza (16) bābında nūr mürür ide andan terākķi iderek ziyāya getüre (17) ve ol def‘a gāh açıla gāh kapana ve anı ‘aql maķāmında **75a** (1) görmege başlaya biraz açıla dura yine gā‘ib ola zīrā (2) ibtidā hālinde nūr-ı zıkr sālīk olan ‘āşığıñ isti‘dādına (3) göre virilür ve havşalasına göre neye tākāt getüre bilürse (4) ol denlū açılıb görünse gerek bir nice gice mütevāliyen (5) envārı böyle müşāhede ide ya‘ni gāh açılıb görine (6) gāh kapanub yine evvelki gibi zūlmet ola pes ol dem sālīk (7) ağlaya yāvu kıldım diyü zan eyleye gözyaşını ‘ummān ide (8) müşāhedesini sebebiyle ‘ışk-ı hākīkīniñ hākīkati bunda (9) bunda zūhūra gele bir nesne aña ḥā‘il olmaya ve gāh ateş (10) mişālī kızıl levnle zāhir olub görine ammā beyāzı maķbūldür (11) ve bu bir ‘ışk u şevķ maķāmıdır ki ‘ışk-ı mecāziye mübtelā (12) olanlar bilürler ‘ışk ateşiyle dutuşup yanmaķ nicedir (13) anlar bilür ammā Hāk Sübhāne ve Te‘āla ḥazretini sevib anıñ (14) muhabbetiyle yanub yakılanlar gayridir anıñ ateşi ‘ışk-ı mecāzi (15) ateşine beñzemez bu sevdānıñ ateşi nice biñ kat ziyādedir (16) Allāh Te‘āla bu sevdāyı cem‘ ümmet-i Muḥammede naşib eyleye (17) zīrā bu bir mevhibe-i İlāhiyyedir hezār beşerden birine ancak **75b** (1) müyesser olur çün tālīb-i Mevlā özin bu maķāma irgüre envā‘ (2) ḥikmet seyr ide bu maķāma maķām-ı ‘ışk dirler ve meşāyiḥ-i ‘izām (3) ḳaddesallāhu esrār hem ıştırālāhında seyr-i ilā‘allāh menzili dirler bunda (4) ‘aql cüz‘i yüz dutar bunda tās tās aḡu nūş etmek gerek (5) tā ḳalbini pāk idesin ve nūr ibtidādan berķ gibi gelür geçer andan (6) gitdikçe zerre iken güneş gibi olur gāh şafra mişāl şem‘alarla (7) zeyn olub o güne gelür ve sen ḳalb göziyle temāşā ḳılasın (8) ve gāh uzak ve gāh havāda göresin ve gāh bu burnundan (9) yıldızlar gibi uça cism nefsle uruşa envār cismle (10) ilişince böyle ola dā‘im cevelān ide mütelāşī ola (11) ba‘dehū ziyāde envār toḡa müşāhede ziyāde ola (12) vakıt olur ki nūr celāliyle imtizāc idüb ma‘iyyetle (13) tecelli ḳılır

2.2.3.4. Faşl-ı Râbi‘

Nūr-ı zāt ile amāde olan (14) albi halini beyan ider ey salik-i rah-ı Huda unki (15) envarn ziyasn ‘al makamna muahede etmeye balayasn (16) pes ol cihetle bunca hikmet gonul evinde zuhur ide ta kim (17) ‘ibadat semerat canib-i Hada hal oldunn iz‘ana **76a** (1) getrub bilesin un tevhid-i erif ile gonln amade ila ki (2) ve gozya ile bunlar tena yerlerde tail idub hane-i (3) albi unki tenvir itdin bunca envar ‘ayn- albe getrub (4) bu murada vail oldun muahedesiyile ‘i- ha (5) peyda ilub annla yanub yaldn ve ‘i ateiyile (6) zin goyndrdn ve lmezden evvel lmei itiyar (7) itdin ve *hasib able en tuhaseb*⁷³ makamna iridin (8) ve b-nam b-nian olman Hadan temenna itdin lev-i (9) dilden varidat vucuda gele diy ‘al makamnda iken (10) zahir ‘aleme getrdn ve canib-i Hadan ilhamt- rabbanileyeye (11) iridin ve ol zevk u evkle guya oldn bu (12) menzil kelamn keret ve nr- ziyann vefret yeridir (13) un bunda talibe bu babda fet-i bab ola pes envar zuhur (14) idub bir yere gele envarn biri ‘ibadet nrdır (15) ikinci alb nrdır uunc ruh nrdır dordunc (16) iman nrdır beinci ‘irfan nrdır pes bunlarn (17) nriun gonul evinde cem‘ ola pes ol gonul ehline **76b** (1) ma‘lmdur ki ne vechle cu huruda olsa gerek zira bu (2) envardan nice envar da mutevellid ola ve un bir gonulde bunca (3) nr cem‘ olur pes ol kimse bunca hikmet ile mevuf (4) olursa ‘aceb midir ve Ha Te‘la hazretlerinin lufuna (5) mazar due ok mdır zira cism-i dem bir kara gun ev gibidir (6) gonul cism iinde bir gune mialindedir un Ha Te‘la (7) bunca nr ile bir kimsenin cismi iinde gonln pr-nr (8) eyleye pes ol cism badan ayaa dek nr olur (9) ve btun dunya vu mafiha ol kimsenin didesi nazar-ga (10) olur ve cumle muradı Ha atında mabl olur zira bunca (11) envar ma‘iyet cihetiyile dilde mestrdur ol setreyi (12) izale iun herkese andan turi sa‘y lazmdır (13) ta kim zikr u tevhid ile dilden ma‘iyet perdesin (14) ref‘ idub envar dile n‘il olmaa lay ola zira bu bir (15) mevhibe-i Hazret-i Hadır pes bu devleti Hadan taleb (16) etmege herkese lazmdır ve un bir kimse murad idine kim bu devlete (17) n‘il olub kendini lay ide ve bu zikr olunan envar **77a** (1) kendi lev-i dilinde cem‘ ide pes ol kimseye gerekdir cumleden (2) evvel tevhide itial eyleye ta kim cem‘ iat- zemmeden (3) albinin ber ide zira tevhid-i erif cumle iat- beeriyyeyi har (4) etse gerekdir ve albi pak etse gerek un albi pak ola bir (5) lem‘a andan ziya gorine pes ol ziy

⁷³ **Hasib able en tuhaseb:** "Hesaba ekilmeden nce kendinizi hesaba ekin." Hadis.

cihetiyle zevk ü şevk (6) peydā ola ve zevk ü sürür ile yaramazlığı terk ide ve bunca (7) yaramaz şıfâtdan berī ola nitekim Hüseyn bin Mansūr el-Ḥallāc (8) rūhullāh rūḥa İbrāhīm-i Havvāş ḥazretinden sū'āl etmiş ki (9) sen ne maḳāmdasın ayıtmış otuz yıldır tevekkül maḳāmına irem (10) diyü riyāzet ü mücāhede çekerim Ḥallāc ayıtmış 'ömrini (11) ḳarnınıñ 'imāretine şarf etmişsin ne zamān fenāfillāh (12) maḳāmına irseñ gerek pes imdi bundan añlandı ki (13) tevḥīd-i bārī ile cümleden ḥalāş olub fenāfillāh maḳāmına (14) varmak mümkündür şol kişiye kim buña rağbet ola ve bu envārıñ (15) müşāhedesine tālib ola Ḥaḳḳa vāşıl olmak mümkündür (16) ammā lezzetini bilmeyene ğayr-ı mümkündür

2.2.3.5. Faşl-ı Hāmīs

Beşinci faşl (17) bunca nūr dilde cem' olduğu beyānındadır ey sālik-i rāh-ı Hüdā **77b** (1) çün Ḥaḳ Sübhāne ve Te'āla saña müyesser ide dilden bulub (2) müşāhede maḳāmına iresin ve kendi özin niye olduğunu (3) iz'āna liyāḳat bulasın pes evvel müşāhede olunan ne nesnedir (4) ve anı ḳalb gözi ne vechle görür anı saña bir dürlü beyān (5) kıldım gerçi bu beyān dile gelmek mümkün değil ve anı ihāṭadan (6) kişiye anlatmak ḳatı müşkildir zīrā ṭavr 'aḳldan ḥāric (7) bir ma'nadır 'aḳl anı ihāṭadan 'ācizdir ammā cism-i (8) ādem yine mālīkdir ve Ḥaḳ sübhāne 'azze ve celle señi ve seniñ (9) öziñ iḳerüsini ne ḥikmetle yaratmışdır ve bunca nūr ile (10) anı ṭoldurmuşdur ve Ḥaḳ Te'ālasınıñ seniñ özüni melā'ike (11) cinsinden idüb bu ḳalbi saña giydirmişdir ve anı (12) güya ki bir dımışkī ayīne gibi etmişdir ḥattā kim gün gibi (13) nūr-ı ziyā vire ve ol ayīneniñ iki şūreti var bir (14) şūretini bu 'āleme virmişdir bir şūretini kendüden yaña (15) etmişdir ve her ne kim bu 'ālemde insān etmek dilese pes ayīneniñ (16) pes ol ayīneniñ üzerinde ol naḳşı görür andan soñra (17) el ve ayak ve dile anı işler ve söyler ve ol ziyā viren ayīneniñ **78a** (1) üzerine güyā Ḥaḳ Te'āla ḥikmetlerin naḳş itdi ve ol (2) naḳşı görmege ol ayīnede dīdeler vaz' itdi ve dü 'ālemde (3) Ḥaḳ Te'āla ḥazretleriniñ cem' ḥikmetleriñ ol ayīnede ne kim (4) naḳş etmişdir ol dīdeler anı müşāhede ide diyü bunlara (5) nazar virdi tā kim ol ḥikmetleri seyr ü temāşā ide pes bu ayīne (6) şayḳal oluna diyü aña ālet virdi tā ol ayīnede ol ālet ile (7) şayḳal ide ve ol ayīne şayḳal oldukça gün gibi ziyā vire (8) ve ol ayīnedeki gözlerin nūrı ol naḳşı göre ve anı (9) tamām müşāhede ve ol cihetden Ḥaḳ Te'āla bu insāna ṭā'at (10) emr etti tā kim ol ayīneniñ şayḳalına ālet ola ve Ḥaḳḳıñ (11) emretdüğü ṭā'atden i'rāz ideniñ ma'şiyeti ol (12) ayīneye pas ola ve ziyāsı maḥv ola ve ayīnedeki (13) dīdeleriñ nūrı

mestür ola zîrâ cinsiyyet-i eşyâ (14) ol ayînede hicâb ola komuşdur pes bunca ma'şiyet (15) anda cem' olmağla ziyâsı ref' olub nesne müşâhede (16) etmek mümkün olmaya ve ol nakşdan zerre nesne fehm (17) etmeye anıñçün kim Hâk Te'âla kendi ism-i şerîfini ol ayîneniñ **78b** (1) hicâbına çâre olur ve ol ism-i şerîf bir tebyîn âlet ola (2) itdi anıñçün insâna anı erzânî kıldı şer'-i şerîfi (3) ol ayîneniñ ziyâsına maşkâla ola kıldı tâ kim tâlib-i (4) Mevlâ ol ayine tã'ati âlet idinüb tevhid-i bârî ile (5) ziyâlandıra ve anı ezelde virilen ziyâyı aşlına döndüre (6) ve bunca hicâbıñ ref'ine sa'y ide ve ziyâde kâl ile ol (7) ayîneyi açub kemâliyle nûrlandıra ve gözyaşını bu bâbda sermâye idine (8) ve ol dîdeleri gözyaşıyla ve havf-ı Hâkla yuyup münevver (9) eyleye ve anda mestür olan hikmetleri ol nûr ile görmege (10) ve bunlarıñ nûrların kemâle getürmege sa'y ide ve ol nakş (11) kemâliyle añlayub iz'âna getüre ve kendi özin ayînesini (12) Hâk Te'âla aña nûr virdigi üzere anı yerine getüre ve envâr-ı (13) muhtelifeyi ol dîdelerle göre ve cism içinde anları mâlik (14) müşâhede kılub 'ışk-ı hâkîkiye erişüb ve melâ'ike ve (15) ervâh-ı evliyâyı ve 'arşı ve kürsi ve levh ü kalemi (16) ve bunlarda olan hikmetleri ol ayînede olan dîdelerle (17) müşâhede eyleye ve nûr bir lem'a iken giderek güneş nûrına **79a** (1) gâlib gelür göz yumub açınca dünyâyı ve mâfihâyı (2) seyr ider fi'l-cümle cism-i insân içindedir ve bunuñla insân (3) teşrîf kılınmışdır ve mahlûk-ı şerefiyyeti ancak bunuñladır (4) ve fâ-fehm ü te'emmül ü tefekkür

2.2.3.6. Faşl-ı Sâdis

Altıncı gâh nûr ile (5) Hâkka yakın gâh zulmet ile Hâkdan ba'îd olmağ beyân ider (6) ey sâlik-i râh-ı Hüdâ çün nefsinı şıfât-ı zemmeden (7) halâş eylediñ qalbini pāk eyleyüb bu maqâma irişesin (8) ve kendi özin envâr-ı hikmet-i Hâkla pür-nûr ve ma'mûr (9) eylesin ve bunca envâr ile gönül hānesin tenvîr idesin (10) ve Hâk Te'âlanıñ ism-i şerîfin dâ'im zikr idesin gūşe-nişîn (11) olasın ve emr-i Hâkdan gayrıya gönül virmeyesin ve kedürât-ı (12) nefsanıyyeden qalbini gergi gibi pāk idüb **yuhıbbuhum** (13) **ve yuhıbbūnehū**⁷⁴ kavlı-i şerîfiniñ tahtına mâşadağ olmağ nefse (14) dâ'im muhārebede olub tâ kim vâşıl-ı cānān ola diyü (15) özin **el-fakru fahri**⁷⁵

⁷⁴ Yâ eyyuhellezîne âmenû men yertedde minkum an dînihî fe sevfê ye'tillâhu bi kavmin **yuhıbbuhum ve yuhıbbūnehū** ezilletin alâl mu'minîne eizzetin alâl kâfirîn(kâfirîne), yucâhidüne fî sebilillâhi ve lâ yehâfüne levmete lâim(lâimin) zâlike fadlullâhi yu'tihi men yeşâ(yeşâu) vallâhu vâsiun alîm(alîmun): "Ey iman edenler! Sizden kim dininden dönerse, (bilin ki) Allah onların yerine öyle bir topluluk getirir ki, Allah onları sever, onlar da Allah'ı severler. Onlar mü'minlere karşı alçak gönüllü, kafirlere karşı güçlü ve onurludurlar. Allah yolunda cihad ederler. (Bu yolda) hiçbir kinayıcının kinamasından da korkmazlar. İşte bu, Allah'ın bir lütfudur. Onu dilediğine verir. Allah lütfü geniş olandır, hakıyla bilendir." Mâide, 5/54.

⁷⁵ **El-fakru fahri**: "Fakirliğim övüncümdür." Hadis.

mertebesine irişdiresin ve mermūzāt-ı (16) Hākka vāşıl olam diyü başını hırkaya geçüb muḥabbet-i cānān (17) gice gündüz ‘ömrin geçüresin ve bu sırrın sırrına irişem diyü **79b** (1) fenāfillāh maḳāmına varmağa liyāḳat bulasın ve ol cihetle (2) cihān varlığın ve anıñ erbāin odına atub cümle cān (3) cān ile cānān arasında ancak bir nazar kıla bu ‘ömrin ve bu (4) emrin ḥālını neye irişe diyü derd düşüb yanasın kendi (5) ile cānāndan ğayrı bu sırrın seyrin ve bu muḥabbet ü meylin (6) aḥvālını ve bu emrin ḥikmetini kimseye ifşā idüb dimeyesin (7) ve bu ḥālī kimseye ifşādan ḥazer idesin ve dünyā vü ‘ukbāyı (8) devr idüb likā-yı Hākdan mā‘adāsına gönül virmeyüb (9) daḥı zıkr etmeyesin ve ol bāba dāḥil olmaḳ ümmīdiyle (10) ağlayub añlayasın ve çün ‘arz-ı ḥāle ḳābil ve aña varmaḳ (11) daḥı ḳābil degil bārī bu beyti okuyub kendine teselli viresin (12) nitekim demişlerdir **beyit**

‘arz-ı ḥāle yok meded kūyına varmaḳ muḥāl

(13) *mest-i ‘ışkam şöyle kim güftār güc reftār güc*

ve bu remzin (14) rumuzını nihān ve bu sırrın sülūkun nā-ehle beyān (15) etmeyesin ve her zamān ḥalk içinde tecāhül den gelesin (16) ve kendüyi nesne bilmez yerine bağlayasın tā kim rāḥat olub (17) bir köşede oturasın ve bu vādīye düş kim bī-dil **80a** (1) olasın pes çünkim ve bu keyfiñ keyüfini bildiñ muḥabbetini nā-maḥreme (2) takrīr idüb taşvīr mes’ele etme ve ‘ışk bābında müşāhede (3) cihetiyle cānān yüzünden niḳāb açub ifşā-yı sır ve izḥār-ı (4) cemāl-i yār etmege heves etmeyesin ve kendi öz cānından (5) anı pinhān kııl ve bu bābda dilden gelen teḳāzāyı ḥazm (6) idüb derūnī bu sūḳūn Hāk Te‘āla ḥazretine yüz biñ (7) kerre şükr it kim cānān çün cemāl-i pākını saña ‘arz (8) itdi zīrā her kim bu meyden içüb mestlik sebebiyle (9) keyf keyüfiñ ḥālını izḥār itdi pes ol bu ‘ālemde (10) dünyā kilāblarını başına üşürdi ve kendi özin (11) ğavġāya düşürdi görmez misin bu devirde gelenler (12) kendülerin nice pinhān etmişdir ve kendilerin nesne bilmez (13) ḳomuşdır ve ‘ömrlerin muḥabbet-i cānān ile ve anıñ ‘ışk (14) u şevkiyle geçürüb gitmişlerdir çünkim derd ü miḥnet (15) ile kendü özin bir görünmez ve herkese cemālın göstermez (16) yāre düş olmuşsun pes anıñ derdi ile dutuşub (17) yanagör ve anıñ ḳarīne bir takrīb ile iregör ve murād olan **80b** (1) ḥālīñ üzerine ola gör ve bu muḥabbet ne muḥabbetdir kim (2) Hāk Te‘āla anı saña erzānī kıldı ve sen anıñ şükrānesiçün (3) özin zīr-i pā kııl görüb bildi ki nā-maḥreme sır (4) açanların ḥālī nicedir her kim bu meyden içüb lāf (5) urdı ‘ākıbet terk-i cān u ser itdi

2.2.3.7. Faşl-ı Sâbi‘

(6) Yedinci faşl muhabbet-i Hâk dilde kemâl buldığı beyânındadır (7) ey sâlik-i rāh-ı Hüdâ çün Hâk Sübhâne ve Te‘āla saña (8) erzānî kıla kendi özünde seyr ü temāşâ idesin (9) ve dünyânın varından ve anın erbâbından gönlünü (10) bir dürlü dahı idesin ve bu bâbda vârid olan (11) hikmetlerin mefhûmuna irüb ‘ömrünü ‘ışk u şevk (12) ve sürür u şafâ ile geçüresin ve cem‘ sebeblerin (13) iz‘ân kılub sülûkunun ibtidâ hâlinden tâ öldiğın (14) hâle degin vücûda gelen zuhûrâtı bir bir göñül evinde (15) görüb aňlayasın ve ‘âkıbet bu derdiñ devâsı (16) ve bu renciñ şifâsı kaçan ola diyü tefekkür ‘âleminde olub (17) ol haqîkat ile mest olasın ve hâne-i dilde hutûr **81a** (1) iden havâtırın iz‘ânında olasın ve dile hutûr iden (2) havâtır beş idügin aňlayub bilesin veli kangı (3) hâtıra dile ne getürür ve bu beş fikirden kangısı (4) kangısınınıdır anı fehm etmek saña lâzımdır pes anlardan (5) biri havâtır-ı rahmânidir biri havâtır-ı kalbdır biri havâtır-ı (6) melekdir biri havâtır-ı şeytândır biri havâtır-ı nefsdır (7) ve bu havâtır-ı nefse hevâcis-i nefis ta‘bîr olunur pes kalbe (8) ilkâ olunan bu havâtır-ı hamseden şeytân ilkâ itdiği (9) nesneleri tarh etmek lâzımdır ve çün bunları (10) bilüb tarh idesin ümîddir ki murâd dahı asân (11) ola pes imdi havâtır-ı nefis şundan ma‘lûmdur ki (12) çün nefis saña bir şey ilkâ ider sen ol şey’ için (13) bütün şehri devr idersin ve anı aramak saña asân (14) olur çün nefsiñ bu hâlini bilüb tarh idesin (15) her ne deñlü bu mişillü hâtır hutûr iderse taraf-ı (16) nefsdan oldığın bilürsün ayrıķ aña meyl idüb (17) ol tarafa varmağa ikdâm etmezsın havâtır-ı şeytân **81b** (1) oldur ki hemân bir dakķa dahı olursa bir Müslümânın (2) günâh işlesün diyü aña sa’y ider ve şey-i kalîldir bunda (3) bir şey yokdur diyü kalbe ilkâ eyler ve şeytânın mahalli şadrdır (4) nitekim Hâk Te‘āla buyurur *yuvesvisu fî sudûrin nâs*⁷⁶ pes (5) şadre gelüb insāna bunca ef‘āl ilkâ idüb vesvese (6) virir ve şeytân kalbde bu mahalden ğayra varamaz (7) Hâk Te‘āla yol virmemişdir zîrâ kalb gök şıfatıdır (8) şeytân ise göge çıkamaz imdi kalbe dahı giremez (9) havâtır dahı iki kısımdır biri mu‘ārız biri muṭma’ındır (10) bunların ‘alâmeti ilhâm-ı rabbânîyedir hasenâta müte‘allik (11) olan nesneyi kalbe ilkâ iderler nitekim Hâk Te‘āla buyurur (12) *fe-elhemehâ fucûrahâ ve takvâhâ*⁷⁷ ammâ havâtır-ı kalb oldur ki (13) sâlik kalbini çün tathîr ide şekk ü reybdan (14) hâlâş olub hışâl-ı hamîde ile müşâhede-i cemâl-i (15) Hâk ide nitekim *yevme lâ yenfau’ mālun ve*

⁷⁶ Ellezî *yuvesvisu fî sudûrin nâs*: "O ki insanların göğüslerine vesvese verir." Nâs, 114/5.

⁷⁷ Ve nefsin ve mâ sevvâhâ *fe-elhemehâ fucûrahâ ve takvâhâ* kad efleha men zekkâhâ: "Nefse ve onu düzgün bir biçimde şekillendirip ona kötülük duygusunu ve takvasını (kötülüğten sakınma yeteneğini) ilham edene andolsun ki, nefsinin arındıran kurtuluşa ermiştir." İsrâ, 91/7-8-9.

lā benūn illā men etāllāhe (16) *bi kalbin selīm*⁷⁸ buyurduğu hıṣāl-i ḥamīdedir ki ḳalb-i selīm(17) oldır ve ḥavātır-ı melek daḥı ḥavātır-ı ḳalbe yakındır **82a** (1) ikisiniñ mābeyninde fark azdır ve gizlidir birbirine beñzer (2) lākin ḥavātır-ı melek idüğini şundan bilesiñiz Ḥaḳ Te‘āla (3) ḥazretleri *hüvellezi enzeles sekīnete*⁷⁹ buyurur pes sekīne (4) melā’ikeden bir cemā’atdır cānib-i Ḥaḳdan göñle ba‘zı ḥikmet (5) ilkā iderler tā kim anıñla Ḥaḳḳa taḳarrüb ḥāşıl ide ve (6) ḳalbini pāk idüb ḳalbe ilkā olunan ne nesnelerdir bile (7)

2.2.3.8. Faşl-ı Şāmin

Ḥavātır-ı ḳalb beyānıñdadır ey sālik-i rāh-ı Hüdā (8) çün Ḥaḳ Sübhāne ve Te‘āla seni muḥabbet maḳāmına getüre pes (9) bu maḳāma seyr-i ma‘allāh maḳāmı dirler bu maḳāma vardıkda (10) ‘ilm-i ledūndan ḥaberdār olub dā’im ağlamakda olasin (11) ve cem‘ ḥalkdan bī-pervā olub semavātdan söyliyesin (12) zīrā levḥ-i dil a‘dāsını bilüb tarḥ itdiñ ve özdeklerin (13) cinsiyyet-i eşyāñın kemāl üzere dil şaḥrāsından ḳal‘ itdiñ (14) ve ‘ışḳ u şevḳ ve anıñ ‘askeri kim ‘ilm ü ma‘rifetdir göñül (15) levḥanda vücūda getürüb muṭma’inne maḳāmına sa’yını ırgürdiñ (16) ve kendi vücūdın tedbīrinde olub başīret çeşmini (17) küşāde ḳılub şaḳındıñ pes anıñçün Ḥaḳ Te‘āla ol **82b** (1) ümidde nefis-i emmāre belāsından berī tā kim sen tevbe idüb (2) Ḥaḳ Te‘ālanıñ şānına lāyık ‘amel idüb ve anıñ ḥāşılını (3) Ḥaḳdan bulub seyr-i ma‘allāh vādīsine iresin ve ol (4) cihetle ḳurb-ı Ḥaḳḳa irişüb mükāşefāt-ı ḡaybiyye ḥāline nā’il (5) olub bunca dürlü ‘ilm ü ḥikmete irişüb nefis-i şüm ile (6) itdigiñ ictihād muḳābelesinde Ḥaḳ Te‘ālanıñ ḳurbunda (7) yüce maḳāmāta müsteḥaḳ olasin ve t̄a‘at u ‘ibādetiñ (8) ḥāşılını ve bunca şerīr ile etdüğüñ muḥārebe ve muḳābelesinde (9) faziletini ve maḳbūl-ı Ḥaḳ olub anıñçün vāşıl olduğının (10) ücretini ve nefis ü hevādan rücū‘ etdüğüñ māye ve ol (11) māyeden ḥāşıl etdüğüñ sermāye ki nūr-ı zīyā ve Ḥaḳdan (12) virilen iḥsān-ı baḥşāyiş-i ilahi idüğüñ bilesin ki Ḥaḳḳıñ (13) ḳullarına lutf u kerem ile ‘ilm ü ḥikmet virdigidir ve göñül (14) evinde anı vücūda getürdigi ḳalbiñ şemeresidir ve dilde (15) ol nūr-ı zīyā şu‘be-dār olub dil şaḥrāsını anıñla (16) amāde etdüğüñ ḥikmetidir ve Ḥaḳḳıñ zātına irmege vesile (17) olub dilden bunuñla dīde fetḥ olduğının müşāhedesi

⁷⁸ **Yevme lā yenfau mālun ve lā benūn illā men etāllāhe bi kalbin selīm:** "O gün ki ne mal fayda verir ne oğullar! Allah'a arınmış bir kalp ile gelen başka." Şuarā, 26/88-89.

⁷⁹ **Hüvellezi enzeles sekīnete** fī kulūbil mu‘minīne li yezdādū imānen mea imānihim, ve lillāhi cunūdus semāvāti vel ard(ardı), ve kānallāhu alīmen hakīmā(hakīmen): "O, inananların imanlarını kat kat artırmaları için kalplerine huzur ve güven indirendir. Göklerin ve yerin orduları Allah'ındır. Allah hakkıyla bilendir, hüküm ve hikmet sahibidir." Fetih, 48/4.

83a (1) ve diliñ devlet ü izzeti ve andan vücūd bulan velāyet ü (2) kerāmetidir ve dil ‘ālem-i ğayb ile ateş dutduĝınıñ hürmetidir (3) ve nefsinı on dürlü yaramazdan ħalāş idüb anıñ yerine ĩmān (4) şu‘belerinden ğars etmesidir ve her şu‘be kemāl ma‘rifet ile mevşūf (5) olub Hakkıñ keremine mazhar düşüb tā kim soñ nefesde (6) *yā eyyetuhen nefsul mütmainneh*⁸⁰ maķāmına dāħil olub lāyık u müsteħak (7) dīdār-ı Rabbü’l-ālemīn olasın bunda *lā havfun aleyhim ve lā hum* (8) *yahzenūn*⁸¹ bilünenden olup maķāmāt-ı āliyye özin irgüresin (9) imdi ey tālīb-i Mevlā olan ‘azīz evlādıların ma‘lūmuñuz olsun (10) bu maķāmātda ve kerāmāta nā’il olan evliyā-yı kirām kıddes (11) allāhu esrārhum ħazerātı riyāzāt u mücāhede ile nā’il (12) oldılar zāhiren ve bātinen hevā-yı nefsdan ictināb ile nā’il (13) oldılar ve sırren ve ‘aleniyyen vera‘ ü taķvāya mülāzemet ile (14) irdiler ve bunlarla buldılar her ne kim buldılar ħalk ile kendileri (15) arasında ve Hakkla kalbleri arasında mu‘amelāt-ı kalbiyye (16) ve kalbiyyeden her ne kim mültezem şerī‘atdır bir muķtezā-yı (17) rızā-yı Mevlā hareket itdiler ve şıdķla tevbe idüb tevbeleri **83b** (1) üzerinde sābit oldılar tā kim tenvīr-i kalbe ve kurb-ı Rabbe vesīle (2) ola diyü raĝbet itdiler ve anı bildiler kim Rabbü’l-ālemīne taķarrüb (3) nūr i‘tibāriyledir pes ana cān u dilden mülāzemet idüb (4) dürüşdiler ve daħı bunu bildiler kim Hakkdan ba‘īd olmak (5) zulmet i‘tibāriyledir anıñçün bundan şaķındılar cem‘ (6) ef‘āl-i zemīmeden özlerin berī itdiler ve vücūdların (7) fenāsınıñ fenāsına himmet itdiler ve ħālet-i istiĝrākda bunca (8) ‘ilm-i ğayba irişdiler ve bu ‘ālemde rahmeti kabūl idüb (9) ol ‘ālemde rahmete irişdiler ve her hālde rızā-yı Mevlā (10) sābit olub dürüşdiler fā-fehm

2.2.3.9. Faşl-ı Tāsi

Hakkıñ (11) kullarına baħşāyişi zıkrindedir ey sālīk-i rāh-ı Hüdā (12) çün muħabbet-i Hakkla nūrıñ ziyāsına nā’il olub gönül (13) evinde ‘ışk-ı ħaķīķī ve Hakkla muħabbeti isķān idüp dā’im (14) zıkrinde olasın ve kalbini ol muħabbetle amāde idesin (15) pes muħabbet-i Hakk sende idüğün birkaç ‘alāmet ile (16) özin bildirse gerekdir tā kim sen daħı taħķīķ iderken (17) iz‘ān idüb bilesin zīrā ol muħabbet seniñ kalbinde **84a** (1) bunca ‘ilm ü ħikmet vücūda getürse gerekir ve ‘ilm-i ħaķīķī (2) sende ol muħabbet iderken bilseler gerek bu sebeble herkes (3) saña muħabbet ideler ve seni

⁸⁰ *Yā eyyetuhen nefsul mutmainneh*: "(Allah şöyle der:) 'Ey huzur içinde olan nefis!'" Fecr, 89/27.

⁸¹ *E lā inne evliyā allāhi lā havfun aleyhim ve lā hum yahzenūn*: "Bilesiniz ki, Allah'ın dostlarına hiçbir korku yoktur. Onlar üzülmeyeceklerdir de." Yunus, 10/62.

sevse gerek her ne deñlü Hākla (4) seniñ mābeyniñde muħabbet var ise pes ol deñlü ħalk (5) aña muħabbet etse gerek ve seni sevib kelāmına ‘āşık olub (6) cān virse gerek zīrā muħabbet-i Hāk bir hümādır her kimiñ (7) ħalbinde bulunub aña peyveste olursa ol muħabbet hümāsı (8) ol kimseye kendi ħaşletini deydirse gerek ve muħabbet ateşini (9) anıñ ħalbinde uyarub anı yandırırse gerek ve anıñ yüzini (10) derd kılsa gerek ve zıkr ü fikri Hāk Te‘āla ve anıñ likāsı (11) olub anı dā'im zıkr etse gerek nitekim buyurmuşlardır *men* (12) *ehabbe şey'en eksera zikrahū*⁸² bu beyit dañı bu maķāmı te'yīd ider (13) **beyit**

kimi severse bu 'ālemde kişi

anı zıkr etmek olur anıñ işi

(14) zīrā iki muħabbet bir gōñülde hiç olmaz ve iki emir bir memleketde olgun (15) hükümet kılmaz nitekim iki arslān bir meşede olmaz (16) pes ħayrın muħabbeti dilden fi'l-cümle def' olur ancak Hākķın (17) muħabbeti ħalır çün muħabbet-i Hāk bir gōñle duħūl ide **84b** (1) aña bunca 'ilm ta'līm idüb anı ħikmetle gūyā ider ve muħabbet-i (2) Hāk sebebiyle iki 'ālemde pādīşāh olur ve sırr-ı Hāk ve nūr-ı zāt (3) dilde berķ urub pertev şālar ve luţf u kerem seniñ (4) ħalbinden vücūda getürüb seni ol nesne ile ma'rūf (5) ider ve gitdikçe muħabbet-i Hāk cihetiyle gōñül evinde kimyā-yı (6) sa'ādet zuhūra gelür ve seniñ öziñ kimyā ile mevşūf (7) olur ve seni bunca nesneden müstağni ider ve dā'im (8) ol muħabbet ile göziñ yaşlu olur ve zıkr-i Hāk ve aña (9) müte'allik kelimāt senden şadır olub seni söyledir ve Hākķın (10) zıkrı ve Resülünün ħaşleti ve aşķāb-ı kirāmın menāķıbı (11) ve evliyā-yı zevi'l-ihtirāmın aĥvāl ve meşāyih-i (12) vācibü'l-ikrāmın evşāf-ı cemīlesi bunların (13) cümlesi bu muħabbet cihetiyle olsa gerek ve bunların (14) muħabbet ve ħaşletleri seniñ öziñ anıñla mevşūf (15) etse gerek ve bī-ma'ni tekellüm ve tebessüm sende gitse gerek (16) ve eger bu muħabbet fi'l-cümlesiniñ olmazsa hemān anıñ eşeri (17) seniñ ħalbinde bulunursa yine seniñ ħalbine envā' **85a** (1) 'ilm-i ħikmet tuĥmunı şaçılır ki her biri bir dürlü 'ilmin şemeresi ola (2) ve dil şāhrāsında vücūd bula ve nūr-ı ziyā ve anların ħanūn ve (3) ħikmetleri seniñ ħalbinde bunca kelimāt zāhire getüre (4) tā kim muħabbet hümāsının 'alāmeti sende idüğün bildire ve seni (5) ol kelimāt sebebiyle zevķ ü şevķ getüre ve 'ālem-i ħalkı arasında (6) seniñ ne idüğün bildire lākin bu muħabbet-i Hāk sebebiyle zāhir ü (7)

⁸² **Men ehabbe şey'en eksera zikrahū:** "Kim bir şeyi çok severse, onu çokça zikreder." Hadis.

bâtin ‘alâka-ı ber-ğayri kılsañ gerek ve tebdîl-i ahlâk etseñ gerek (8) ve gözyaşın tenhâlarda revân etseñ gerek ve elinde olan (9) ol muhabbetle ifnâ etseñ gerek ve dünyâyâ hiçbir vechle muhabbet etmeseñ (10) gerek ve bu günü yarına kıla dimeseñ gerek ve bu muhabbet ile (11) dünyâ kaygusun yemeseñ gerek pes dâ'im seni Hakkâ yakın iden (12) nesnede olasın ve Hakkdan ba'îd iden nesnelerden (13) ictinâb idüp şakınasın ve her yerde rızâ-yı Hakkı gözedesin (14) çün muhabbet-i Hakk ile rızâ-yı Mevlâ pür-keşîde ola ol (15) cümle terk idüb dâ'im Hakkı zıkr ider ve Kur'an-ı 'Azîmüşşân (16) kelâm-ı Rahmândır aña muhabbet lâzımdır enbiyâ vü evliyâ 'aleyhim (17) üsselâm ve radıyallâhu 'anhüm hazerâtı Hakkıñ dostlarıdır **85b** (1) anlara dahı muhabbet ü ta'zîm vâcibdir ve sâlike gerekdir ki (2) dünyâ muhabbetinden özin şakına tâ kim muhabbet-i Hakk ziyâde ola zîrâ (3) muhabbet-i Hakk bir sırr-ı mahfîdir anı beyân etmek mümkün degildir ve bir (4) dürlü sırrdır ki takrîre gelmez ve bir güne meseledir ki taşvîre (5) gelmez pes ol cihetden çün haşlet ile özin mevşûf (6) idesin her belâyı hażm idesin tâ kim bu muhabbet seni güyâ (7) idüb bir anda dünyâ vü mâfîhâyı müştâk idesin ve bu (8) sırrı iz'ân idesin

2.2.3.10. Faşl-ı 'Âşir

Onuncu faşl (9) muhabbet hümâsı dilde vaţan dutduğunuñ zıkrı beyânındadır (10) ey sâlik-i râh-ı Hüdâ vey tâlib-i Mevla çün muhabbet-i Hakk (11) bir sırr-ı hafî olduğın añlayub bilesin ki aña vuşûl (12) gâyet müşkildir ol cihetden degme tâlib aña baş (13) koşub anıñ ateşiyle leyl ü nehâr yanub yakılmaz ve aña (14) gönül virüb zevk ü şevkini vücûda getürüb bildiremez (15) ve bu hevâyı zevk ü şevk cihetiyle derc idüb anıñla (16) dutuşub mahv olamaz ve anı bir dürlü taşvîre getürüb (17) a'yân vaşf idemez ve muhabbet ateşini kalbinde işkân idüb **86a** (1) kendi özin bir dem içre ifnâ idemez ve gönül evinde muhabbet-i (2) Hakk üns dutub ol sûd ile ve 'ışk u zevk cihetiyle beşeriyyeti (3) dilden tarh idemez mâdemki bu derde dermân ve bu rence (4) şifâ vişâl-i cânân idüğün añlayub bilmeyince ve bu derde (5) özin dertli etmeyince zîrâ bu bir sırr-ı hafîdir gayra ifşâ idüb (6) bir dürlü mes'ele muhabbet-i Hakkda taşvîr ve bu sevdânıñ hâlini taḥrîr (7) etmek beyâna gelürse pes ol hümâ levḥ-i dilden pervâz idüb (8) şahrâ-yı gıybete tayerân ider ve şâhib-i derd-nâk idüb (9) niceleri 'aqlın yitürür tağlara düşer belki vücûdundan (10) el yumaları muḳarrer olur bu sebebdan dostlara andan (11) bir nev'le beyân ve anı bir takrîr ile 'ayân mümkün oldığı ecilden (12) özin bunca meşakkate virüb cânân muhabbetiyle yanub (13) yakıldılar ve bî-nâm

u nişan olmak ihtiyār itdiler ve gönül (14) evinde cennet muhabbet hümāsını iskān idüb leyl ü nehār anıñla özin (15) avutdılar ve bu bābda dilde şadır olan sevdānıñ (16) ve ol sevdā ile vücūd bulan ma'nānıñ zevk ü şevkiyle (17) cūş u hurūş idüb sen dahı ah vāhıñ derd ü miñneti ve anda **86b** (1) hāşıl olan gözyaşını ırmağ idüb cereyāna özin viresin (2) ve derūn-ı dilden ol muhabbet ateşiyle nūrun ziyāsını peydā idüb (3) ve 'ışk u muhabbet cezbesiyle özin hüveydā idesin tā kim izdiyād-ı (4) nūra sebep ve bu bābda murād olan hāşılını taleb idüb (5) anıñla cānān iline irişesin diyü ol ümmīd ile bir görünmez (6) şāha kıl olub vişālın ele getürmekiçün özin pür-nūr (7) kılasın nūr-ı ziyā cihetiyle aña vāşıl-ı vācib murādı dilde (8) hāşıl kılasın ve nūr-ı ziyānıñ rüşenliği ve gönül evinde aydınlık (9) miqdārı yāre qarīb ve 'ilm ü hikmet kendi özine ⁸³ (10) kılasın ve dil hānesinde kesb etdüğüñ zulmet sebebiyle (11) ve şerī'atden taşra kadem vāz' etdüğüñ hasebiyle yardan (12) ve kesb etdüğüñ ma'rifetden ba'īd olduğunun mülāhaza kılub (13) andan ictināb kılasın ve ol firāk ile nūr-ı ziyānıñ (14) ziyādeliğine çalışasın ve cism ü cān bu sevdā ile özin (15) idüb bī-mecāllik tahşīl idüb kurbiyyetine dā'im heves idüb (16) bir an anı dilden çıkarmayasın **beyit**

çün görünmez yāre virdiñ özünü

(17) *çeke gör gam 'arz idince yüzünü*

diyü ol ümmīd ile fi-subhu'l-mesā **87a** (1) dutuşub özin muhabbet ateşine fitīl idüb mahv olunca dutuşasın (2) ve 'ışk u şevk rügānıyla özin ifnā idüb nūr-ı ziyāya sebep olasın (3) görmez misin bu sevdā vü muhabbet içün gelen enbiyā vü mürselīn şalavāt (4) u selāma 'aleyhim ecma'īn hāzerātı bunca zahmet ü meşakkāti kabūl (5) itdiler ve anı çekmege boyun virdiler ve 'ışk-ı cānān ve anıñ (6) vişālīçün kendi özlerin bu muhabbetle fedā idüb gitdiler (7) nitekim Hāzret-i İbrāhīm 'aleyhisselām bu muhabbet ile vāşıl-ı Hāq olub (8) kemāliyle takarrüb bulam diyü özini oda atdı ve şabr siperini (9) muhabbet oduna karşı dutdı ve bunca mu'āvenet ider kimse var (10) iken Hāq Te'āladan gayrıya ilticā etmedi ol sebebeden (11) ismi Hālīl oldı ve bunca miñnet çekdügi muhabbet-i Hāq içün (12) degil miydi yāhūd Hāzret-i Cercīs 'aleyhisselām yetmiş kerre (13) katl olunub ve cism-i şerīflerin çömleklere ilkā itdüren (14) muhabbet-i Hāq degil mi idi veyāhūd Hāzret-i Eyyüb 'aleyhisselām (15) yedi yıl cism-i mübareklerin kurdçugazlar kuvvet idüb andan (16) acısına şabr etdüren muhabbet-i

⁸³ Okunamadı.

Ḥaḳ degil midir ḥuṣūṣā Ḥaḳ (17) Te‘āladan ṣiḥḥati içün du‘ā etse Ḥaḳ Te‘āla müstecāb **87b** (1) eylerdi ammā bu bir lezzetdir ki datmayan bilmez ve ‘ışk odına (2) dutuşub yanmayan ah vāh etmez ve yārīñ gül cemālin müşāhede (3) etmeyen ‘ışk nidügün anlamaz ve muḥabbet odına özin fitil (4) etmeyen ateş-i ‘ışka yanmak nicedir fehmi etmez yine şadedimize (5) gelelim yāḥūd Yūnus ‘aleyhisselām balık karnına girmeye ve sefīneden (6) deryāya atılmağa rızā gösteren muḥabbet-i Ḥaḳ degil midir veyāḥūd (7) Mūsa ‘aleyhisselām ḥazretine deryā on iki şakḳ olub (8) andan kavmiyle ‘ubūr etdüren muḥabbet-i Ḥaḳ degil midir yāḥūd (9) ‘İsa ‘aleyhisselām ḥazretleri kundaḳ içre ma‘şūm (10) iken bunca tekellüm etdüren muḥabbet-i Ḥaḳ degil midir yāḥūd (11) ol Eşref-i Maḥlūḳāt ve Efḍal-i Mevcūdāt ‘aleyh efḍalūs (12) şalavāt Mekketullāhda bunca yıl Kureyş süfehāsı (13) elinden derd ü miḥnet çeküb cümleye ḥamūl olub şabr etdüren (14) muḥabbet-i Ḥaḳ degil midir yāḥūd cehār-ı yār-ı güzīn rıdvānallāhu (15) ‘aleyhim ecma‘īn cem‘ varlıkların nişār etdüren ve bunca (16) ḡazālār idüb tenlerin pāre pāre rīze rīze etdüren (17) muḥabbet-i Ḥaḳ degil midir ve andan soñra silsile ile gelen **88a** (1) bunca evliyā-yı ‘izām ve meşāyiḥ-i kirām ḥazerātınıñ her (2) biri bir dürlü miḥnet ü derde mübtelā olub ol ‘ışkla (3) cümleye şabr idüb ḳurbiyyet-i Ḥaḳḳa vāşıl iden muḥabbet-i Ḥaḳ (4) degil midir yāḥūd **Nabī** ḳulunuñ dilinden zuhūr iden (5) esrār kim taḳrīr ü taḥrīri anı beyāndır heb ol muḥabbet-i (6) Ḥaḳ degil midir ve leyl ü nehār ol derd ü miḥnet ile ah u (7) vāh idüb ol miḥnet ile gözyaşın revān itdiren (8) muḥabbet-i Ḥaḳ degil midir ve ol muḥabbet ile kevniden geçüren (9) muḥabbet-i Ḥaḳ degil midir ve sırrla vāḳıf ve ḥikmet-i Ḥaḳḳa (10) kāşif olub ol derd ile yandığı muḥabbet-i Ḥaḳ degil midir (11) ve yāvī ḳalmayam diyü özin perhīz idüb ‘avā’iḳ-i cihāndan (12) anı şaklayan muḥabbet degil midir *allāḥümmerḥamnā vehdinā ve afīnā* (13) *verzugnā hayraddünya vel āhirah*⁸⁴

2.2.3.11. Faşl-ı Sālīs (14) ‘Aşer⁸⁵

Nūr-ı zāt her göze irdügi beyānındadır ey (15) tālib-i Mevlā vey sālīk-i rāh-ı Ḥüda çün Ḥaḳ Sübhāne (16) ‘azze ve celle saña müyesser ide ki dilde bunca nūr-ı ziyā ḥāmil (17) idesin ve gönül levḥanda dīdeler feth oldığın taḥmīn-i **88b** (1) iz‘ān idesin ve özin taḥhīr itdikçe Ḥaḳ Te‘ālanıñ luṭf u keremine (2) mazhar düşesin ve rüyā

⁸⁴ *Allāḥümmerḥamnā vehdinā ve afīnā verzugnā hayraddünya vel āhirah*: "Allahım! Bize merhamet eyle, bizi (doğru yola) hidayet eyle (ulaştır), bize afiyet ver, dünya ve ahiret hayrıyla bizleri rızıklandır."

⁸⁵ Müellif, 10. fasıldan sonra 11. ve 12. fasılı atlayarak 13. fasıla geçmiştir.

maḳāmından yaḳaḳa maḳāmına ve yaḳaḳa maḳamından (3) müşāhede maḳāmına irişesin dilden nūr-ı ziyā mürūr etmege başladıkda (4) ve yıldızlar gāh gözinden gāh burnundan uçmağa başladıkda pes bunları (5) yaḳazadan müşāhede maḳāmına getirerek varasın amma çün murākabe (6) ḥāline yüz urasın evvel göñül gözi güyā tuman içinde görür istidadın (7) böyle görine çün tuman rengin göñül gözün bağlaya pes ol dem bir dürlü (8) ḥāne mişāl nesne müşāhede eylemege başlaya velī tīz tölana ba‘dehū ol (9) ḥāneye giderek yaḳın gele ammā hicāb içinde ola ba‘de-zān ol tuman gibi (10) görine hicāb göñül gözünden ref‘ olub ol ḥāne aşikāre görüne (11) ve ol ḥāneden cem‘ miyān ef‘ālini göre her kaçan şerī‘atden taşra (12) bir fi‘l ide ol ḥāne-i mülevveş göre ve çün ziyāde ide bir cānibe (13) yıkılmış göre işbu tertīb üzere ol ḥānede ef‘ālini tecrube birle (14) göre ba‘dehū ol ḥāne bir ölü şehristān ola giderek ol (15) şehristān ḥalkla tolu olmuş müşāhede ide çün şehristān (16) ma‘mūr ola veled-i ḳalb zuhūrınıñ ‘alāmetidir bundan soñra ervāḥ (17) ile mülākī olasın ve nice dürlü ḥāl için ḳulağına işitdiresin **89a** (1) ve her ne dirlerse zuhūr ide ba‘dehū ḥayāl mişāl gözün önünden geçe (2) andan soñra aşikāre olub kimi nev-civān şüretinde kimisi daḥı (3) şāḥibü’l-liḥye olub görine bunlar birer ikişer geçüb giderken fevc (4) fevc mevc mevc görmege başlayasın ve anlardan çok ‘ilm ḥāşıl (5) kılasın *el arifü yekfil işareh*⁸⁶

2.2.4. Ḥātimetü’l-Kitāb

Şükr olsun (6) ol Ḥüdāya ki bir avuç toprakdan cism-i ādemi yaratdı ve anı nūr-ı (7) imānla münevver kıldı ve bu ‘āleme virdi tā kim Ḥaḳ Te‘āla ḥazretine (8) tā‘at ḳılub ḳurbına irevüz ve şer‘-i şerīfi aña vesīle dutavüz (9) ve leyl ü nehār Ḥaḳḳı zıkr idevüz ve bir an anı ḥātırdan gidermeyevüz (10) ve ‘ilm ḥilm ile göñül ḥānesin amāde idüb envā‘ ḥikmete düş (11) olavüz ve göñül ḥümāsın kendi memleketinde iskān için Ḥaḳḳıñ (12) tevḥīdine yapışub muḥkem dutavüz ve şer‘-i şerīf ḥükmi üzere (13) olub ḥilāfından şaḳınavüz ve emr-i Ḥaḳdan taşra bir ḳadem vaż‘ (14) etmeyevüz ve gönül ayīnesin çārüb-ı lā ile pāk ḳılmağa cehd (15) idevüz ve ol cihetle ḥaḳīḳat diyārına irevüz ve ifnāyı vücūda (16) himmet ḳılub öz nefse sülük virevüz çünkim **bu faḳīr pür-taḳşīr** (17) bu ‘ilme neyl için ön gelenler nice vuşul ve bāb-ı Ḥaḳḳa duḥul itdilerse **89b** (1) anların rāḥlarına sulūk idüb şer‘-i şerīfi rehber idindim (2) ve tā‘at u ‘ibādet envārına yüz urdum ve her belāya şabr siperini (3) ḳarşu tutdum ve rüyā-yı

⁸⁶ Bk. 62. dipnot.

şāliha zabt ve anı dilde rabt itdim (4) ve hecs-i nefsi ve havātır-ı şeytānı dilden tarh itdim ve kelime-i *lā ilāhe illā* (5) *llāh*⁸⁷ müdāvemetiyle dil mülkünü silüb süpürüb pāk etmege başladım (6) ve anı kemāliyle taḥḥire yüz urub zevk ü şevk bābına irdim (7) ve bu derde dermān ve cem‘ renc-i dile şifā tevḥīd-i şerīf (8) olduğın iz‘ān itdim pes tevḥīd-i şerīfe şıdkla yapışup (9) dil mülki anıñla amāde idüb cān vişālini anda buldum (10) ve anıñ şemerātını gönül ḥānesinde nakş olduğın añladım bildim (11) ve ol sebeb ile levḥ-i dile bir muḥabbet peyveste olub anıñla nice dem (12) yandım ve ma‘īšet bābını ḥelāl olmaḥ üzere olmasın sa‘y (13) itdim ve kūt lā-yemut ile geçinmeye heves itdim pes ‘ışk-ı (14) ḥaḳīkī ‘alāmetlerine yetişdim ve anı levḥ-i dilde mestūr kıldım (15) lākin anıñ ateşi benim özüm maḥv itdi ve cümleyi dilden ref‘ (16) idüb beni ḥaḳīkat-i Ḥaḳka yetişdirdi ve beni fi‘l-cümle (17) bir güyā itdi bu vücūdda şabra tāḳat kalmadığı a‘celden **90a** (1) bunca esrār ifşāsına cür‘et itdim ve havşala genişliğine sa‘y (2) itdim leykin ‘ışk ateşiyle ḥaddimden ziyāde ba‘zı aḥvālī (3) sülūkdan şerh itdim gerçi dünyāda bilinmedik ve işidilmedik nesne (4) yokdur ammā herkes kendi dā‘iresine ve istidādına göre söz (5) söylenmiştir böyle iken deryādan ḳatre ve güneşden zerre dimege (6) ḳādir olmuştur **bu faḳīr** daḥı ‘ışk cihetiyle tālibe lāzım u mühim (7) olan nesneyi faḳīre getürüb taḥrīr itdim ve tevḥīd sırrına raḡbet (8) idüb anı vird-i zebān idenlere beyān itdim ve zikr-i Ḥaḳḳı sālike (9) evlā idüğün bildirdim ümīddir ki bu tertīb üzere ‘amel iden (10) tālib-i Mevlā daḥı behre-mend ola ve muḥabbet-i Ḥaḳka lāyık olub (11) pertev-i nūr-ı Yezdāna irişe velī mercūdur ki tecessüs-i ‘uyūb etmekden (12) ihtirāz ide ve şer‘-i şerīfden şerīfden taşra vāz‘-ı ḳadem (13) etmeye ve nefse fırsat ve ruḥşat virmeye ve öğrendügi ‘ilmle (14) ‘āmel etmegi ‘ādet idine ve tā‘at-ı Ḥaḳdan bir nefes dūr olmaya (15) ve dünyā içün kesele özin virmeye tā kim ḥāşıl kıldığı (16) ‘ömri yāvī kılmaya ve cem‘ umūrını Ḥaḳ Te‘āla ḥazretine ⁸⁸ eyleye (17) ve efkār-ı bāṭıla ile tevḥīdi ḳarıştırmaya dā‘imā bundan şaḳına **90b** (1) **beyit**

efkār-ı bāṭıladan eyle ictināb

(2) *olmaya tā‘at bārī dilde ḥarāb*

⁸⁷ Bk. 72. dipnot.

⁸⁸ Okunamadı.

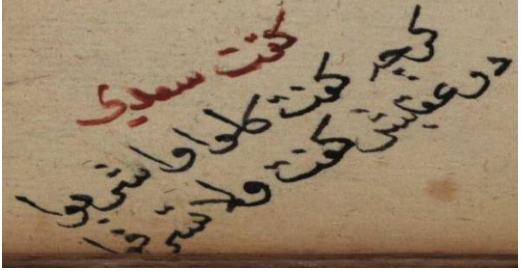
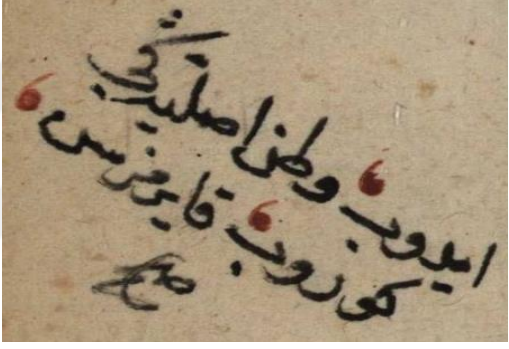
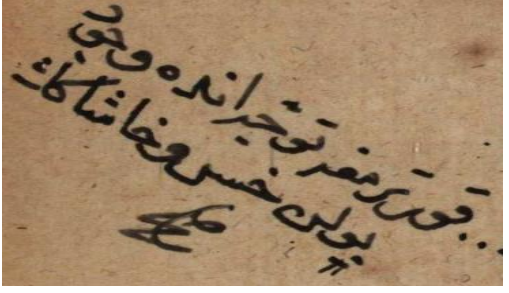
pes imdi (3) bu kitabı müṭāla‘a iden ihvān-ı şafā ve ḥullān-ı vefā her kim (4) bu kitabda ḥaṭāsını sıraya dutdursa Ḥaḳ celle ve ‘alī (5) ḥazretleri iki ‘ālemde murādını müyesser ide ve bizim ‘aybımızı (6) dāmen-i ‘afv ile sırr idenlerin Allāh Te‘āla ‘ömrini derāz eyleyüb (7) kendi liḳāsına irişmek müyesser eyleye amīn bilütfihi ve kereme (8) **naẓm** ḥāşıl ider veled-i ḳalb bu kitāb umarım ide ḳabül ide (9) anı tevvāb her ne kim idi ise ol Mevla ‘ilm ü ḥikmet (10) dil mülkünde peydā eyledim üş anı bunda taḳrīr virdi (11) çün dilde anı Rab-ı ḳadīr tā kim Ḥaḳ ‘ışḳına ola bürhān (12) kim odur memleket-i dilde sultān ide ne fātiḥa iḥsān (13) ol Ḥaḳ cennet iḥsān ide aña muṭlaḳ pes ma‘lūm (14) ola buña vādī-i tevḥīd dirler tālib-i ilahi vāşıl-ı (15) cānān olub vücūd ‘ālemiñ pür-nūr idüb aşıḳāre (16) cisminde cān müşāhede idüb ḳamu şey‘ Ḥaḳ bulub (17) her nesnede Ḥaḳla olub ikilikden ḳurtulub birlige yetişüb **91a** (1) bir ile bir olub vücūd ḳaṭresin bahre irişdirüb fenāsın beḳāya (2) irgürüb bu meclisde sırr olub sırda irdiler imdi bu sırda mahrem (3) olmayan kişiye bu rumūzı fehmi etmek yokdur illā meger şunlar fehmi (4) ider ki budalā tā’ifeşinden ola zīrā anlar tebdīl-i aḥlāk idüb şıfāt-ı (5) zemīmelerin şıfāt-ı ḥamīdeye naḳl etmişlerdir ve bu tā’ife-i şerīfe anlara ki (6) bāṭınlarında olan nesne zāhirlerinde olmaz bunlar tarīḳ ehliniñ (7) sādātıdır bunlarıñ rūḥı rūḥ-ı Muḥammedīdir şallallāhu ‘aleyhi ve sellem raḳı (8) allāhe ‘anhüm ve bu tā’ife-i celīle her mevzī’deki esbābı nefyetmişlerdir ve bunlar (9) Bārī Te‘āla ḥazretiniñ yed-i ḳudretindedir bunlarıñ maḳāmları ‘ālem-i istiḡrāḳdır (10) bu makāmda ḳalanlar ehl-i cāzibelerdir kendileriñ ḳurtarmışlardır lakin vardıkları (11) maḳāma bir ‘āşık daḥī iletmege ḳadīr degildir ammā nazarlarına her kim düş olursa (12) bir zevḳ virirler bir şahş ne tāleb ile yanlarına varsa ol ḥāl ile zevḳlenürler (13) ḳalurlar **‘Ömer Efendi** bu tā’ife-i ednāsından olub ol zevḳ ü şevḳ (14) müşāhedesini cihetiyle bu kitābı bu üslūb üzere tesvīde cūr’et itdim Allāh Sübhāne ve Te‘āla (15) ol kişiye raḥmet etsün ki bu kitāba nazar idüb ḥaṭāsını şevāba döndürüb du‘ā-yı ḥayırla (16) yād eyleye zirā ‘ışḳ-ı ḥaḳīḳīniñ tamām cazibesini zamānında tesvīd olundu ba‘dehū (17) ba‘zı yerlerin intihāb idüb bir ḡayrı üslūb iḥtişār etmege cānib-i Ḥaḳdan **91b** (1) rızā olmadı ol cihetden taṭvīl (2) üzere olub mükerrer kelām (3) vākī oldu***

sāḥib ve mālik Ahmed Aḡa ⁸⁹ ibn Aḡa⁹⁰

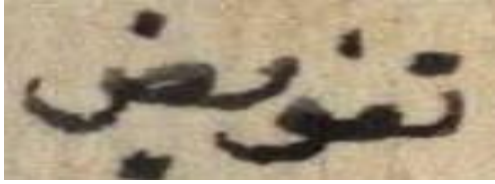
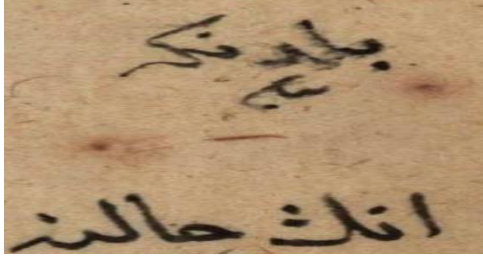
⁸⁹ Okunamadı.

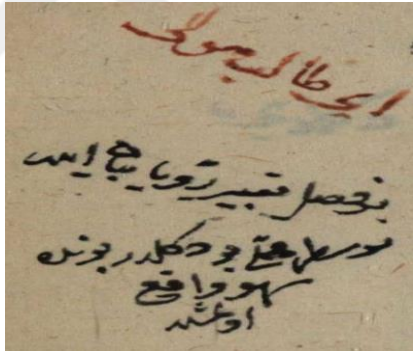
⁹⁰ Okunamadı.

2.3. Derkenarlar

46a Güft-i Sadi Güft ...⁹¹	
50a idüb vaṭān-ı aṣliyyesi görüþ kayırmazsın	
54a ķurtarmaġa teveccüh anda vücūd bulan ħısn u ħāṣākıñ	

⁹¹ Okunamadı.

56a tefvīz	
57b bildinki anıñ ħāline	

65a ey ṭālib-i Mevlā bu fasl tabir-i rüya beyan ider ...⁹² degildir bunda mihr vāḳi‘ olmuşdur	
---	--

⁹² Okunamadı.

SONUÇ

İslam dininin sevilmesinde ve yayılmasında önemli bir katkısı olan tasavvuf, geçmişten günümüze kadar insanların dikkatini çekmeyi başarmıştır. Tasavvuf; özünü unutmuş, nefsinin esiri olmuş, kendisini tamamlayamamış insanların nefislerini terbiye etmesini sağlayarak onları insan-ı kâmil mertebesine ulaştırmayı hedefleyen bir yoldur. Bu sayede beşer, eşref-i mahlûkat olacaktır. Daima maneviyata ihtiyaç duyan insanlara yol göstermek amacıyla birçok tasavvufi eser kaleme alınmıştır.

Şeyh Ömer Efendi'nin Risâletü'l-Esrâr adlı eserini konu alan bu çalışma, Beyazıt Yazma Eser Kütüphanesi'ndeki 3680 numaralı tek nüshadan hareketle hazırlanmıştır. Bu nüsha 1b-91b varakları arasındadır ve toplam 39 fasıl, 4 bapтан oluşur. Harekesiz nesih yazı çeşidi kullanılarak yazılmıştır. Müellif hakkında kaynaklarda herhangi bir bilgiye rastlanmamakla birlikte araştırmalarımızdan hareketle 17. yüzyılda yaşamış olabileceği çıkarımı yapılmıştır.

Edebî yönden zayıf olan eserde daha çok manaya önem verilmiştir. Sık sık dil ve imla hatalarına rastlanılmıştır. Zaman zaman ayet, hadis-i şerif ve şiirlerden yararlanan müellif, bu sayede hem anlatımı tekdüzelikten kurtarmış hem de anlatılmak istenilen konular delillendirilmiştir. Tasavvufi bir eser olduğu için bu delillendirme yönteminde ayet ve hadis-i şeriflere daha çok başvurulmuştur.

Risâletü'l-Esrâr'da, insanı Hakk'a ulaştıran davranış tarzları yani seyr ü süluk aşaması didaktik bir üslup kullanılarak anlatılmıştır. Hakk'a ulaşmak, nefsini arındırmak, ahlakını güzelleştirmek isteyen talipler için rehber niteliğinde bir eserdir. Herhangi tarikata dair bir bilgiye rastlanılmamıştır.

Risâletü'l-Esrâr, muhteva bakımından incelendiğinde tasavvufun inceliklerini, tasavvuftaki seyr ü süluk aşamalarını, insanın ahlaki olarak nelere riayet etmesi gerektiğini ve tasavvufun şariat ile olan ilişkisini aktarmaktadır. Bu yönüyle gerek tasavvuf-insan ilişkisi bakımından gerekse tasavvuf-islam boyutu bakımından tasavvufi düşüncenin gelişmesine katkı sağlamıştır.

Üç bölüm hâlinde hazırlamış olduğumuz çalışmamızda Risâletü'l-Esrâr tarzı yazılmış eserlere, fasılların içeriğine, transkripsiyonlu metine, dil ve imlada

izlediğimiz yöntemle, derkenarlara ve sonuca yer verdik. İleride gerek bu eserle gerek tasavvufi eserlerle ilgili yapılacak olan çalışmalara küçük bir kaynakça olmasını temenni etmekteyiz.

KAYNAKÇA

- Akdoğan, B. (2021). *Şeyh Ömer Efendi Risâletü'l-Esrâr (Metin 1-46 yk)*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Düzce Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Düzce.
- Ayverdi, İ. (2009). *Misalli Büyük Türkçe Sözlük* (4. Basım). İstanbul: Kubbealtı Neşriyat.
- Bolat, A. (2012). Tasavvuf Klasikleri. (Editör: Kadir Özköse). *Tasavvuf El Kitabı*. 1. Basım Ankara: Grafiker Yayınları.
- Cebecioğlu, E. (2004). *Tasavvuf Terimleri ve Deyimleri Sözlüğü* (1. Basım). İstanbul: Anka Yayınları.
- Ceyhan, S. (2013). Yakaza. *DİA*, Cilt 43, s. 270. İstanbul.
- Ceyhan, S. (2011). Tecellî. *DİA*, Cilt 40, s. 241. İstanbul.
- Çelebi, K. (2007). *Keşfü'z-Zunûn*, Cilt 2, (1. Basım). İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Devellioğlu, F. (2012). *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat* (29. Basım). Ankara: Aydın Kitabevi.
- Dilçin, C. (2018). *Yeni Tarama Sözlüğü* (3. Basım). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Kanar, M. (2011). *Osmanlı Türkçesi Sözlüğü* (1. Basım) İstanbul: Say Yayınları.
- Kâşânî, A. (2015). *Tasavvuf Sözlüğü* (Çev. Ekrem Demirli) 2. Basım. İstanbul: İz Yayıncılık.
- Kuşeyri, A. (1981). Kuşeyri Risalesi. (Haz. Süleyman Uludağ) 2 .Basım İstanbul: Dergah Yayınları.
- Öngören, R. (2017). Osmanlı Klasik Dönemi Tasavvuf Literatürü. *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, c. 15 (30), 66.

Öngören, R. (2011). Tasavvuf. *DİA*, Cilt 40, s.121. İstanbul.

Paçacı, İ. (2016). Rüyâ'nın Delil Değeri ve İstihâre. *Dini Araştırmalar Dergisi*, c. 19 (48), 109.

Ş. S. (2017). *Kâmûs-ı Türkî* (6. Basım). İstanbul: İdeal Kültür Yayıncılık.

Uludağ, S. (2016). *Tasavvuf Terimleri Sözlüğü* (2. Basım). İstanbul: Kabalcı Yayınları.

Uludağ, S. (2010). Sülûk. *DİA*, Cilt 38, s. 127. İstanbul.

Uludağ, S. (2007). Nûr. *DİA*, Cilt 33, s. 244. İstanbul.

Uludağ, S. (2006). Murâkabe. *DİA*, Cilt 31, s. 204. İstanbul.

Uludağ, S. (2006). Müşâhede. *DİA*, Cilt 32, s. 152. İstanbul.

Uludağ, S. (1997). Havâtır. *DİA*, Cilt 16, s. 526. İstanbul.

Uludağ, S. (1992). Basîret. *DİA*, Cilt 5, s. 103. İstanbul.

Uludağ, S. (1992). Bâtın İlmi. *DİA*, Cilt 5, s. 188. İstanbul.

Yılmaz, N. (2007). *Osmanlı Toplumunda Tasavvuf Sûfiler, Devlet ve Ulemâ* 2. Basım. İstanbul: Osmanlı Araştırmaları Vakfı.

Yücer, H. M. (2003). *Osmanlı Toplumunda Tasavvuf 19. Yüzyıl*, 1.Basım. İstanbul: İnsan Yayınları.

3. TIPKIBASIM

اسمی مطهرند و برونشک حالی طایما فضل هنرم
 اشک کدر و مزید علم و حلم و در و طایب مراد. قدر
 و هر کس ایلک ایلک دلالتقا ایلک کدر و خیر و
 اولوب خصال حیدر این شد کدر و مجتبی طایم کماله
 کفر کدر چو سالک بوقامد این و تقسیمی صفات
 ایلک متصف این پس اول صلاحیت مرتبه سندان و قدر
 حق تحصیل ایدوب و مخاطب باری اولوب حق تقی
 اندون باضی اوله شکر قران عظیم الشانده **یا یکتا**
النفس المطمئنة ان جی الی ربک راضیه مرضیه
بوعک خطا بد و یوتلر دیک ما عدا نفسک و رت درلو
 صفاتی وارد و اقلون بری علوان اولیا اولور انجون
 طالب حقه لایمده که بود رت درلو صفاتی کفری
 از الیه ایلیم و طایما بوقمندر و حذر اوزده اوله
فصل عاشر نفسک صفات اربعه سی بیاتده
 ای سالک راه هدی چون نفسک حالنی بلوب
 اکلاک پس افک و رت درلو صفات مذموم
 اندون از الیه امکه سحر این سه اوله صفات اربعه

دایم ریاضت و مجاهدان اوزده اولوب اولد که
 حتی سحانه و تقالی لطف او کرم نامند و هر سیرند
 صفات محجوب احسان یوروب صدق و خلایق
 وضع این و ذکر عدل اینس و تادون ترافی
 جلیل اندر دیو لیل و نهار جعدن انی ثنائیل
 و حکم شرعی یار غار ایدوب علم و حکمت و دین
 د و شوب کمال معرفت خدا اشتغال دوست و پ
 تحصیل سعی ایلم **الباب الثالث** و پنجی باب اسرار
 دلون بر نوع علم حکایتی و قلب نور ذات بر
 قبول انما ذکر بیائند در و بوباب اول ایکی
 فصل اوزده مبنی در و هر فصل فرب جعد فرب
 اوله بنفک شرح بیائند در ای سالک راه خدا
 چون حق سبحانه و تعالی قولمیزه نفس و بر دی
 و نعمتی اکل و شرب ایدر لرد بو تقدیر رزق انید
 و نعمتی متا بلر سده شکر واجب الادی و طاعت
 و عبادت ایلم امانت و کسب ایلم اول
 رزق بو عالم کباب اول دیو تنبیه فله دی

و بوباید حاصل اولان نعمتی دخی اسرافده
 صافیه لرد بو کل و اشربوا و لا تسرفوا
 تا که هر کس بوباید صاف و اولان ایدر کس
 موجب تنبیه ایدوب تنبیه حرم و طمع حرام
 مال و رزق ایدر ایدوب بیایم بر ای
 امید یعنی آخرت و کمال فایده سی و لیل و نهار
 مالی صرف انکدن حد را بلیله طاعت اوزده اولوب
 باب توکلون ایدر امید و برنج کونک عمر ایچن فرمان
 جعدن عدول امید و بو عالم اهل سر و رزق
 دایم رزق اندیشد سینه مستغرق اولوب ای کفیه
 پیشه ایدر امید و اول سبب ایلم کل خانه سیر کل
 و برنج و طاعت و در اولید و فکر دیار سینه طاعت
 نفس و شیطان فرقت و برید و غم و غصه بانی
 رزق اندیشدی ایچون کمال ایدوب کد و بر کد
 و بر امید و بو عالم وفاده انچون درد و بیلا
 و برنج و عنا و شقت و جفا حاصل امید و بر ای
 عالم هر کس توکل حق اوزده اولوب لازمید

متن اصلی
 متن کمال و اشرف
 در علمین کمال و اشرف

عمری افک بولنده افکاید و بر لحظه اولم اندیشه
حالی و طمان و بود و ایمن کفیه قاضی مکان ایوب
قاسف چکاده در اندیشه انحریم بویجان جان
قد و کین جگر و نه عقید ایر جگر و بیان
نه عقوبت کین جگر و بشد حق لایق عل و امیر
کیم حق تعالی افک مقابل سنده دعای قبول ایوب
دو عالم دولت میسر اید و سر نیز نایل اید و کینه
قریب اولم دیو چالشی و نفس القانذ و کی افک
مذموم دن احتراز اید و با وزین بر هیز انز
ای زعان ایمن کیم حق تعالی قولی نه در لک ویر
رزق براد و با احسان انشد و در لک بر قول
رزق الیه قرین اید و بوعالم کونر مشد و هر
کاشم عرفی و رزقی تقدیر انشد و در رزق الیه
کس حیات بولم و بوعادت قوم مشد اگر حق تعالی
در لک و رزق الیه قرین انسه بوعالم و بویجه میل
عمر سو مان ممکن اولم و اما حق تعالی قولی
عمری رزقی الیه تقدیر اید و بوعالم کونر مشد

اکا و صول قبل سن و علم ظاهر حکمی اوزن اولوب
 کذبیه علمی و سید ایدینوب تعلیم بیون و بر سن
 و حقیق فرمائی اوزن جسمند سلوک اید و بیون
 مالکده مالک اوله سن و سن سنی انک کلامیل
 انسان قبل سن نیکم یور مشل در الرفق ثم طریق
 نکذری بود که رفیق بله سن کذب اوزن مالکده
 مالک اولوب دل مالکده صاحب تصرف اولوب
 سن سنی نیکم سن اذعان اید سن جمیع احوال الله
 حق تعالی سنک اوزن وجودی زین انش و نیک
 جمل سندن بران منفک دکل و اثر سنک بله در
 بس بود کلو علم کرسنه و اردر حق تعالی انی سکا
 انکچون احکامی ناکم سن انک جمل سید بلش
 اوله سن و کذبیه بر رفیق ایدینوب بویولد سالک
 اولوب اوزن اوزن اولوب رفیق اولوب و غلک علم
 دور و شرسن نیکم یو باید امام علی کریم الله وجه
 بس مشدر لولا الم فی لما عرفت رفیق بویولد اشارت
 مرغی سید سن کذب وجودی حق سیدان و تعالی

حضرت نیک عظمتی اندن بیل سن و کذب اوزنیه
 نایل اولوب حق تعالی نیک لطف و کرمی و انسانه
 عطا قلد بی حکمتی کمال اوزن اذعان ایدینوب
 کذب مالکده ملک اوله سن و انش کلام اید و کن
 اکله سن و ملانیک وارواح اولیا و شهاد
 غیر انش ایدار غار اولوب هشتین اولوب و غلک
 نندن واقف اوله سن و حقیق قرینه رفیق بله
 مشکل انش تعلیم ایدوب سنک اوزن و فی حقه
 سرف اید لر و اول افضل مخلوقانک و سنان
 اوله سن دیو علم تعلیم اید لر و اول مغرور
 علیه افضل صلوات حضرت تلمی بر بحر عظیم
 و علم و حکمت در یاسیدر و بویولد اندن منش
 اول سید باطن و ظاهرده انک ملاقات لازمه
 و انک بویولد انش انک اهم مهم و نیک رفیق اول
 بر بحر بیجران کچی و واندن اشغول کدن بالک
 چهار یار کچین رضوان الله علیهم اجمعین حضرت امیر
 و انک در و نیک اشغول سید امیر کن اولیا

و مشایخ کرام و صیالحه عنهم جناب برید ^{ببر صبیح}
 مسکت و تواضع ایدوب هر کس ایا غنایوب
 دلکله کلک نایا کلری باک انکر جالش ^{و شی}
 بر کجورک او مانع اولوب اکر ^{تا} تکیم کیره رک
 بو بحر کیره قاریش سن باطننا اشنا لغد سحر ای
 بو وجه ایریشور ظاهر دخی اولد کر سفر
 یراغ کوروب روضه مطهره سند وارپ انی
 زیارت قلدر سن و نصرت و نیاز این سن ^{تا} تکیم
 بولک دمنه بلش اولوب و رطه هلاکدن
 خلاصه چاره اید و زیارت سبیل شفاعت
 ایریش و چون باطننا اکا ایریش سن ^{مشکلی} بر هر
 اندن سوال لازم اید و کبی اندن فهم اید نین
فصل ثانی توکل عیادت در ای مالک راه خدا
 چون کیم حق سبحانه و تعالی صورت ظاهره و
 اندکی شرع شریف اوزن هر احوالی تنیع قلوب
 بلدک و حقائق قرینه و اصل اولی علی اکبر
 بلدک و اول علمک کسب شرع شریف متقی

اوزن اولوب کاجان و دلدن رغبت ایدوب
 جهد اندک و هوا و هوس باین قیایوب صدق
 و اخلاص و ادیلریند و و شدک و صدق بر این
 افعاله توبه ایدوب بو باب نائل اولغین حق تعالی
 لقاسند ظاهر و باطننا نائل اولدک نائل اولغند
 سبل اندک و جان و دلدن اکر رغبت ایدوب
 اور شدک و قرآن عظیمه ک حکمی اوزن
 عامل اولوب عمل کسبند توبه ایدوب ^و شرع
 محمدی اوزن طاعت و عبادت یوزن ایدوب
 نفس ریاضت و مجاهد و تکلیف اندک و افضال
 ناپسندید اینچون کوزیا شن روان اندک و
 بر بر عزیزک تعلیمی اوزن توحید شریفی قرب
 حق اینچون الت ایدندک و لیل و نهار ذکی
 حقی دلدن قویوب دایم ذکر الله ده اولد
 جالشک و بو باب و وجود یون انواع مشقه
 و درد و محنت صبر ایدوب تحمل کیرین بلیند
 قوشانوب و دردک و اول جهل هوا و خبش

دنیای دلوں پھاروب نفسی خاک ایلد بکاه
اولد بوجوان ویردک و جانب حدن کان
هر حاله شکر ایدوب افکار باطله دلوں ازاله
ایدوب کوکل خاندن نظم بر قلده و شرع محمد
ایله انی اماده ایلدک نیت خالصه اوزره ذکر خنده
مشغول اولوب روز شب انک اوزرینه اولدک
ولنی کمال اوزره کماله ابرمک جود و سعی اندک
جهد اندک صلاحیت وادیلرینه دوشوب
وادیلرینه دوشوب دایم کندیلر حالده اولوب
هر چناکیم نفس ایشیدی نفس اذن متاذی
اولدی سن اخی جان و دلوں قبول اندک نکر
وصبر و تحمل سبیل حق تعالی دن جود و رلو
لطفه نایل اولغی کسب اندک چونک بر وادیلر
ایردک ذکر حق حضور قلب ایلد عادت ایدوب
نائی برلر درون اوزره دیمکی و بدل ملکه
انی نقش انکی پیشه قلده و ایند احالده خلوت
نشین اولغی عادت ایدوب دوشوب ناکم

اول خلوت برکاتیل ذکر حق لوح دلفش
ایده مردیود ویردک و ذکر اشناسنه جمع فکر
فاسد دلوں اخراج ایدوب رفع اندک صافه
و خلوت سبیل کواکل و خنده نقش اولن ذکر
حقان و انکله حاصل اولن عمل صالحه و اولد
حاصل اندک و دیوای صالحه سبیلر و اولد قلب
حاصل و اول مراده واصل اولد فیض اخوان
اندک و اولد دین فخر اندک نشو و حاصل اولد
علامتی مشاهد قلده و بوشنن چنیدانم
سنن و صواب ایدوب ترک اندن اختیار
اندک و قول کتاب و حکم قران اوزره هر
عملی اقله تطبیق اندک انکه باشدک و نصفا
فالمس نماز ادا سنه رغبت ایدوب حلال و حرامی
فرق اندک و معیشت بابی یوقلیوب قناعت
قبول سنه دوشدک و حرص و طمع بولارین
سدا ایدوب لاف و کذابی رد اندک و صلوة
خمسیر مدوام ایدوب اشتغال کوسوزدک

حضرت قاری پاکیزه **فایه** اولی قلمی **سور** و **الله**
 بحسب **المطهر** **سور** قلمی **بیکه** اشارت **نیز** **خدا**
 حق **عز** و **جل** **اشان** **فایه** **کون** **تمش** **کن** **نظر** **اید**
 طالب **کر** **کر** **کر** **ان** **ند** **و** **ای** **دو** **کن** **بل** **و** **ای** **غل** **عش** **دن**
 و **حد** **و** **حد** **دن** **و** **نقض** **عدا** **و** **دن** **و** **نقض** **دن**
اید **و** **حد** **لایق** **ان** **بر** **عمل** **و** **ار** **مید** **یوقلیه** **شکر** **که**
الله **لا** **ینظر** **الی** **صور** **که** **بالاده** **دکر** **اولندی** **بس** **دایر**
اعتبار **کو** **کل** **در** **سالك** **مادامک** **کو** **کل** **پاک** **ایمید** **و**
صنات **مذموم** **دن** **ای** **قور** **تر** **مید** **مرا** **اول** **مرا**
فایل **اول** **و** **قرب** **حق** **بول** **بول** **و** **دن** **میں** **حق**
سبحانه **و** **تعالی** **ک** **قرب** **ایر** **یشل** **دایم** **خفا** **وزر** **رد**
خوف **و** **خشیت** **وزر** **اول** **نل** **ک** **علی** **قرب** **حق** **میشد**
هر **نیک** **حق** **دن** **تمی** **ایدر** **تر** **د** **س** **حق** **تعالی** **ای** **ان**
ویر **نیز** **قلمی** **پاکیزه** **بس** **پاک** **ک** **جه** **شیل** **انل** **کا**
اصل **اول** **شار** **در** **و** **قبل** **ک** **فایه** **اول** **س** **بر** **قلم** **و** **ش**
اقضا **ایدر** **جمله** **دن** **بر** **عجب** **و** **د** **پاکیزه** **و** **غضب** **نخل**
و **حد** **و** **حد** **و** **نخل** **ک** **امثال** **نقد** **اوصاف** **مذموم**

و **ای** **س** **بوتل** **ایله** **موصوف** **اول** **مقدور** **چون** **نوصف**
مذکور **ایله** **بو** **کو** **کل** **متصف** **اول** **اول** **کو** **کل** **معرف** **حق**
بعید **اول** **و** **لور** **ک** **حق** **سبحانه** **و** **تعالی** **حضرت** **قاری** **بوتل**
مذموم **مقابل** **سند** **صفات** **محج** **قور** **مشتر** **طالب**
حق **اول** **کشید** **کر** **کر** **کر** **بوتل** **ای** **یعنی** **مید** **دل** **دن**
از **له** **ایدوب** **یرید** **صفات** **حمید** **وضع** **ایده** **و** **حق**
تعالی **حضرت** **قاری** **لعل** **و** **نهار** **نیا** **ایدوب** **دکر** **الله** **کو** **کل**
لو **حد** **نقل** **انک** **و** **صفات** **ملکیت** **ایله** **متصف** **اول** **و**
چالش **بس** **عجب** **و** **د** **ایر** **یرید** **صدق** **و** **خلاص** **قور** **نخل**
یرید **سخاوت** **قور** **و** **الله** **اولی** **در** **بغ** **ایمید** **حق** **نخل**
قور **ای** **کون** **و** **ممکن** **اول** **بغ** **حق** **یول** **بذل** **ایله** **و** **غضب**
یرید **حکم** **قور** **حسن** **خلق** **و** **مسکن** **و** **تواضع** **اوزر** **و** **حق**
خلق **ایله** **حسن** **معامله** **ایله** **کبر** **یرید** **تواضع** **قور**
و **هر** **ک** **مطلوب** **سوز** **سویلی** **اول** **بس** **بوتل** **ای** **اوزر**
صفات **مذموم** **کبر** **و** **رو** **یرید** **اخلاق** **حمید** **کسید**
اول **تا** **کم** **رسول** **الله** **صلی** **الله** **علیه** **و** **آله** **و** **ع** **و** **نخل** **ایله** **و** **الله**
بوتل **قاری** **حدیث** **شریف** **ک** **ما** **تخت** **داخل** **اولوب**

کمال لوحی کمالی بظهور ایدوب این ثمرات و جود
 کفایت بخت انتفاع حاصل اید و کثرت اوزنفسند
 نه صفتی در این حال مؤمن فردا شایسته صانه قاکم
 بوحديث شريفك مقتضا سجد على التراب و لا ذکر
 الله صلى الله عليه و آله و سلم و لا مؤمن احد ذکر
 حق بخت لا خیر المسیر ما یحب لنفسه و کذب نیک
 ابلک طلب ایدوب جمله امت محمد البج طلب ایدوب
 و دایم بتلوسند و صاف و حشک و دستار
 علمای کجی علم مشغول و تا کیم حق شایسته
 عفو ایدوب یا غنی و تو بر استغفار سبب ایدوب
 یوزید و ارمید و مؤمن اولن فردا شد کمال نظم یوزی
 بوجه اولون و دلدن ثمره بو طرز زله حاصل اولون
 دیو بخوار ایدوب **فصل رابع** تو بر ایدوب ذکره
 اشتغال لازم ایدوب و کی بایند و ای سالك الله
 چون ظاهر و باطن نظریه بوجه اولد غل اکثین
 بدارک و مشایخ عظام کثر هر الله فی الدنیا قولی
 اوزن سلوک ابلدک امدی کر کید کمال لوحنه

نویس

بواج معانی نشانی سن بر حق و کمال خود که بونک
 احوالی نشانی بر اولدی اکتب بقی تفریضه بقی
 کثی کذی اوزی حق سبحانه و تعالی کالک الوهینه
 دایانوب جمیع احوال اکثونین انکدر هر بخت کیم
 اول ایدوب زبانه بقی بوکا دیر لک حشک بر در لوحه
 اعراض نمید سن و بخت باکد بوحال بوبله اولدی
 دیمه سن هر نیکم باشد کلور سدی حشک بیل سن
 غیر بد سن بلیس سن و ای بر کسید افزا نمید سن جمله
 ایدوب بیلان الله تعالی در نهایت ظاهرده بر کسید
 اکاسب اولون بوحشده حق تعالی کضع و اراوی
 اولینج بر چوب دیر کد قادر دکلدر او چینی
 دخی بوبله در بوی وفاد نیاده و جمیع حاله حق
 تعالی حضرت اوزینی تسلیم ایدوب بومعانی ثلثه
 کمال اوزن الله کتور مکر سدی ایدوب سن و نیکم باشد
 قاتر لوسه سن ای بر کاه او چندن بیل سن زبانه
 ما و امک سندن بر بر امزنی صادر اولید جانب
 حشک سکابر الم ایدوب انکچون لیل و نهار افعال

و افراده محاسبه چگونگی بوفیق لازم در بوباید
 الله صلی الله علیه و آله حضرت نوری حاسب قبل از غایب
 بنور مشرق و از برای کسی چون کذبی فاعله مشغول اول
 پس اول کسی بر املق انیوب استغفار افک دلد
 دایم اوله و متوکل حق اولوب کذبی نفسند زجر
 و نفس و شیطان الفاندکی فسدند و دلی
 صقلیه و دنیا جیفه سند رغبت اتمیه و انکون
 غصه و غم حکیه و ایمر حق تعالی نک رضا سن
 کوزده و خلقانی مذمت اند کزیند بر نیکه و به
 اند کزیند سو نیکه و زرا نظر کو کرد و جانم کو کار
 صورت ند کلو هر کن اولور سه و نظر خوسیره در
 هر کسک خبر و شری آنده تصور اولمشد طالب
 حق اولن کئی کر کرد که معامله سنی خطه درست
 ایلیه و حق تعالی هر نه اختیار ایدیه اول ناک
 مختاری اوله حوشلنده فاعوشلنده حقه شکی
 و منت قله و یوقلن حرقه سند باشی چکوب
 سر قلبه مشغول اوله و زرا طالب حق اوله نک

بازنده

باشندند ندامت خالی اولن شکر رسول الله صلی الله
 علیه و آله حضرت نوری بومقای مخفی ایچو بومشار
 ان البلاء کزین کوز الله لا یعطیها للولی من
 اولیا کیه بوباید هوس ایدنلر بوحیث شریفند
 خبر اسونلر هر نه جاکیم حدن کلور کار افی اوله
 زرا حق تعالی نیجه قولانی امتحان ایچو نیجه در لو
 بلالره مبتلا ایلر شکر ایوب پیغمبری و ایراهیم پیغمبری
 و ذکر نبای و بحی علیهم السلام حضرت انی و زرا پیغمبری
 مصطفی صلی الله علیه و آله حضرت نوری انواع مشقت
 ایلر مبتلا فاید قریش سفید لر فی باشند او شوقی
 قادر ایدی اکاجنا اندر میه و لکن لا یستلعم فیعل
 پس توکل و تنویض و تسلیم بو خصال ثلثه حاجت
 تحصیل ایدوب بونلرله فایم اول و رب و شک فو
 اوزین خلاص ایدوب ریاضت و مجاهده اوزن
 دایم اول و بونلرله نفس غالب اولوب خرقه و خمار
 فحشیه کوزین اچدر موب پالمال ایلر و سکاخانه
 اند کچه اکا اجل شریخی اکور و ذکر و توحید ایلر جا

عربی قدر **فصل خامس** نور ذات قلبه نفس اولی
 بیان در ای ملک راه خدا چون توکل و تفریط
 و تسلیم احوالی بیدک و حقائق رضای شریفی اوزر
 اولمذ یوزار و ردک و ذکی حقله قلبی اده ایدوب
 بر نور اندک و مشاهده جمال یار ایچو اوزنی مثل
 دنیا دن تیری ایدوب معصیت باین کول خانه سید
 قیابوب اول خانه نظیر اندک و زمزم اهل سلوک
 اولوب لغز جان طلبان اولک و شریعت مجری اوزر
 اولوب ظاهر و باطن نظیر بیه قلبک حالی مشاهده
 ایدوب بالک حق سبحانه و تعالی حضرت تباری قلب
 انسانی ملانکه جنسیدن خلق ایدوب انبیا فی
 اعطا قلدی قاکم انسا طالع مطمح اولوب قرب
 حق انکل حاصل اید و کن بله و قلب انسانه حق
 تعالی جمیع حکمت کیم و اراتش در جمیع قلبک
 مافقدن مستور در و هر مراد خاطر خطور
 ایدوب فی الحال ای قلبه نفس اول و عن کور قلب
 و جمیع غیب عالمی کیم هلد در قلب کوزیلد کافا اوزر

باید که

انک حاله
تج

انک انچون جمله احوالی یوز کیم حق تعالی ایدوب
 علویدن براتمشور انچون قلبک سلی دیم عالم
 ماکو در در اندک انسان اندک کلند کبر و اشتیاق
 اکاد و وطن اصلی و دکری اوزر اول تخت کمر اندن
 قیابوب وجود انسانه کلند لایه انک محبت باقید
 انچون هر شب کیم انسا خواب و ان قلب عالم علوی بی
 عروج ایدوب و ان کی حکمت مالاتی اولور و انسا
 وجودن اول سنه نک خیالی قالور انسا کوزر
 کلدکه شوقی کرم و یوز کرم فلا فی و فلا فی کرم
 دیوتن بر ایدوب جسم انسا عالم ظاهر دندر انچون
 قلب سید هوس ایلر سالدی اشر کور مزین نازک
 بر فعلک خیالی قلبه نفس اول و سنجه ال ای و جوب
 کوزر مزیر جمیع افعال قلب جمیع مشر کوزر
 اول اشرک جمیع حق تعالی نک مرغی برین کوزر
 و عالم حنک فرمایا و زرا و لغز جالشور انک
 هر کس حنک امرین امثال قلور و هر انسا قلبیه
 جسمک اشرک کلکی سبیل حنک فریند ایریشور

زیرا که هر یک از این عالم سفلیند و در هر عالم ملک
 و شمشادند. **غدا** یعنی اکل و شرب در و جسمش
 قائم و اوله بی اکل و شرب ایله در اگر طاقی مقدار
 غذا و براس هلاک اولوق لازم کلور که امور حق
 بر نشیند و کجی نیز اولور زیرا جسم غذا ایست
 منسوب در جسم انسان هر نه کلو زباده اکل و شرب
 ایدر سه نفسش قوت و سعی اول قدر اولو
 نیچر ناهوار اشلور انسان سوفا ایدر و فساد
 حالی اغلی کولمکدر و قیام و قعود ایله جمیع ضایع
 شرح و بیان ایلمکدر چون نفس غذا در بری
 اوله حقا امرن نکاسل اوزره اولور و فرمان
 حقه تقصیر یول ایدر انچون حق تعالی دنیا
 نعمتی نفس مخصوص قلیدی تا کیم سایر حیوانات
 کجی اکل و شرب ایدر و امور دنیا ده بنام اولور
 چون نفس بو حاله مباشرت ایدر قلب دخی قلبه
 اصلاحه چالشور تا کیم ورطه هلاک دوشمید
 و جسمش بو بخیر در لو عضودک عالم تا کیم مانده

اولید و ایم قلب بو حذمتد و و چون نفس
 غذا در بری اوله قلب دخی صفا کیم ایدر و طبع
 اصلیه نفس ازل و اکا اوچوب پرواز ایدر و
 کور منسن چون انسانا خوابه وار جسم میت متحرک
 کجی بو عالمه قالور قلب اول در فرصت بولور عالم
 ارواحه عروج ایدر و طبع اصلیه سن سیر ایدر و
 ادوار ملائکه ایله ملاقات یلور و جو بر سالک ذکر
 حقله مانوس اوله قلب ایدر کی حاله کور کی اوزره
 خاطر ده قالور بو زمر رفیع اولور و بسیدند که
 جسم انسانا شعل اولدقده عالم غیبیه قلبه منکشد
 اولوب انواع حکمتی ایدر کور و کذویه کلدکن
 جمله نیک مثالی بو عالمه مشاهده ایلر انچون
 عارف نفسی اولور تا کیم قلبی بری زنده اولوب
 چشم قلبی بری اچلوب بینا اولوب حقا لطفند
 مظهر در شد **فصل سادس** بو فصل تنویض
 و تسلیله بصیر اوزره اولوق لازمه ایدر و کربان
 ایدر ای سالک راه خدا چون قلبش حاله

بلدك وبصیرت کوزین کشاد. اید پی شرح محمدی
 افعال و اقوالک تطبیق اید پی بویوله کردک و لیل
 و نهار افعال کوزینک و باطن نظم پیر هوس
 اندک افعال ناپسندیده دلدن ازاله اندک
 صاقدن و عمل عسکری برین جمع اید و ب
 و اخراج ان اید و ب بلد کیم عمل دایم هوا طریقه
 اید برقرار د کلهر برانده مغربدن مشرق وارن
 نینه کلور پس عمل انسان دایم هواج اولمغله نفس
 و شیطان درلود و لوا فکر باطله و له الفا ایلر
 ناکیم عمل غلبه اید و ب طالب حقی مرادند اید و ب
 افعال ناپسندیده اشلر دیو دایم عمل عسکری اید
 نفس و شیطان عسکری مجادله و محاربه املکدن
 حاجی دکلدن کورن مبین چون عملد زانیه نشاند
 عتاب و عذاب و سوال و جوابی کیر ^{مغفراوند} پس اولد ^{مغفراوند} ان
 یما افعال شروع اید کاه اشلر و هر نیکم ذکر
 خصله دلدن ثمرات حاصل اندی جملی دلدن
 سلنوب کیر. مکریم تیر کوز ویر کلوب توبه استغنا

اید قرشاید و اغلیوب نیانه بشایه و انون و پی
 اید پی نادم اوله و دخی نیند حکم بویله در کرا طالب
 مولی اولان سالک رزق دنیا ایچی قلبه غم و غصه
 الفا ایلر کذلک نیکم بویا بدید اتمش امیه اوله
 سبیل الدن کیر. پس انچون سالک کرا کیر کیر
 دایره سندن طشره جفیه دایم بصیرت اوزره اوله
 و ابستوجید اید دایما قلبی نظم پیر اید و خنک قوت
 و رسولک فعالند موافقت اید و اید خارج وضع
 و حرکت اتمیه پس انک مشاهده سی یایی مکن کونر
 و نفس و شیطان عسکری نیر غالبدر و حقیقت علمند
 حالند واقفا و لغند قریبیدن و ترف و تزلزل انند
 و دیو یایی تقضیه بایند لیر و دیو یایی صادد ذکر
 بشلر و دلدن بر ذوق و شوق ظاهر اولور لیر
 دلدن حوصله سی ککر اولور و کور دی کسند هضم
 ایلر بویا بدید رسول الله صلی الله علیه و سلم
 حضرت تلمیذ بیور مشالدر ^{مغفراوند} الزوفا الصالحین
 من سینه و ارباعیه جزوا من النبوة زیرا اوله حاله

بگره اوج یل پیغمبر از اندی اوج یل مکره مکره
 اوج یل مدینه منوره پس بگره اوج یل
 آلتی آیه نسبت قلند در اول جهنم بنو ناک عرف
 التي جز شدن بر جزه رویای صالحه اولش اول
 زیرا چو بر طالب بویول سلوک اید اکلان مکره
 قلبی تسلیم بلبید رویای صالحه کورده فیه و ناک
 مثالی بوعالمه بولد فیه محبت حق از یاد بومعه
 بشا و هرافعال شرع تطبیق اید و دلش جوش
 خروش ظاهر اولوب ذوق و شوق و جو کلید و
 بقصد علامتی ظاهر اولوب کند فیه مشاهده جمال
 ابریشور **فصل سابع** قلبانک هر کجی عالم بالا به
 عروج اندوکی بیاتنه در ای سالک راه هدی
 چون حق بشنا و نشا حقیقت محمد به نور ندر
 ارواحی بر اندی و کند یل بر انده انشا اید و کف
 بلد یلر عالم ماکونه بونجه در سیر و تماشا
 اولد یلر و دیدار خلد حیران و کاه مکالمه جله
 اوزین سیران اندیلر پس خونیالی بونلری امانتله

و بونجه اشیا ایلر استلاقلدی خنده ابر یلر یسوا اولد یل
 اکلدی یلر اول جهنم حضرت خدای سلیم استدی یلر و کجی
 خنده نصیح و نیاز ایدیلر پس خونیالی و تعالیدن بونلر
 خطاب کلوب قلب سلیم ادمه در و اولش ادمه تا کیم
 قلب سلیمی اید بولر سن دیو یلر پس خونیالی و تعالیدن
 حضرت نلر دن نیاز اندیلر تا کیم بولر بر رفیق و بر که
 کرب و بونلری وطن اصلیه لرینه اولشیدیر و خلد جمال
 نورینه نایل اندور و بونجه اشیا دن بونلری قدره
 اول سبید بونلر توحید ایلر قرانی ازانی قلدی
 تا کیم بوعالمه فایدن اول عالم باقی به بونلری اندو
 قرب خنده اولشیدیر پس توحید شریف دله کلوب
 ایندی هر کیم بنی کثرت ایلد ذکر اید بنانی کبر و
 اصلیه سندا اولشدر مغر کفیل اولور و بونجه اشیا
 قدر تر مغر ضامن اولور ددی قران عظیم اید
 هر کیم نیم حکم اوزد اولور سر و حکم خلد قدر
 بصیرت سیر بنانی دیلد و کند الذم ددی اندر صکره
 بنانی دیلد و کند الذم ددی اندر صکره خطا

عرش کلد بکر آدمه اینک اول سبیل خدن ایر بکر
 عرشه کلد بکر عرشه دخی بک بل اولوب کر بوی
 اند بکر انه دخی بک بیل در بکر عرش نوری بولوی
 کمالیه صردی اندن کر بوی عرش نوری بکر اوزنه
 بر طرف دخی اولوی خدن کلد کرین فراموش اولوی
 همان اول مکان خیال کی اولوی پس بوسوال اوزن
 بدی قات کو کرین هر بر نه سکی بل قرار اند بکر هر
 مرقن نوری بولوی صردی اندن آدمه کلد بکر اندن
 قالبه کربوب زنه اولد بکر پس نور اوج اوزنه
 اون ق طرف اولوب جسمه کیرد بکر و بالکلیه
 جوار خفی فراموش اند بکر پس بواون ق طرف هر
 بری جسم انسانه بر مملکت کی اولوی زیر بولک
 جمیع حکمرانی نور بکر اواحد ستر اولوی بود
 عالمه کلوب بوی بکر و کولوی کور بکر اندن حق
 تعالی هر قوم بر پیغمبر کوندری تا کیم حقل بر لکک
 بلد بره سنگم بر پیغمبر محمد مصطفی صلی الله علیه
 وسلم حضرت تباری چو تشریف ایلد بکر و بره توحید

و بره توحید ایلد فرانی کوندر بکر و بره توحید دخی خفته
 وصول ایچون رهبر اولد دیو تسلیم بوی بکر و وفادار
 و مایه داده اولن احرار افاده بوی بکر و توحید
 شریک اصحابه تعلیم بوی بکر تا کیم زبانی انکار
 خرق ایدوب سخی ایدر لر و انلردن بره وصول بولای
 تا کیم بر دخی انلرک اثر نه کیده و زو و قرانک حکمی
 اوزنه اولوب توحید شریف ایلد بوی بکر طرفی
 خرق انکه چالش و زو و شی قلیل اکل و شرب ایلد
 قلب کوزینک اچلسنجه ایدر و زو و وطن اصله
 ایره و زو و لوح دکن ظاهر اولن رموز ای ذعنا
 ایلد قطع مراتب ایدوب مراد بره ایریشه و زو فصل
ثامن روی صالحه حمله مراد حاصل ایدو کن
 بیان ایدن ای سالک راه خدا چون کندی قلده
 صفت نایل اولمچون توحید شریف اشتغال اوست
 نیت خالص اوزنه طاعت و عبادت اولد سن
 و کول اوجده اندن بر نه پیدا اولد یغک مراد
 ایدر بوی بر علم حاصل قلند چالش سن پس

هر شب فدا ده بر در لوتی پیدا اولد و غنا مراد
 ایدر یوب بر علم حاصل قلند چالشد سن پس هر
 دله بر در لوتی ظاهر اولوب طالب حق در لوتی
 از بیان اولد حکمی عیان ایدر لوتی تا کیم توجید و
 طاعت ایله حاصل اولد حق ندر اخی طالبان غان
 ایدر دیو جانب حق در لوتی ایدر لوتی و خیر و شرف
 اندیشه لوح دل نقل نفس ایدر لوتی تا کیم طالب حق
 سالك اخذ غان ایدر لوتی ترقی ایدوب چالشد دیو
 حق سجده و تعالی قول لرید کب تقریباً بیچن ایدر
 پس ایدر دیو جانب حق سلوک ایدوب توجید شرف
 اشتغال ایدر لوتی کیم هر کیم اشتغال ایدر لوح
 لوح دله کب اندوکی نشند از غان ایدر لوح دله
 کب اولوب نفس اولن حال ایکیدن حالی کلدن
 یا حیدر اولور یا خود امان اولور پس یونلری
 کوکل لوحند مشاهده ایدوب بری بری در فرق
 اتمک لادن مدد تا کیم طالب حق دله ظاهر اولور
 و آنک فایده لرین بلوب رویای یقصد بایند کتوب

دیده انکه فتح ایدر پس مشایخ عظام قاعد سی
 اولور کیم چون بر کشتی توبه ایدر و ذکر خنده مشغول اولد
 اولد ذکر اناسند خوابه وار و استجار میوه سیله
 مشاهده انکه بر دیو یا حیدر در طاعتی توبه اولور
 و اگر میوه کماله قریب اولور کوسه طاعتک نورب
 کوکل لوحند نشند یوز اور منفذ توجید نشند و علم
 حکمت پیدا سند سپیدر دیو اشارت اتمک تا کیم
 یونلردن طالب ترقی اتمک سی ایدر دیو غافل نشند
 اگر کور دیک شجر میوه سی یوغیه نفس اماره در
 یو افعالدن رجوع ایدوب توبه ایلیه دیکدور
 اگر دیو یاده اکی جالده مرغ کورسده یا خود لوحی
 کورسده بودی صورت حیدر در اما اول مرغ
 یا نند انکین او چسب عبادت ایله پیدا اندوکی
 اعمال حسنه سی المندن کیم او چسب توبه و استغفار
 ایله بند حیدر اتمک چید ایدر و اگر اول مرغ
 لوحی اکل انکه عمل صالح کمال اوزن کب اتمش
 اولور دیو رمزدن تا کیم ترقیه سی ایدر و اوزن

غفلت و بیاد را بدین وسیله بماند که چنانچه
 و اگر در خواب طاعت و اورا در کمره اولی که
 نفس بلا سبیل شمرند خارج افعاله میباشد
 اند و کند اشارت در و لحنی در مرغ کرده بود چنانچه
 و اگر در خواب سبیه نسبه کور سه یا خود الوی باشد
 و پس در حال نشیمن و ایستادن توبه و استغفار
 مشغول اوله کاه اولور که بعضی خصوص فی الواقع
 مشاهده اند و در اولی تا کیم سالک بصیرت او در
 اولوب خالی کوزه ده و در خواب کوزه کیم نشیند
 عینیل بو عالمه مشاهده اید و بکوه و در اولوب
 اعتماد قلوب چنانچه و بوحسب اسما اولر سالک
 جانب حق در بونان کیم حکمت را شایان و لغوی
 تا کیم قرب حق اید که ترقی اید و اگر در خواب کیم
 و یا فر کور سه نوافات دله بر تو صواب نشیند که
 علامتید و اگر در خواب روان کور سه علامت
 دله کمال یوز اور در غنا حکمت و وقوف در غنا
 علامتید و لو در دنیا دن پالک اولر سالک اشارت

و اگر در خواب بیاض و زهر کور سه خوف خردن
 اغلا و غنا علامتی و ترقی اند و کمالی در
 و کور سبیه او زهر کور سه مصیبت باشد در توبه
 و استغفار اید و اگر سیم و زرو یا خود معدن
 کور سه نفس اماره اعلا سه در افکار باطل و در
 طرح اید و توبه و استغفار مشغول اوله اگر در
 عمل کور سه دنیا ایچون دله کمال اید و توبه
 خاطر اولور و اگر در خواب انا انا کور سه در
 اعلام اید و توبه و استغفار مشغول اوله اگر در
 حق اید و توبه و استغفار مشغول اوله اگر در
 نور ذات مشاهده شد لایق اولر سن و در
 قبول فتحه مستحق اولر سن پس بونان کیم
 شونده از عان اید سن اگر در دکان سن
 بر افعال ناپسندیده صادر اولور لایق اولر سن
 ملاقات اولوب اسافل انواع غریب اولر سن تا کیم
 بصیرت اولوب صافه سن و اگر انا انا غیب
 خاطر کور سه سالو کوزه خطا اند و کمال

اگر رویاده همیشه کوه سه قضایه فالش نمازد
 انداخته مشغول اولر دیکدر قراش بویلدور
 اگر رویاده طهار اکل ایلمه بر منیر عروج فلانکه
 بیاننده اگر رویاده وطن کوه سه مراد عالم
 ارواح اولن وطن اصلیه سیدر معور یا بول
 ویا برضوی و جمله مشاهده اولنه پس وطن
 اصلیه یعنی واراجی برین اذعان ایدو سیکه
 واکا کوه اورجان ایچون چالشی سن تاکیه الی
 بوش اول وطنه وار مید سن اگر رویام درین
 کوه سه اگر او کوه سه ذوق وجود بولمسند عطا در
 چون توحید شریفه صد قلر اشتغال ایلمه کن
 شویعه قوی اولر سین پس انواع حکمکن
 رویاده کوه مکر بشاید سن اما جمله ذوق نایه
 اب روان جوق کوه سن زیرا حق تعالی
 قولمیز اندکری عبادتک حالنی و توحید
 کسب اند وکی نور ذلتک سرفی بر در لور
 اعلام اکیلمه ایلم تاکیم قولر کان یاده سوا یه

وحق تعالی ذلتک قربت ایزمکد ترقیه چالشی
 واما دن اجتناب ایدر پس بویلدور سوز چو
 جمله سی بویلدور صغیر بحر بر اولنی ممکن دکل
 زیرا الحق دیمشدر در للمار ویکنه الاشارة
فصل ناسع عالم از ان ارواح حقه توفیق
 رجاسنک بیانده درای سالک راه حد ایچون
 رویای صلیحه صادقه تجربه ایلمه یضد قرینه ایلمه
 و نفس ملهمه صفات ابر کوه سن و مطهره یقین انکه
 یقین انکه رغبت ایدر سن پس ملهمه صفات ایلر متصف اولن
 نفس کاه اولور که حقل امریه امتثال ایلر کاه اذین
 رجوع ایندرا لایحه اولور اولر چندن طالبه بولور
 سالک لغای مولایه مظهر اولمشی لیل و نهار و ذوق
 لولوب ذکر الله اشتغال و سایر عبادت اهل ایدر
 جمیع معصیتی دلدن تراش و هر ای غش دنیا
 کوکل قلع ایدر و تخم سعادت کوکل انشا الله
 علامتی رویای ایلر اذعان ایلوب بلر اولر شوق
 حق تعالی حضرت نه لایق عمل کوه و کجیه حال

ای طالب ملک
 بطل نسیمه زوایا
 سر راه و کجیه
 کوه رافع
 اولر

کون و چرخ حاصل قلم و مقبول حق اولوب انک
 مقابله سنده خصله بونجه احشام مظهر و سده و دلم
 ذکر خصله اولوب نورانی برنوبینک انظار دینه انک
 اعلیه و کجیلور خصله غنا ایدر دالوار و برکیزد
 انشا سندن برنوخ ایلمدن برتر کوه کجی برخصان
 کونیه انک قیوسی فتح ایدر دیوچالنده و درت
 طرفه انکچو جولان ایدر کن کدوبه کله و ذکر طاعت
 کدنجی میلی اینه و اوزین لوتجه ایدر برهیر
 بوتک اوزینه ایکن ناکاه نید اول حصار ی کوه
 ماه نابانه کجی منور اولر و انشالوب قوشلر برلر
 کون و اول حصارک بوکجه فتح سحر ایدر و برج
 باروسند چقه و اول حصارک کمال اوزن ضبط
 و برج باروسن یقه ویران ایدر و بونلری یقینا
 مشاهده ایدر و بوندن صکر نیجه کن کون که
 مهر و ماه کدوبه قریب اولمش چون بونلری دیوایه
 مشاهده ایلیر ذوق و شوق دلن ظهور کله بر
 ذوق و سرور ایلر طاعت و عبادت بخجی برلر

و بونجه برکیزد حایر وار انک اون دردی کجی
 یقین کدوبه قریب کلس ایدر کون و انی کونلر
 سیر ایدر و اولود کونلر مشاهده ایدر و بونلری
 بویله مشاهده ایدر که دخی وجودی و بونمش دکلای
 چون بویله ابرینه دلدن برشا دیلی و بونلر
 بشلان و کدنجی ترقین اولور اشدن بوحال یقین
 باینک علامتی در انک فتحه اشارتد و ذکر طاعت
 کوه لوحده کدنجی وجود بولایقک رنبر
 و بوندن صکر میل و محبت مزید اولوب جانچه
 یوز اوره و اول قلمه کیم برج باروسن بقدر
 ظاهره معصیتدن برهیر اند و کمال حکمت
 انکچون اینه ویران قلمک و برنوخ دانه و بونلر
 سبباید و کمال اشارتد و اول مرتبه دلدن نور
 ضیا وجود بولسندک علامتیدر و اولر ماه که
 اندر روشن مشاهده اندک انک حکمتی اولدیر
 نور ضیا دلدن مکان قلم یقینک و بوعالده
 بخانه و بجهاد قلم یقینک اشارتد فکجه اذاعا

بونجه فتحه

ابوب زیادہ اقدار ابن سن واولد وریاکم
بقصد اثبات کور و انک حکمتی اولد کور
لو حزن تو حدی کدی حکمتی ابراقلوب اند

اذن حاصل اولاد نورضا قوت و قوت مقصد
 کلدو کک حکمیدر و دولت دار به نظر اولاد
 سزید و دل ضایع یوز اورد و غنک اولیدر
 نیر اوله کدوب ویران قلایفک قلعه ذکر
 و توحید ایله حراب ایدوب لوح دل حسی
 پاک ایدوب ایند مثال اولسنگ اشارتیدر
 و طالب مزده خبر نیک بشارتیدر و فوق و فوق
 خروج و ظهوری و وکل اولحد حق تعالی
 ازل عالمند وضع اندوکی شجنت ظاهر اولسنگ
 و یقصد بالی فی الجمله فتح اولغناک و موزیدر
 و عشق حقیقی دله پیدا اولوب طالب کدوبید
 حیدر اند و کک اولیدر چونکه طالب بومقامه
 هتو ایر کور و پس انواع حکمت ایله بلیشه عشق
 حقیقیدر بر ذره اولد لوح دله اویار و ازانکه
 حصوله کالبد اریشه مدین سحایه و طاعت و عبادت
 و ذکر حق انوار و ککل اولحد بر اورد و یونلر
 دله جمیع اولد انکون یقصد اشناسدن مرمومه

مشاهده قلادت تا کیم نورضا کو کل لوحه پیدا
اوله عینک او عالمی و ب زیاده یسعی اینک وجود
بویک فیضه بایند که عشق وجود بویک جوشه که نیا
بوزاری مشاهده قلاد که دله عشق فیه کئی عینک
ایند که در کئی کالی این اوله میل محبت سبب اولد
بیس طالب عشق کجی کورم دی و قلاد که کسب لری
کون که بشلیه دلدن ذوق و شوق جوشه که و بویک
وار لغی فی الجمله ترک این و هر نه جان نظر این
حق کون و هر ذوق حکمت حق مشاهده این
و بود و قایله بو عالمی سیر عشق و ایمان کفیل
ارواح ایلد ملاقات اوله و بویک مشکلات نلردن
سوال این و هر ذوق العین هر مراد فی مشاهده این
بشلیه و سلطان عشق کد قه غالب اولد طالبی
کوندر و بلکه کیه راک محالین و ذکر حق حید
انک قلبی بر غیر این و کول ایلو معمر این و اول
مرتبه بقیضه برقا قای کئی نور مشاهده
این و غایت سر عمل کجی و کجی فی خیال کس

این و اول شک اینک لیکن بنده بعد از کلمه
جوش و جوش زیاده اولد و غایت بیاض اولد
و عشق جوشه و مشاهده سببیه کوریا غایت
که و هر نسیه اهتمام این و هر کون نفس شک
محاسبه سببیه و هر نسیه ترخیص این و عقل
بیقرار اولد و اوله فی الجمله ترک این و نورضا
دلدن کد فی اراده سیرنا الله علی من هذا المقام
الباب الرابع در دخی باب عشق حقیقی ناک
حقیقی کالیل و کل ملکه و جوی کلوسه سیر الی
الله مرتبه سیر و اصل اولوب علم و معرفت و ذکر
بویک کساده اولوب علم غایت کساده اولوب
قابلیت هر وجهه یوزد و تذ و غایت علامتی
بیان این و بویک باون فصلی مشقادر و هر
فصل علم حقیقتک بر توت بیان و خبر دلدن
هذان اولن علمک عیان اید و ای سائل راه
حد چون حقیقتا و بویک حصر کلمتک طرفه
توجه اید و طاعت و عبادت ایلد مراد فی تعقیبات

کورده است و هر چند که بخواهد که بشناسد
 و اول سبب دلون دوق و شوق و محبت حق
 پیدا آید و با فکر اوزین محبت که بشناسد که مشا
 اولان محبت نورینک بر توی کل اوصاف بر و آید
 و محبت دین سنک وجودی ظاهر اولدی پس محبت
 نورینک مجازی دلون رفیع اولدی و چنانچه سن
 ناکم که کلام محبت جوق اوله قوت بولدی پس خوشی
 حضرت حق جان و دلون سن که بشناسد و بود
 در نما و بود خیر شفا بولدی و دیو جمع هولدن نشین
 برهیزه یوز اوز سن و لیل و نهار حق ذکر لیل سن
 و حکم قران اوزن کیده سن و دلی لایق و کمال
 صفت لیل سن و حال و حوائج فرق لیل سن و حق
 و طبع با بندن ال چکه سن و سکا جانب خندان
 خرس بریند سخاوت و بریلکم عالم استغناء اولدی
 و کمال کوی طوق اولدی اگر بر فایده اولدی
 سکا یوزینک التوفیق اولدی زبانه شادیل اولدی
 و هائیک فکر فراست خنده اولدی سن و قناعت اولدی

دوشد سن و کسب و نجابت خاطر انجیزین صافه سن
 دایما ذکر حق مستغول اولوب محبت و آید سن و دین
 و اول جهنم لوح دلک ایند مثال اولدی و افکار باطله
 فی الجمله دلون ترک آید و بکیده سن و علما و علمای
 هفتین اولدی سن و شید بکی زندیقارون صافه سن
 و قلبی معصیت نظر بر آید و بعبادت و ذکر کمال
 اوزن ضیالند بر سین و طریقت حد عدل انجیزین
 و شریف رسولدن تجاوز قلمیه سن شریفدن قوی اولدی
 دایما سیرانک شریعت و حمله احوالک اکانظیق اولدی
 و حق تعالی دن غایت خوف اوزن اولدی سن و حق تعالی
 خانم سی بولدره طوله پس اولدی طالب اوزن و خشنه
 زده آید و ازاده و بریلن محبت که لوح دل و وضع
 اولدی سن پس اول محبت حق باش قلدره پس اول محبت
 بر ذره ایکن عظیم اولدی اولدی سالک کوییندن محو
 و بو محبتدن بر یوزین نعلیه نروا و اسیر بر کسبه
 لیدن نشین بر یوزین حق تعالی کندی محبتدن لذت بردن
 بر انجیزین دایمین بولدی و بوحال کدر ملود

عالم ظاهر و واسطه فیلس و عالم ظاهر و سبب
 جمعی و وضع این سن و بوندری بر تبه واسطه
 اولوب حق تعالی حضرت علی بن حدیق و اخلاص
 بند اولوب نصرت و نیاز قلب لوح دل و دفع
 اولمان محبت از حدید سن کشاده انکه جالشد
 و عشق الی کیم دید که الم کفر مکر سحر ایدوب
 و انک دیده سن کشاد انکه اقدام این سن وانی
 از دیار انکه کجیل و فشار دور بشن و کولان
 طاعت و عبادت لذتی و حضور خنده انکه الی
 عزیزی ثنا این سن و عالم اول حقیقت نون
 و ارادوی و هر کس استمدادینه کوه و بری
 محبتی دلان او باروب بولند حق سبحا و تعالی
 عشق دیو بر کجیل انش دلان اول محبت ایلد ایل
 دیو ایفا دامتد و اول افیه و کل او با غن
 بنهان امتد و واه و زوال ایلد اول افیه بر کجیل
 بل اول دیو بلا سبب امتد و الی تانی از دیار
 ایچ کوزیاشی الت اول دیو وضع امتد

تا که حق تعالی حضرت علی و انک لتاسنی طلب ایدوب
 اکا محبت اند قیام عالم از اول و برین محبت یوله و انک
 اند و کجیل بل و جکد و کجیل حشر الی دلان کجیل
 انش ایفا ایدوب و شعله و ایلد دیو بوندری و واسطه
 قلدی و ذکر حق و زارک کفرته سبب اولوب
 دلیل قوی قوی و دلان کجیل حشر الی کوز
 باشند دلیل اول دیو و بری و ایلد و حشر
 خرب قلبه و بری وانی دلان و جی کله دیو
 قوی تا که محبت دیده سنی کشاده ایدوب کول
 خانه سبب ظهور کله و بوندری بریند یا غار اولوب
 دلان خروج ایدوب و کول خانه سن نور ایلد مال مال
 این تا که کجیل کجیل نور ضیا شعله و اولوب کول
 خانه سن معور ایدوب محبت خفله ایضا انکه
 و سالکی مراد ابر شهر مکر و عشق حقیقی بر اول
 اولوب اول دولتی دلان حاصل ایدوب دیو طالب
 حق اولان اخوانه بنوشه لولان نمودر جو نیکم بو
 نسنده حق تعالی ایر کون پس بودند صکر

[illegible]

مظهر اید و اول جم باشد کس ندکست نور خیا و این
قلبه کماله کن و عمر و یوانکون اوزین عواید اید
و بود و فراق ایل مرادی کماله کن و نور و کمال
کو کل شهره عشق حقیقی بیگاری جوش خورشید
تا کیم جوانی بعده صحرای دل بو کر شوب کو کل
ها سنی معصیت قنصندن خلاصه چاره بولم
دین چم اوزن ایکن جانب حقدن نایل اولدینک
عجب شاه یازی باش فالدر بفرمان اید کم
یقصد انا سندن کور نخل انواری مشاهده بایند
کون و انک یوزونی بوسوداچ بانش و اوزی
کو نیش عشق دید کلری فی وجوده کو ستره
بس بوخس وجود ملاکته و انک اسکان اولنان
انوار و اربا یر شملک عشق چاوشاری جوش
و خروش اید و بکشک نله دل صحرای سنده اباد
دل قلعه سندن انلری اسکان ایچون جمیع ملکته
بدن بلوب یو یون و تحت دلی انکون تزیین
اید و بانی اغیار دن حالی قلعه جود و کمال

بانه کرم و حبیب **الملك** قتلید و کمال قلمی
 بود ای مشهور **ایلی** استحقاق و بر فایم تو بر دل
 باغ و اولاد و ولایت قلبه جوش و خروش و عسکر
 و ارب و ساری دل و تخت و درب سعادت و عزت
 شاه و از اجلاس و بد و بخت و از ایلید هر طرف خدایار
 یوگر شوب نوریزان ایل اول قلمی سخی آمده که
 سعی بلیغ ایلید و مشاهد بانو کور و کور
 ذاتی کمالیه ضیالذریه و دل و از غیض افی کرمی
 آشنا ایلید و پسر اول سید سلطان الوار و دل
 قلمی سینه خبر بشارت ایریسه تا کیم شاد باقی بای
 دل قلمی سینه کذ و ایچون کشاه ایل و و بوباید
 اول عشق و شوق برز سکونت بولم اوز و یار
 غاری اول از انتظار دخی کذ و اشیله و زبانه
 کوبند و دیو امده و ارد اول و اول کوشش و غمت
 حقه اوزین و یون و یون اول سید و قلمی سینه
 ایری منجه مشاهد قوس کمالیه کشاه قلم و نیم
 یوز و روشن کور و بر سر بر و غای ایل زهد و

منیر اولور. چنانچه طالب یولدا اوزین بومقام ایرکون اولور
 حکمت سیرلرین بومقام مقام عشق دیرلر و مشایخ عظام
 قدس سره اسرار حاصل ائده سیر الحاقه سیر لیدرین بون
 عقل جریق یوزدوز بون طاس طاس غریب نیشامک کون
 تاقلین پلک ایر سن و نوز ایداد بر قیچی کلور چراندن
 کند فخر دن ایکن کنن کچی اولور کاه صفر مثاک شمع لر لر
 زین اولوب اوکده کلور و سن قلب کویله تماشا کون
 وکاه اوزاق وکاه هوده کون سن وکاه بره نون
 یلدر لریکی اوچه جسم نیشله اوردوشه انوار جسمه
 الشیخ بویله اوله دایم جولان ایر سنلا شویله
 بعد زیاده انوار طوغده مشاهد زیاده اوله
 وقت اولور که نور جلالیه امتزاج ایردی مغیثله
 تحلی قلمور **فصل رابع** نور ذات ایلله اماده اولان
 قلبک حالتی بیان ایرد ای سالک راه هدی چونکه
 انوارک ضیائی عقل مقامه مشاهده اتمکد نیشله سن
 پس اول جمل یونجه حکمت کوکل اوندن نور ایرد تاکیم
 عبادان شرف جانب خد حاصل اولد بیک اذعان

کون

کون بر سن چون تو سید شریک ایل کوکل اماده اولد
 وکون یانی ایل بونلری تنهایلر و محبت ایل و محبت
 قلبی چونکه تویر اؤک یونجه انوار عین قلبه کون
 بوماده واصل اولدک مشاهد سیه عشق حقیقی
 پیدا قلوب اتمکد یا نوب یا قلدرک و عشق استیلا
 اوزین کون بونک و اولمز دن اوله و لکی اختیار
 اندک و حاسیل ایلان نحاسیل مقامه ایرشدک
 و بی نام بی نشان اولغی خد تنانک و لوح
 دلان واردات وجوده کلر دیو عقل مقامه ایل
 ظاهر عالمه کوندرک و جانب خد الهامات ربانیه
 ایرشدک و اول ذوق و شوق کویله اولدک بو
 منزل کلامک کزیت و نور ضیانت و غربت بریدر
 چون بوند طالب بوباید فتح باب اوله بش انوار ظهور
 ایرد و بر بره کل انوارک بری عبادت نوریدی
 ایکنی قلب نوریدی و اوچنچی روح نوریدی و درجی
 ایمان نوریدی و ریشنجی عرفان نوریدی و پس بونلرک
 نوریدی چون کوکل اوندن جمع اوله پس اول کوکل امله

معلومه که در وجهه حق خروج اولی که در برابر
 توان و غیره انوار و غیره منور اولی که در برابر
 حق جمع اولی که در برابر حق جمع اولی که در برابر
 اولی که در برابر حق جمع اولی که در برابر
 منظره و شمس چون در برابر جسم در برابر
 که کل جسم اینچنین بر کفش مانند در چون حق
 بود که در برابر هر یک که جسم اینچنین که کل
 ایلید پس اولی که در برابر ایاغ در نور اولی
 و چون دنیا و ما فیها اولی که در برابر حق
 اولی که در برابر حق حق حق مقبول اولی که در برابر
 انوار معصیت که در برابر حق مستور در اولی که در برابر
 ازا که اینچنین هر یک که در برابر حق مستور در
 تا که ذکر و توحید ایلید در برابر معصیت هر یک
 رفیع اینچنین انوار در برابر اولی که در برابر
 موهبت حضرت خضر پس بود و این حق طلب
 آنکه هر یک که در برابر حق مستور در برابر حق
 نایل اولی که در برابر حق مستور در برابر حق

کذی لوح و لیل جمع این پس اولی که در برابر
 اولی که در برابر حق مستور در برابر حق
 قلبی که در برابر حق مستور در برابر حق
 آنکه که در برابر حق مستور در برابر حق
 بعد از حق مستور در برابر حق مستور در برابر
 پیدا اولی که در برابر حق مستور در برابر
 بر این حق مستور در برابر حق مستور در برابر
 روح الله و وحی بر این حق مستور در برابر
 سوره مقامین پس این حق مستور در برابر
 دیور یا صفت و مجاهد که در برابر حق مستور
 قرین که در برابر حق مستور در برابر حق
 مقامه این حق مستور در برابر حق مستور
 توحید باری که در برابر حق مستور در برابر
 وارث که در برابر حق مستور در برابر حق
 مشاهد سبط الی اولی که در برابر حق مستور
 اما در حق مستور در برابر حق مستور
 بود که در برابر حق مستور در برابر حق

چون حق بخانه و قالی سگامین این دلو بول
 مشاهده متعاضد این سن و کدی اوزین نیتوانی
 از عاده لیاق بولرسن پس اول مشاهده اولان نیتوان
 وانی قلب کوزینه و جمله کورانی سگامین و لویان
 قلم کچر بویان دکلمک مکن دکل وانی احاطه دن
 کشید اکلحق قتی مشکله زبیر اهور عقلدن خارج
 بر معنادر عقلانی احاطه دن عاجز در اما جسم
 ادر نیتوانک دور و حق سچا عزوجل سنی و سنک
 اوزک ایچر و سنی نه حکمک بر اتمشور و بوجیه نورانی
 انی طرک مشهور و حق تعالی سنک اوزعکی ملایک
 جسنندن ایدوب بوقالی سگامین کید مشد وانی
 کویاک بر مشقی ایندی کی اتمشور و خفاکم کون کی
 نور ضیا ویر و اول ایندی نک ایکی صورتی کان بر
 صورتی بوقالده ویر مشد بر صورتی کید و دن یکا
 اتمشور و هر نیکم بوقالده انما دلسه پیر ایندی نک
 پس اول ایندی نک اوزندن اولان نشی کور و اندر صکر
 ال وابق و اول انی اشان و سوبیل و اول ضیا ویر ایندی نک

اوزریند کویا حق تعالی حکمکون نقش اندی و اول
 نقش کور مکر اول ایندی دین لرو ضی اندی و اول
 حق تعالی حضرت لریک جمیع حکمکون اول ایندی و کم
 نقش اتمشور اول دیر لریک مشاهده اید و دیو نیتوان
 نظر ویری قلم اول حکمکون ویر و تماشا اید پس بویان
 صیقل اولونده کواکالت ویری تا اول ایندی و اول انما
 صیقل اید و اول ایندی صیقل اولدی کون کچر ضیا ویر
 و اول ایندی کی کون لریک نورانی اولان نشی کور وانی
 تمام مشاهده اول جسنندن حق تعالی بوانش طاعت
 امر ایکی تاکیم اول ایندی نک صیقله الت اول و خفاکم
 امر ایکی طاعتدن اعراض اید نک معصیتی اول
 ایندی پیر باس اول و ضیای محو اول و ایندی ده کی
 دین لریک نورانی مس و اول زبیر خجیت اشیا
 اول ایندی کی حجاب اول قشدر پس بوجیه معصیت
 اندر جمیع اولمقله ضیای دفع اولوب نیتوان مشاهده
 انما مکن اولمید و اول نقشدن ذره نیتوان فهم
 انما ایچر نک حق تعالی کدی اسم شفی اول ایندی نک

خجسته چاره اوله **فصل** شریف بر تیرالت اوله
 لوی انجیر افغانی درانی قلدی و شرع شریفی
 اول اینده ناک ضیا سنده مصطفی اوله قلدی ناک طالب
 مولی اول اینده طاعتی الت ایترت توحید باوی ایلد
 ضیا ندره وانی ازله ویریلن ضیا اصلنده و ندره
 و پونجه حجابک رفعت سعلیه و زیاده قال ایلد اوله
 اینده انجیر ندره و کوزیاشنی بوبایدن **فصل** ایلد
 اول دین لوی کوزیاشنله و خوف خصله بوبایدن
 ایلد و اندر مستور اولن حکمتی اول نور ایلد کوز
 و بونلرک نور لیرن کمال کوز مکه سعلیه و اول نشی
 کمال ایلد ایلد ایلد کوز و کوزی اوزین اینده
 حق تعالی اکاند ویردی اوزن انی برینکون و اولد
 مختلف اول دین لوله کوز و جسم اینده انلی مالک
 مشاهده قلوی عشق حقیقی باریشوب و ملائکه و
 ارواح اولیای و غیری و کوزی و لوح و قلمی
 و بونلده اولان حکمتی اول اینده اول نور لیر
 مشاهده ایلد و نور بر لعدایکی کیرد رک کفن فنی

غالب کوز کوز بوبایدن **فصل** ایلد و باقی
 سیر اینده فی الجمله حیرانسان اینده و بونلرک انسانی
 تشریف خلقتشدن و مخلوق شریفی انجیر بونلرک و
 فایده و نامل و تفکر **فصل** سادس **فصل** ایلد
 حقیقی کاه خلقت ایلد خدود بید اولی بیان ایلد
 ای سالک راه هدی چون نفسی صفات ذمیردن
 خلاص ایلد کز قلبی پاک ایلد بوم مقام ایلد
 و کوزی اوزین انوار حکمت حقیقی بریند و نور
 ایلد و بونجه انوار ایلد کز کل خانه سن نور ایلد
 و حق تعالی کز انور شریف دایره ذکر این سن کوز
 اول سن و امر خدود غیری کز کل ویرمیدن و کوز
 نفسانیدن قلبی کز کز پاک ایلد و **فصل**
فصل اول شریفان نختنه ما صدق اولمده
 دایره ایلد ایلد اولد ناک و اصل جانان اولد
 اوزین **فصل** ایلد مرید سندن ایلد سن و مریدان
 حقیقی و اصل اولد و باریشوب حقیقی کز حقیقی جانان
 کز کوزین کوزین کوزین سن و بونلرک سندن ایلد

حالک او زنده اوله کور و بوی محبت نه محبت در کم
 حق تعالی ای سکا اذنی قلبی و من انک شکرا
 اوزین و بر پا قبل کور و بیلدگی فاعلمه سن
 ایشلک حالی بنجه در هر کیم بومیدن ایچو بلای
 اوردی عاقبت ترک جان و سر اندی **فصل سابع**
 بدیخی فصل محبت حق دله کمال بولدی بی بانه
 ای سالک راه خدا چون حق سبحانه و تعالی کا
 اوزانی قبله کذی اوزن و سیر و تماشا اید سن
 و دنیا ک وارندن و انک اربابندن کو کلنی
 بر دلودی اید سن و بویا بده وارد اولن
 حکمتلربن منومنده اربوب عمری عشق و شوق
 و سرور و صفا ایلد کجور سن و جمیع سبیلربن
 اذعان قلوب سلو کلک ابتدا حالندن نال اولدینک
 حاله دیکن و جوج کلن ظرواتی بر بر کوکل اوند
 کور و با اکلید سن و عاقبت بود و کد و رای
 و بور و خاک شناسی چن اوله جو تنک عالمند اولن
 اول حقیقت ایلدست اوله سن و خانه دله خطو

اید خطو کله اذعان اولد سن و دله خطو
 خواهریش اید و کیم اکلید بل سن و لی قیغی
 خاطر و لکن کوز و بویش فکر و ن قغی
 قغی کدر اخی هم انک سکا لایمده بر اولد
 بری خواهر و جانید بری خواهر قلبه بری خواهر
 ملک در بری خواهر شیطاندر بری خواهر نشن
 و بر خواهر نفس هر چن نفس تبیر اولور بر قلب
 القا اولنان بو خواهر خیره و شیطان القا اید
 نشنه لری طرح انک لایمده و چون بونلری
 بیلد طرح اید سن امیدور کمراد و خاسان
 اوله پس امیدی خواهر نفس شونون معلومدر
 چون نفس سکا بر شی القا اید سن اول شی اید
 بتون شهری و عاید سن و لای ارامق سکا
 اولور چو زنی ک بو حالی یارب طرح اید سن
 هر دکلو بو مثالی خاطر خطور اید سن طرف
 نفسدن اولدینک بلور سن ایر قاکا میل اید
 اول طرف و ارمده اقدام انر سن خواهر شیطان

اولدو و جهان برتره صبح اولور سد بر مسلمانان
 گاهه اشقي دوا گاهه ايدون و شي قليلدر نون
 بر شي بوقدر جو قلبه القا ايلر و شيطانك محلي صحر
 نكر حق تعالى بيدر بوسوسه في صدور الناس بين
 صدره كلوبافسانه بونجه القا ايدون و سوسه
 وير و شيطان قلبه بومحلهون غيره وارنر
 حق تعالى بول وير مشد زيرا قلب كوك صفتدر
 شيطان ايسد كوك چيتمز امدى قلبه دخی كبر
 خواطر دخی اكي قهر در بري معارض بري مظان در
 بونلك علاما ق الحامر نايذ در حسنة سفاق
 اولر نشنه قلبه القا ايدون نكر حق تعالى بيدر
 فالهم يا فخرها و توها انا خواطر قلبا و لدر
 سالك قلبی چون قهر ایدر شك و ریدون
 خلاص اولوب خصا حمید ایلر مشاهد جمال
 خوابه نكر يوم لا ينفع مال ولا بنون الا من اعطاه
 يتكليم بسم بوردی خصا حمید در كه قلب سلم
 اولدو و خواطر مالك دخی خواطر قلبه نین در

ايكيشنك ما بينك فرق ايدون و كنيدون برتره
 لکن خواطر ملك ايدون كنيدون و كنيدون
 حضرت ناري هو الذي انزل الشككة بوقدر
 مالا نكر دن بر جا عدد جانب خندون كوك صفت
 القا ايدون تا كيم الخاحه نرنب حاصل ايدون
 قلبی ياك ايدوب قلبه القا ايدون نكر نرنب در
فصل ناسم خواطر قلب بيا ندر در اي سالك راه خدا
 جون حق سبحانه و تقي سخي محبت مقامه كنون
 بومقامه سیر مع الله مقامی وير بومقامه وار در
 علم لودون خیر دار اولوب دایم اغلنده اولر
 و جمع خلقندون يير اولوب سوادون سوادون
 ذرا الوجوه اعداسنی بلرب طرح اندك و اوز و كارب
 جنبيت اشياك كمال اوزر دل صحر اسنده قلع اندك
 و عشق و شوق و اتاك عسكروم علم و معرفت در كوك
 لو خند و بوجو كنون و بومقامه مقامه سخي كنون
 و كندي وجودين تدبيرينه اولوب بصيرت حشمتي
 كساد و قلوب صافندك پس انكون حق تعالى اولد

اوزون قامت اولدیلر تا کیم تنی بر قلبه و قریب ربه و صله
 اولدیلر و حقیقت ایدیلر وانی بلدیلم کیم ربه العالمین نری
 من را عتیار یلدر در پس کا جان و دل دن مایل متا یلدر
 دور شدیلر و دخی بونی بلدیلم کیم حقدن بعبودیت
 خلقت اعتبار یلدر در انکچون بوندن صافدیلم کیم
 افعال ذمیردن اوز لری بر جلیت یلر و وجو قلیرن
 قاسملا قاسم همت اندیلر و حالت استغراقه و حق
 عالم غیب ابر شدیلر و بر عالمه و حق قبول ایدوب
 اول عالمه و حقد ابر شدیلر و هر حاله و رضای یلدر
 ثابت اولوب دور شدیلر **فانهم فصل ناسع** حقا
 قوللری و بخشایشی ذکرین در ای سالک راه هدا
 چون محبت حقه نورک ضیا سند نایل اولوب کمال
 اوند عشق حقیقی و حقه محبتی اسکان ایدوب دائم
 ذکر نه اولسن و قلبی اول محبتله امداده ایدوب
 پس محبت حق سند ایدوب کیم بر قیام علامت ایلدر
 اوزین بلدر سکر کدر تا کیم سن دخی تحقیق ایدوب
 از عان ایدوب یلدر سن زیرا اول محبت سنک قلبین

بو محبت علم و حکمت و حق کیم کیم کیم و عالمه و حق
 سند اول محبت ایدوب کیم بلدیلم کیم ربه و حق
 سکا محبت ایدوب و سنی سوسه کرک هر د و کله عقله
 سنک مابین کوه محبت و اریسه پس اول و کاه و خاق
 اکا محبت افسه کرک و سنی سوب کلامه عاشق اولوب
 جان و بر سر کرک و نیر محبت حق بر هاد هر کیم
 قلبین بولوب اکا یوسند اولور سر اول محبت همت
 اول کسیر کدی و خصلتی و بدیر سر کرک و محبت اینه
 انک قلبین او باروب اینی باند سر کرک و انک بوزنی
 درد قاسم کرک و ذکر و فکری حق تعالی و انک لنگ
 اولوب اینی دایم ذکر افسه کرک و سکر بید مشردن
 احب شیدا اکر ذکر و بوی دخی بومعانی ثابید ایدوب
بیت کیم سر سه بو عالمه کنی افدرا ناله اولدیک اینه
 دیرا اکی محبت بر کولان اولن و اکی ایدوب بر ملکدن اولن
 حکیمت قلن تنم اکی ارسلان بر همیشه اولن
 پس غیرک عشقی و لون فی الجمله دفع اولور انی حقا
 محبتی قلور چون محبت حق بر کولک و دخول ایدوب

اهل بیت علم تسلیم اید و با فی حکم کویا اید و محبت
 حق سبیل اکی عالم را دشا اولور و بر حق و وفایان
 دلاور حق ادر و بر توصال و لطیف و کرم سنک
 قلبند و وجوده کوز بستی اول سنک اید معروفه
 اید و کشفه محبت حق جمیل کوکل اوند کیمای
 سعادت ظهیر کلور و سنک اوزک کیمای اید موصوف
 اولور و سنی بوخند سنکدن مستغنی اید و دائر
 اول محبت اید کوزک یا شلور اولور و ذکر حق را
 متعلق کلمات سنکدن صادر اولوب سنی سوبه در و ^{حکایت}
 ذکر و دوسونک خصلتی واصحاب کرامک مناقب
 و اولیاء ذوی الاحترامک احوالی و مشایخ
 واجب الاکرامک اوصاف جمیل سنی و نزلک
 جمیل سنی بو محبت جمعیله سنک اولسه کرم و بزرگ
 محبت و خصلت لای سنک اوزک انکمل موصوف
 انسه کرم و بی معنی نکلمه و بنسب سنکدن کشته کرم
 و اکی بو محبت فی الجمله سنک اولسه همان انک اثری
 سنک قابله بولور رسد یند سنک قابله انواع

غلام حکمت حق تعالی صابور ذکر هر چه بر دل ظاهر شود
 و دل حاضر است و وجود بوله **تو گویند منیا و المیة** و **قانون**
 حکماری سنک قلبیده بوخبر زمان کلمات ظاهر کوز
 تا کیم محبت همانک علم حق سنده اید و کین بلدیرون و بی
 اول کلمات سبیل **دوق و شوق کوز** و عالم خلایا
 سنک فاید و کن بلدن **لکن بو محبت حق سبیل ظاهر**
 باطن علامه بر غیری قلک کز **و بدید با اخلاق اشک**
 و کوز یاشین تنها لوده روان اشک کز **والذو لوله**
 اول محبت افشا اشک کز **و دنیا هر چه بر وجه محبت اشک**
 کز **و بو کوی یار و قله دمساز کز** **و بو محبت ایل**
 دنیا قیوسن مسک کز **بس دایم حق حق بیتر اید**
 فسنده اوله سن **و حقدن بعید اید فسنده لوده**
 اجتناب اید و ب صاقد سن **و هر چه رضای حق کوز**
 چون محبت حق ایل رضای مولد ممکنه اوله اول
 جمله ترک اید و دایم حق ذکر اید **و قرآن عظیم الشان**
 کلام رحمان **اذا تحیت لا تعبد الا انیا و اولیا علم**
 السلام و رضی الله عنهم **حضرت اید حق اید و مستلید**

اناره دخی محبت و تعظیم واجبدر و سالکد کرد که
 دنیا محبتدن اوزین صفتد تا که محبت حق زیاده اولد
 محبت حق بر سر محبتدن رانی بیان اتمک ممکن دکلدر و بر
 مدلولس در که تقریر کلمه و هر کوزه مسئلدر در که تصویر
 کلمه **پس اولمچندن خود** فصلت ایلد اوزین موص
 اید سن هر بلائی هضم اید سن اناکم بر محبت سی
 ایدوب بر اینه دنیا و مافیهای شتاق اید سن و بر
 سترخی از عات اید سن **فصل عاشق** او شج فصل
 محبت همای دلاره وطن دوتد غنک ذکر بیاننده در
 ای سالک راه خدا و بی طالب و بی چون محبت حق
 بر سر خفی اولد و عن اکلیوب بیار سن که اکا و صول
 غایت مشکدر اولد چهندن و مک طالب اکا یاش
 قوشوب انک اتشیلر لیل و نهار دینوب یا فاکر واکا
 ککل و بر و ب ذوق و شوقی وجوده کورب بلده
 و بو هوای ذوق و شوق چستیلد و رخ ایدوب انک
 ووشوب محاولد و رانی بر در لو تصویر کتوب
 اعیان و صفایده من و محبت اشقی قلندر اسکان اید

کندی اوزین بر در ایچره انا اید من و ککل اید محبت
 حق انس و قوب اولد سود ایلد و عشق و ذوق چستیلد
 دلدن طبع اید من مادامک بودده در زمان و بر و خبر
 شنا وصال جانان اید و کن اکلیوب بلیمیفند و بود
 اوزین در تالی تمیغه ذیرا بر سر سترخی و غایه انا اید
 بر در لو مسئلدر محبت حقه تصویر و بو سو و انک عالمی خبر
 انک بیانه کلور بر سر اولد عالمی دلدن بر در ایدوب
 محلی غیبه طیران اید و صلیب در و ناک ایدوب
 خیر لری عتقن بیور در طاعله دوش بلکه وجوددن
 ال یوملر یخیز اولور بو سبیدن و سنلر اندن
 برن علم بیان و بی بر تفر اید اعیان ممکن اولدنی ایددن
 اوزین بو بجه مشغله و بر و ب جانان تحبیلد یا نوب
 یا قلیدیلر و بی نامر نشان اولق اختیار اند بلر و ککل
 اوند محبت هاسنی اسکان ایدوب لیل و نهار انک اوزین
 اوندیلر و بو بایده دلو صادر اولن سود انک
 و اول سود ایلد وجود بعلن معنائک ذوق و شوقله
 جوش و جوش ایدوب سوزخی و احاز و و محبتی و

حاصل اول آن کوزباشی بر مقابله بود جریانه اوزین ^{سن}
 و درون دلدن اول محبت انشیل نورن ضیا سنی بود ایدوب
 و عشق و محبت جذبه سید اوزین هویدا ایدوب سن تا کمال
 نوره سبب و بویان مراد اولن حاصلی طلب ایدوب
 انکله جانان ایلند ایدوب سن جو اول امید ایلد بر کفر
 شاهد قول اولوب وصالی الذکور یکجه اوزین نور
 قیاس ^{سن} و نور مناجات ایلد اکا واصل و جان مراد دلدن
 حاصل قیاس ^{سن} و نور مناجات روشنی و کوا اوزین ایدوب
 مبتدایان قریب و علم و حکمت کدی اوزین نصیب
 قیاس ^{سن} و دل خانه سندن کسب اند و کمال فایده سبب
 و شریعتی دلدن طبع قدم وضع اند و کمال حبیب ایلد
 و کسب اند و کمال معرفت و بسید اولد و غناک ملاکله قیاس
 اندن اجتناب قیاس ^{سن} و اول فراق ایلد نور مناجات
 زیاده لغت جالش ^{سن} و جسم و جان بوسه ایلد
 ایدوب بی محال فی تحصیل ایدوب فریفته دایم هو ایدوب
 براد ایدوب دلدن چیت سید ^{سن} بیت ^{سن} جو نور زیاده و نور اوزین
 چکر کوزباشی بر مقابله بود جریانه ایدوب سن تا کمال

نور شوی اوزین محبت انشیل قیاس ایدوب جو ایدوب ^{سن}
 و عشق و شوق و غنیمت اوزین اقا ایدوب نور مناجات
 کوزباشی بوسه و محبت ایدوب کلن انبیا و مرسلین صلوات
 و سلام علیهم اجمعین حضراتی بوخنده زحمت و مستغنی قبول
 اندیلر وانی چکر بیوک ویردیلر و عشق جانان و اندک
 وصال ایدوب کدی اوزین بو محبت له فدا ایدوب کدی
 تنک حضرت ابراهیم علیه السلام بو محبت ایلد واصل ایدوب
 کماله ترقی بود جو اوزین اوره اندی و صبر برین
 محبت اوزین فرشته و دی و بوخنده مهاوت ایدوب کدی
 ایکن حق تعالی ان غنیمت النجا اندی اول سید
 اسمی خلیل اولدی و بوخنده محبت چکر و کمال محبت
 و کمال دی یانور حضرت جرجیس علیه السلام تیس
 قل اولوب و جسم شریکین چکر کلن النجا ایدوب
 محبت حق و کمال ایدوب و یانور حضرت ایدوب علیه السلام
 یو یی کلن ایدوب قور و جو غزله قور ایدوب ایدوب
 ایدوب سید براد و زحمت حق و کمال در خصص صاحب
 تعالی دن معنی ایدوب دعا الله حق تعالی مستجاب

ابروی آنها بر بلند نور که دامن بر عشق او دیند
 دوستوب باغبان اه واه انز و بارک کل جمال شاهه
 انجین عشق نید و کی اکلم و محبت او دیند و زین فیل
 انجین اقل عشق دیند و نجر و نجر انز نین صد و نین
 کله با خود بوس علیه السلام باقی قریند کی بکر و سینه
 در یام اقله رضا کی سترن محبت حق و کلید رینه
 میخیز علیه السلام حضرت در بالون ایکی شق اولوب
 اندون فی سید عبور اندون محبت حق و کلیدر با خود
 عیسی علیه السلام حضرت در قودق ایچین معصوم
 ایکی بوخند نکله اندون محبت حق و کلیدر با خود
 اول اشرف مخلوقات و افضل موجودات علیه افضل
 الصلوات مکرر الله ده بوخند فی قرین سنها
 الذن درو محبت چکوب جلیله حمول اولوب میراندون
 محبت حق و کلیدر با خود چهار دیار کنین و صفت
 علمیه اجین جمع وارنلرین نشان اندون و بوخند
 غزاله ایدوب تلرین پاره پاره دینه دینه اندون
 محبت حق و کلیدر و اندون صکره سلسله ایکن

بوخند اولیای عظام و مشایخ کرام حضرتانک هر
 بر عید در لو محبت و درده مبتلا اولوب اول عشق
 جلیله صبر ایدوب قرینت حقد و اصل ایدون محبت حق
 و کلیدر با خود نابی قولونک لذت ظمیر ایدون
 اسرار که تقریر و تحریر بی بیان درو هب اول محبت
 حق و کلیدر و لیل و نهار اول درو محبت ایلر
 و ایدوب اول محبت ایلر کوز یا شین روان اندون
 محبت حق و کلیدر و اول محبت ایلر کوز یا شین روان
 محبت حق و کلیدر و سیرله واقف و حقد حقد
 کاشدا اولوب اول درو ایلر با خود بی محبت حق و کلیدر
 و با وی قلمر نیوا دین پرهیز ایدوب عیان و نهان
 انی صتلین محبت و کلیدر انفس از حنا و هوای
 و عاقا وارن خا خیر الدنیا و الاخره **فصل ثالث**
عشر نور ذات هر کون ایرد و کی بیانده درای
 طالب هر چه فی مالک راه هدی چون حق سبحانه
 عز وجل سکا منیر اید که دله بوخند نور حنا
 اید سن و کوکل او خند دیند لطف اولادین محبت

از خان اوله سن و او زین مقام را بنقد حق مثال انشا الله و کرده
 منظم نوشته سن و در و با مقامند بقتضه مقامه و بنهفته باشد
 مشاهده مقامه ابریش سن و دلان نور ضیا در در انکه بشاید
 و بد ز کاه کوزدن کاه بر نندن او چند بشاید سن پس بزی
 بقتضدن مشاهده مقامه کوریک واد سن اما بوز مراقبه
 حاله یوز اوده سن اول کول کوریک کویا مان ایچدن کوریک
 بویا کوریک چون طمان ز کین کول کوریک ضلیه پس اولدم بر د
 خانه مثال نسبه مشاهده ایلمک بشلیه ولی تر خوانه بعد اول
 خانه کوریک و کوریک کل اما حجاب ایچ اوله بعد ان اول مان کوی
 کوریک حجاب کول کوزدن رفیع او ایچ اول خانه ایلمک کوریک
 و اول خانه دن جمیع ایمان اضافی کوریک هر چند تر می بدن طمش
 برضا اید اول خانه ملوفت کوریک و چون زمانه اید بر جلال
 یتمش کوریک اشیر ترتیب اودن اول خانه و اضافی غیر بر
 کوریک بعد اول خانه بر اولو شهرستان اوله کوریک و کول اول
 شهرستان خلقه طولو اولش مشاهده اید چون شهرستان
 معمر اوله واد قبله غیر رشک علامتید بودن مکرر افعول
 ایلمه ملاقا اوله سن و بخیرد و لو حال ایچون قانع اندیشه

تکلیف افکار باطله را ایله اجتناب
 اولی طاعت باطنی در آن خراب پس آمدی
 بوکای مطالع که خون صفا و خلای و فاه
 بوکای باطنی صواب و دود و رسد حق جل و علی
 شخصی تری یکی عالمه مراد فی حق و غیر
 دامن عفو ایله سراید که الله تعالی عری در او ایست
 کدی لکله ابرشک میسر ایله امین باطنی و کرم
نظم حاصل ابد و اولی بوکای اوامر این قبول اید
 انی قواب هر نه که ایدی ایسه اول موی علم و حکمت
 دل ملاکن پیدا ایلام او شایق بنه نری و بری
 چون دله انی رب قویر تا که حق عشقته اول برها
 که او در ملک دله سلطان اید نه فاخته اسناد
 اولی جنت احسان اید اکا مطلق پس معلوم
 اول بوکای و امی توحید دیرلو طالب الهی و اصل
 جانان اولوب وجود عالمی بریز ایدوب اشکان
 جسمه جان مشاهد ایدوب قوی حق جل و علی
 هر نفس خله اولوب ایمل که در قلوب بر که نشو

بر ایله بر اولوب وجود قطع سن بحر این مشرب قنای
 ایدوب بوکای سر اولوب تر ایدوب ایدی بوکای
 اولیان کشید بودی فهم نمک بودی المکر شوایر
 ایدوب بدی شایسته سواد ایدوب ایدوب ایدوب
 ذمه این صفا و حرم بدی شایسته سواد ایدوب
 باطنی این اولی شایسته سواد ایدوب ایدوب
 ساد این بوکای روحی روحی روحی روحی روحی
 ایدوب ایدوب ایدوب ایدوب ایدوب ایدوب ایدوب
 باری حق جعفر نمک بدی قدس در بوکای مقامی
 بوکای ایدوب ایدوب ایدوب ایدوب ایدوب ایدوب
 مقام بر عاقل و نبی انکه فاکه کور ایدوب ایدوب
 بر ذوق و بر لب بر شخص طلب ایدوب ایدوب ایدوب
 فالور **عراقی** بوکای ایدوب ایدوب ایدوب ایدوب
 مشاهد جعفر بوکای بوکای بوکای بوکای بوکای
 اول کشید و ایدوب بوکای بوکای بوکای بوکای
 یا ایدوب ایدوب ایدوب ایدوب ایدوب ایدوب
 بوکای ایدوب ایدوب ایدوب ایدوب ایدوب ایدوب

رضا اولدي اولمىدون تظويل
اوزر اولوب مكرز كلامه
وافغ اولدي

حاجب و مالک استعدان اغا این

تظویل اولدی اولمىدون تظویل
اوزر اولوب مكرز كلامه
وافغ اولدي